

ATUR DE LLARGA DURADA REALITAT A ABORDAR DES DEL TREBALL SOCIAL?

Alumna: Meritxell Viñolas Soler

Tutor: Andrés Lorenzo Aparicio

Data: 02/06/17

Treball Final del Grau de Treball Social

UNIVERSITAT DE BARCELONA

Curs : 2016-17

AGRAÏMENTS

Faria una llista inacabable de persones a qui agrair, el haver pogut realitzar aquesta investigació, les quals m'han acompanyat al llarg de la realització d'aquesta i l'han fet possible. Sobretot vull agrair:

Al meu tutor Andrés Lorenzo per guiar-me i acompanyar-me en la realització del Treball Final de Grau.

Als professionals entrevistats i a les persones participants en el grup de discussió per concedir-me part del seu temps, i la seva experiència i coneixements sobre la realitat social viscuda, permetent-me ajudar a apropar-me, a observar i poder analitzar una realitat social.

Als professionals d'ALEI - La Trobada, on he realitzat les pràctiques de 4t del Grau de Treball Social, per oferir-me l'oportunitat de conèixer la realitat de les persones en situació d'atur de llarga durada, i generar-me aquest interès per investigar més sobre aquesta problemàtica.

A tots els professors que he tingut al llarg d'aquests quatre anys de Grau de Treball Social, per donar-me els coneixements necessaris, despertar-me el qüestionament de la realitat social, i la reflexió sobre certes veritats que creia inqüestionables, aconseguint fer-me sentir que el treball social és la meva professió en el present i espero que també en el futur.

Finalment, i no per ser els últims són menys importants, a la meva família, amics i companyes del grau, per donar-me suport en els moments de tensió i alegria viscuts, al llarg d'aquests quatre anys del Grau de Treball Social.

ÍNDEX

ÍNDEX DE GRÀFICS	1
ÍNDEX DE TAULES	1
ÍNDEX DE MAPES	1
ÍNDEX DE FIGURES	1
RESUM.....	2
ABSTRACT.....	3
GLOSSARI	4
1. INTRODUCCIÓ	5
2. JUSTIFICACIÓ.....	6
3. MARC TEÒRIC	7
3.1. VULNERABILITAT SOCIAL EN CONTEXT DE CRISI ECONÒMICA.....	7
3.2. CONTEXT DE CRISI ECONÒMICA: atur de llarga durada i perfils més vulnerables.	9
3.3. PRESTACIONS ATURATS DE LLARGA DURADA	15
3.4. ATURATS DE LLARGA DURADA I TREBALL SOCIAL	22
4. OBJECTIUS	24
4.1. OBJECTIU GENERAL	24
4.2. OBJECTIUS ESPECÍFICS	24
5. METODOLOGIA.....	25
5.1. DISSENY DE LA RECERCA.....	25
5.2. MOSTRA DE PARTICIPANTS	27
5.2.1. Procediment i criteris de selecció de la mostra	28
5.3. TREBALL DE CAMP	28
5.3.1. Procediment	30

5.4.	ANÀLISI	31
5.5.	CONSIDERACIONS ÈTIQUES	32
5.6.	LIMITACIONS DE LA INVESTIGACIÓ	33
6.	ANÀLISI	34
6.1.	PROBLEMÀTIQUES SOCIALS VINCULADES A L'ATUR DE LLARGA DURADA .	34
6.1.1.	Tipologia de problemàtiques socials	35
6.1.1.1.	Laboral i Econòmica	35
6.1.1.2.	Salut	38
6.1.1.3.	Habitatge	39
6.1.1.4.	Relacional.....	40
6.1.1.5.	Educació.....	42
6.1.1.6.	Cronificació atur de llarga durada	42
6.2.	METODOLOGIA D'INTERVENCIÓ TREBALL SOCIAL	45
6.2.1.	Metodologia d'intervenció	45
6.2.2.	Procés metodològic	47
6.2.3.	Conceptes relacionats amb la intervenció: Acompanyament i contenció.	49
6.2.4.	Derivació, Coordinació i treball en xarxa d'entitats.....	50
6.2.4.1.	Derivacions entitats	50
6.2.4.2.	Coordinacions entre entitats	52
6.2.4.3.	Treball en xarxa entitats.....	54
6.3.	INTERVENCIÓ DEL TREBALL SOCIAL A LES PROBLEMÀTIQUES.....	55
6.3.1.	Ajuts econòmics.....	55
6.3.2.	Serveis formatius	57
6.3.3.	Serveis assistencials	60
6.3.4.	Serveis propis Professionals.....	63

6.4.	DIFICULTATS EN LA INTERVENCIÓ.....	65
6.4.1.	Suficiència de recursos.....	65
6.4.2.	Limitacions.....	70
6.5.	SATISFACCIÓ EN LA INTERVENCIÓ.....	73
6.6.	RECURSOS PERSONES ATURADES DE LLARGA DURADA	75
7.	CONCLUSIONS	79
8.	PROPOSTES DE MILLORA	82
9.	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	83
10.	ANNEXOS.....	88
10.1.	ANNEX 1. FULL INFORMATIU PARTICIPANTS	88
10.1.1.	Full informatiu participants entrevista del treball final de grau de treball social....	88
10.1.2.	Full informatiu participants grup de discussió del treball final de grau de treball social.....	89
10.2.	ANNEX 2. MODELS CONSENTIMENT INFORMAT	90
10.2.1.	Model consentiment informat participants entrevista.....	90
10.2.2.	Model consentiment informat participants grup de discussió	91
10.3.	ANNEX 3. GUIÓ ENTREVISTA PROFESSIONALS I QÜESTIONARI OBERT	92
10.4.	ANNEX 4. GUIÓ GRUP DE DISCUSSIÓ PERSONES EN SITUACIÓ D'ATUR DE LLARGA DURADA	94
10.5.	ANNEX 5. QÜESTIONARI DE XARXES D'ENTITATS DEL VALLÈS OCCIDENTAL	97

ÍNDIX DE GRÀFICS

Gràfic 1. Taxa d'atur de llarga durada (2002-2016).....	9
Gràfic 2. Taxa d'atur de llarga durada per edat i període a Espanya.....	10
Gràfic 3. Percentatge de persones aturades, que han treballat anteriorment, per temps de cerca de feina.	11
Gràfic 4. Nombre de persones aturades que han treballat anteriorment per temps de cerca de feina. Espanya 2002-2016.	13
Gràfic 5. Evolució de la taxa d'atur registral del Vallès Occidental. Des de Març de 2008 fins a Desembre de 2016.	14

ÍNDIX DE TAULES

Taula 1. Prestacions assistencials Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)	16
Taula 2. Subsidis d'atur Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)	19
Taula 3. Prestacions assistencials gestionades pels Serveis Socials de la Generalitat de Catalunya susceptibles a ser rebudes per persones aturades de llarga durada.	21
Taula 4. Fases de la recerca del treball final de grau.....	26
Taula 5. Codis i subcodis codificació transcripcions.	31

ÍNDIX DE MAPES

Mapa 1. Incidència de l'atur registrat a Catalunya per comarques 2016	14
Mapa 2. Taxa d'atur registrada per municipis del Vallès Occidental. Febrer 2017.	15

ÍNDIX DE FIGURES

Figura 1. Procediment seguit en el treball de camp.....	30
Figura 2. Derivacions realitzades per les entitats entrevistades del Vallès Occidental	51
Figura 3. Coordinacions realitzades per les entitats entrevistades del Vallès Occidental	52
Figura 4. Treball en xarxa realitzat per les entitats entrevistades del Vallès Occidental	54

RESUM

L'atur des de que va iniciar-se la crisi econòmica l'any 2008 ha anat creixent, i tot i que actualment sembla que s'està reduint molt lentament, hi ha una part de la població que s'ha estancat en aquest al llarg dels anys, sense aconseguir una reinserció laboral estable. Aquestes persones són les que estan en l'anomenada situació d'atur de llarga durada, donat que porten més d'un any a l'atur. Les quals anteriorment no havien tingut la necessitat d'acudir ni a Serveis Socials Bàsics ni a les entitats del Tercer Sector i actualment ho estan fent. Per tant és un nou col·lectiu de persones que es dirigeix en aquests serveis donades la manca de cobertura de les necessitats bàsiques en la que es troben per falta d'ingressos laborals.

L'objectiu principal d'aquesta investigació és conèixer la resposta que ofereix el treball social a les problemàtiques socials derivades de la situació d'atur de llarga durada, en persones en situació de vulnerabilitat social, del Vallès Occidental.

La metodologia que s'ha utilitzat en aquesta investigació ha estat de tipus mixta: qualitativa i quantitativa. A nivell qualitatiu, s'han realitzat entrevistes a treballadores socials de Serveis Socials Bàsics, i a professionals de dues entitats del Tercer Sector del Vallès Occidental. Així com, s'ha fet un grup de discussió amb persones en situació d'atur de llarga durada. I a nivell quantitatiu, s'han realitzat uns qüestionaris als professionals entrevistats. Per tant, els informants escollits per tal de realitzar aquesta recerca han estat persones aturades de llarga durada i els professionals que atenen a aquestes persones des de Serveis Socials Bàsics o d'entitats del Tercer Sector del Vallès Occidental.

Els resultats obtinguts d'aquesta investigació evidencien que actualment hi ha un perfil de persones a partir dels 45 anys que no està tenint cabuda en el mercat laboral. Aquestes persones degut aquest fet van acumulant un seguit de problemàtiques socials que les porten a una situació d'exclusió. Des de Serveis Socials Bàsics i les entitats del Tercer Sector no s'estan oferint respostes eficaces per tal de que aquestes persones puguin sortir de la seva situació. El mercat laboral és limitat i les polítiques socials de protecció de l'Administració (tan Autonòmiques com Estatals) no ofereixen una alternativa viable a la falta de treball per a aquestes persones, sinó que simplement els hi ofereixen una cobertura de necessitats bàsiques insuficients per dur una vida digne.

Des del treball social seria convenient abordar aquest nou col·lectiu de persones, donat que estan en risc d'exclusió social.

Paraules clau: atur de llarga durada, Serveis Socials Bàsics, Treball Social, Tercer Sector, problemàtiques socials, vulnerabilitat social i exclusió social.

ABSTRACT

Since the beginning of the economic crisis in 2008, unemployment has increased continuously and, although now it seems it is decreasing very slowly, there is a part of the population that is stuck with it along these years, without achieving a professional reinsertion. These people are in a situation called "long-term unemployment", since they have been unemployed for more than one year. Previously, these people had never had the need neither of turning to the basic social services nor to entities of the civil society and nowadays they are doing so. Therefore, this is a new group of people that are turning to these services given the lack of coverage of the basic needs in which they are stuck due to the lack of salary.

The main goal of this research is to discover the response offered by the social work to the social difficulties given by the situation of long-term unemployment in people, who are in a situation of social vulnerability, in Vallès Occidental.

The methodology used in this research is of a mixed type: qualitative and quantitative. On a qualitative level, some interviews to basic services social workers have been carried out, and to employees of two different entities belonging to the civil society of Vallès Occidental. Also, a group of discussion has been created within people in the situation of long-term unemployment. On a quantitative level, a survey has been carried out amongst the interviewed civil society workers. Therefore, the main informants of this research are obviously long-term unemployed people and the civil society professionals from Vallès Occidental attending this social group.

The obtained results of this research show evidence that nowadays there is a profile of people aged 45 and older who have no chance inside the job market. Due to the situation, these people gather different social difficulties, what leads them to an exclusion situation. Basic social services and the civil society entities are not offering an effective response to help these people escaping their situation. Job market is limited, and protection social policies by the public Administrations (from both autonomous and state governments) do not offer a real solution to the lack of jobs for these people, but instead, Administrations are simply offering a coverage of the basic needs, which is not enough to have a decent life.

From social work, it would be convenient to take care of this identified new group of people, since they are in risk of social exclusion.

Key words: long term unemployment, basic social services, social work, civil society, social difficulties, social vulnerability and social exclusion.

GLOSSARI

SEPE: Servei Públic d'Ocupació Estatal

RAI: Renda Activa d'Inserció

PREPARA: Programa de Requalificació Professional

PAE: Programa extraordinari d'activació per a l'ocupació per a persones aturades de llarga durada

PIRMI: Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció

PNC: Prestació No Contributiva.

ALEI: Associació Local d'Entitats per la Inclusió de Terrassa.

OMIC: Oficina Municipal d'Informació al Consumidor.

ACAU: Associació Coordinadora d'Ajuda Unida

CAP: Centres d'Atenció Primària.

SOC: Servei d'Ocupació de Catalunya.

CSMA: Centre de Salut Mental d'Adults.

CAS: Centre d'Atenció i Seguiment a les drogodependències.

1. INTRODUCCIÓ

El treball social és l'art de reflexionar i qüestionar-se constantment la realitat social que es viu, així com de vetllar per promoure canvis socials de responsabilitat col·lectiva i cohesió social entre les persones, però també és una professió que com a tal viu immersa entre i en contacte amb les persones per tal d'enfortir-les i apoderar-les, actualment sobretot amb les que estan en risc d'exclusió social o vivint procés d'exclusió.

Donada la situació de crisi econòmica en la qual estem immersos, amb un mercat laboral limitat i un atur que tot i que sembla disminuir, es manté al llarg del temps, ha donat lloc a l'aparició d'un col·lectiu de persones que estan en situació d'atur de llarga durada portant varis anys en situació d'atur.

Ens trobem en un moment en el què el treball ha deixat de desenvolupar la seva funció, donat que els llocs de feina s'han reduït i part dels existents han patit una precarietat generalitzada, no garantint-se ni el treball remunerat, ni l'acció redistributiva de l'Estat. Aquesta situació planteja nous reptes al treball social i a altres disciplines de la intervenció social. (Font i Langarita, 2015)

Fet que remet a una dependència assistencial considerable d'aquestes persones dels sistemes de protecció social existents, ja que aquest col·lectiu amb els anys està patint malestar, carències importants i insatisfacció personal que la situació d'atur de llarga durada acompanya. (Rimbau, 2014)

D'aquest fet sorgeix la inquietud d'aquesta investigació la qual pretén conèixer la resposta que ofereix el Treball Social a les problemàtiques socials derivades de la situació d'atur de llarga durada, en persones en situació de vulnerabilitat social, del Vallès Occidental. Procurant així reflexionar i analitzar una nova realitat social, la de persones aturades de llarga durada susceptible de ser abordada pel treball social.

Per tal de donar resposta a aquest objectiu esmentat anteriorment, aquesta investigació s'ha centrat en el Vallès Occidental. I s'ha elaborat tot fent una primera cerca bibliogràfica d'aproximació al fenomen estudiat i aprofundiment en l'objecte d'estudi, posteriorment per tal de realitzar el treball de camp, s'ha utilitzat una metodologia mixta, a nivell qualitatiu s'han realitzat un seguit d'entrevistes a treballadores socials de Serveis Socials Bàsics del Vallès Occidental, concretament de Ripollet, Sant Quirze del Vallès i Terrassa, a professionals d'entitats del Tercer Sector de Terrassa i un grup de discussió amb persones aturades de llarga durada, recollint-se així la visió dels professionals i de les persones aturades de llarga durada, respecte la resposta que ofereix el treball social a la situació en la que es troben aquestes persones. I a nivell quantitatiu s'ha elaborat un qüestionari de xarxes d'entitats realitzat als mateixos professionals entrevistats, mitjançant el qual es poden veure les interrelacions entre aquestes per oferir resposta a la situació de les persones aturades de llarga durada. Les aportacions obtingudes d'aquests han permès poder analitzar la informació obtinguda i extreure unes conclusions donant resposta a l'objectiu plantejat.

2. JUSTIFICACIÓ

Des del 2008, portem arrossegant una crisi econòmica que cada vegada afecta a més persones, tot i que les xifres estadístiques relacionades amb l'economia denotin una lleugera millora en l'ocupabilitat la millora de certs índex. Les condicions de vida de les persones a Catalunya no ha millorat.

Realitzant les pràctiques com a estudiant de quart de Treball Social de la Universitat de Barcelona, a La Trobada¹ de Terrassa, he pogut comprovar com la protecció social que s'ofereix a les persones aturades no és suficient quan aquestes persones únicament viuen d'aquests ingressos i en alguns casos no disposen del suport del seu entorn socio-familiar més proper. Aquest col·lectiu al haver estat molt de temps a l'atur perden certs hàbits, habilitats, rutines i responsabilitats que tenien quan treballaven, i amb el pas del temps la seva situació va cada vegada més de camí a la cronificació de la seva situació d'atur, per ajudar-les se'ls hi ha d'oferir la oportunitat d'apoderar-se i mantenir l'activitat diària amb ganes de seguir endavant.

Aquest fet, sumat a que cada vegada hi ha més persones al meu voltant que no disposen de feina des de fa més de dos anys, m'ha portat a visualitzar i analitzar la resposta real que s'està oferint a aquestes persones a través del Treball Social, ja sigui des de l'Administració Pública de l'estat espanyol, de la Generalitat de Catalunya, com de les entitats del Tercer Sector, així com la manera en què les persones aturades de llarga durada afronten la seva situació i la seva percepció de l'ajuda rebuda de l'àmbit públic i privat.

Així doncs, "el impacte de la crisi econòmica i la manca d'ocupació està afectant noves famílies i persones soles que es troben immerses en circumstàncies de vulnerabilitat social pràcticament inimaginables uns anys enrere" (Miranda, 2013), un exemple d'aquest fet són les persones aturades de llarga durada.

Per tant, des del treball social cal conèixer i abordar aquesta problemàtica actual, de persones que es troben en situació d'atur de llarga durada, i caldrà veure si tal com diu Miranda (2013) cal "que des del treball social es repensi com haurà de ser la nostra intervenció en el camp de la inserció laboral, si el que volem és ajudar les persones usuàries en edat activa, i per què no dir-ho també, ajudar-nos nosaltres mateixos a desenvolupar les capacitats que permetin una major autonomia personal i una millor qualitat de vida". Entenent "el professional del treball social com a eina, com a acompanyant, com a dinamitzador del procés que cada persona pot fer per ser el motor del propi canvi i on el grup i la xarxa social hi tenen un paper cabdal. I sobretot, com a potenciador de l'esperit crític, de lluita i de rebel·lar-se contra el propi destí." (Gavilan i Llorens, 2013)

¹ Projecte que vetlla per l'apoderament de les persones aturades de llarga durada en situació de vulnerabilitat social, prevenint-les de caure en l'exclusió social.

3. MARC TEÒRIC

3.1. VULNERABILITAT SOCIAL EN CONTEXT DE CRISI ECONÒMICA.

Vulnerabilitat, segons el diccionari de Treball Social elaborat per Fernández, de Lorenzo i Vázquez (2012):

és la debilitat o susceptibilitat d'un individu, grup o col·lectiu que produeix la percepció d'un deteriorament dels factors de protecció i de benestar. Això origina una tendència en la que totes aquelles variables que simbolitzen un estat de normalització i de participació social es debilitin cap a una o varies categories que conformen l'exclusió. Aquestes categories es tradueixen en el nivell de benestar percebut per la persona, en el pla personal i de salut, en lo laboral, econòmic, cultural i social. Amb el deteriorament dels factors de protecció augmentaria el risc d'exclusió social. Des del treball social es manegen varis indicadors i escales que determinen el grau de vulnerabilitat de la persona, grup o comunitat. (p.545)

Per vulnerabilitat social, Kaztman (2000), l'entén com "la incapacitat d'una persona o d'una llar per aprofitar les oportunitats, disponibles en els diferents àmbits socioeconòmics, per millorar la seva situació de benestar o impedir el seu deteriorament." (p.281). Així doncs, ell atribueix el concepte de vulnerabilitat social a la incapacitat d'identificar les oportunitats dels diferents àmbits socioeconòmics disponibles, tant és així que menciona que les fonts de vulnerabilitat social més importants en l'actualitat tenen a veure amb els fenòmens de precarietat i inestabilitat laboral vinculats al funcionament del mercat i amb la desprotecció i inseguretat lligades al debilitament de l'Estat, de la família i la comunitat.

Per tant, un exemple molt clar vinculat al concepte de vulnerabilitat és la situació en el que es troben les persones aturades de llarga durada amb un entorn socio-familiar dèbil.

Però, si només ens quedéssim amb aquestes definicions estaríem limitant el nostre coneixement a un sol punt de vista del concepte de vulnerabilitat. Així doncs, cal aprofundir més en el concepte, donat que va molt lligat al context i situacions produïdes de forma inesperada, tal com diu Bauman (2007) tot aplicant-ho al fenomen de la globalització.

Si en un principio la idea de una «sociedad abierta» representó la autodeterminación de una sociedad libre orgullosa de su apertura, hoy evoca la experiencia aterradora de una población heterónoma, desventurada y vulnerable, abrumada por (y quizá supeditada a) fuerzas que ni controla ni entiende del todo; una población aterrorizada por su misma indefensión y obsesionada con la eficacia de sus fronteras y la seguridad de la población que habita dentro de las mismas, puesto que son precisamente esa impermeabilidad fronteriza y esa seguridad de la

vida en el interior las que eluden su control y parecen destinadas a quedar fuera de su alcance mientras el planeta continúe sometido a una globalización exclusivamente negativa. (p.16)

Així doncs en aquest paràgraf es pot visualitzar molt clarament com actualment, segons Bauman vivim en una vida líquida, plena de situacions imprevistes de difícil resolució, com podria ser les situacions en les que es troben les persones aturades de llarga durada, a l'atur durant més d'un any, per exemple, trobant-se de sobte en una situació de vulnerabilitat davant d'una societat plena de continus canvis. Així ho manifesta Bauman (2007):

Todos estamos familiarizados con situaciones desagradables e incómodas cuando las cosas o las personas nos causan preocupaciones que no esperábamos ni habíamos previsto. Aquello que convierte las adversidades (los «golpes del destino», como solemos decir) en algo particularmente molesto es que siempre llegan sin avisar: no esperamos que ocurran, y bastante a menudo ni creeríamos que podrían estar a punto de suceder. (p.133)

Per tant, tota persona segons Bauman es susceptible de trobar-se immers en una situació desagradable que ens pot portar a una situació de vulnerabilitat, però tal com diu Roman (2014):

La vulnerabilitat, però, no és només la de la víctima, la de qui pateix mal, un dolor, sinó també de qui la comet, perquè es fa mal també encara que sigui en la seva vàlua moral. Però el dany, la ferida, la humiliació no és dolenta només pel mal, les sensacions i els sentiments dolents que puntualment genera, sinó pels que vindran i succeiran en la reacció, en la cadena de ressentiments, i que impedeixen la cohesió social. (p. 19-20)

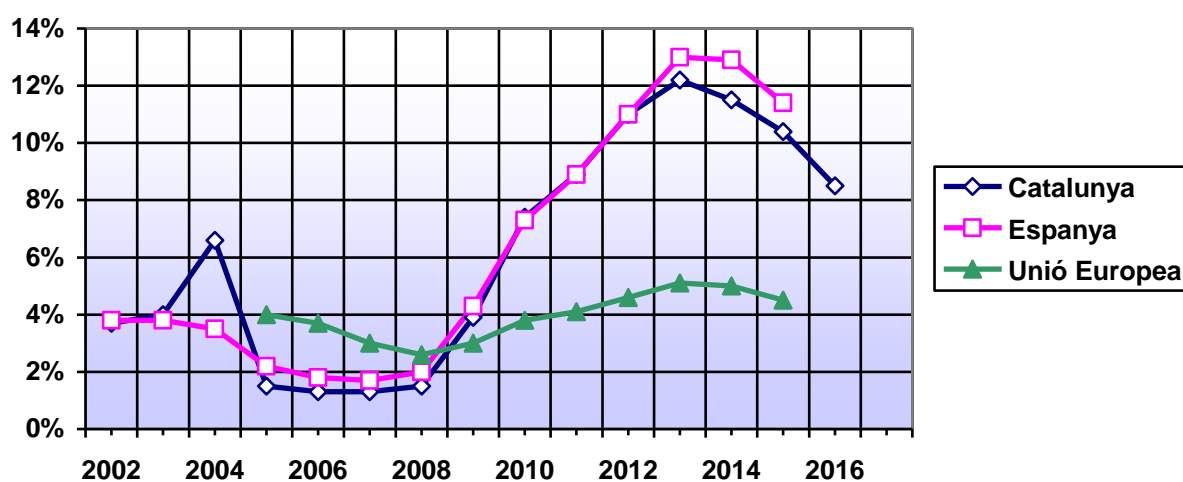
Així doncs, si ens fixem en la situació actual de crisi econòmica, per exemple, es pot veure clarament la fragilitat de caure en aquesta situació de vulnerabilitat, com a individus immersos en aquesta situació, influint clarament la rapidesa d'afrontar aquesta la possibilitat de disposar de recursos. Per tant, aquí ja no parlariem simplement de vulnerabilitat, sinó que ja parlariem de vulnerabilitat social que tal com expressa Roman (2014) Quan aquesta vulnerabilitat no és només de l'individu, sinó de les comunitats en què ineludiblement aquest viu, parlem de vulnerabilitat social. Perquè la persona és individu en relació, no el podem dividir en parts ni en dimensions (bio-psico-social-espiritual). (p.20)

Així doncs a continuació concretaré d'una forma més ampla i detallada la problemàtica actual que provoca la crisi econòmica en el mercat de treball d'Espanya, però sobretot a nivell de Catalunya.

3.2. CONTEXT DE CRISI ECONÒMICA: atur de llarga durada i perfils més vulnerables.

Es podria considerar que des del 2008 estem vivint una crisi econòmica, i un atur que ja s'està anomenant de llarga durada, donat que la persona ja porta més d'un any a l'atur, i la seva situació d'aturat s'ha anat cronificant fins a dia d'avui. A través del següent gràfic ens podem fer a la idea de com ha evolucionat i crescut el nombre de persones en situació d'atur de llarga durada, des del 2002 fins al 2016, a 3 nivells: Europa, Espanya i Catalunya.

Gràfic 1. Taxa d'atur de llarga durada (2002-2016).

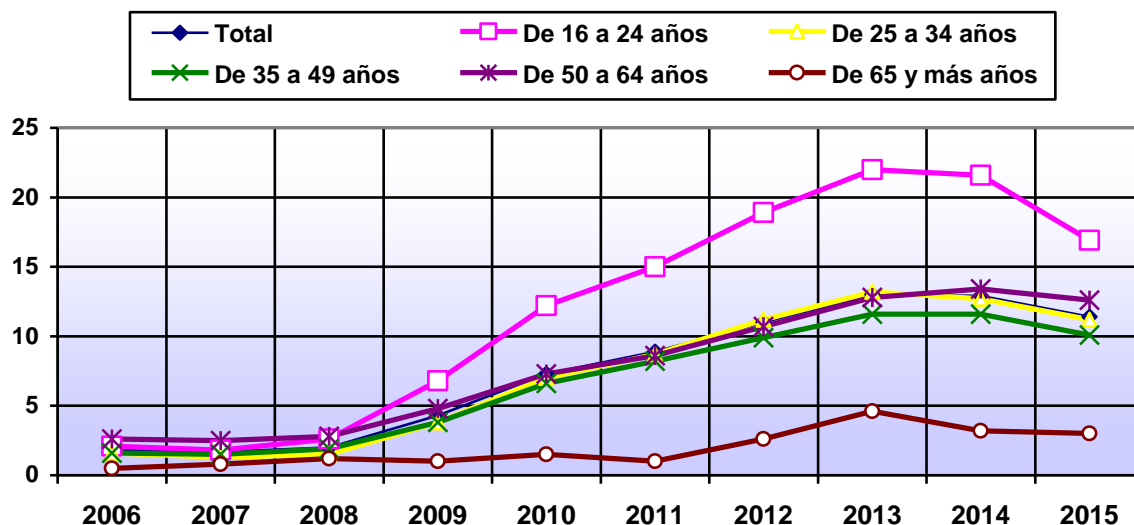

Font: Elaboració pròpia. Extret del Institut d'Estadística de Catalunya, 2016.

Així doncs, tal i com, hem visualitzat en aquest gràfic el increment de persones aturades de llarga durada és exponencial, tan a nivell espanyol com català, sobretot des del 2008 fins al 2013, en canvi en aquest mateix període a nivell europeu si que es va produir un increment, però molt més moderat. Cal destacar però que a partir de llavors en els tres nivells territorials comença a disminuir el nombre d'aturats de llarga durada.

Tot i aquest descens, actualment la situació d'aturat de llarga durada és una problemàtica molt present i bastant més seriosa del que aparentment es visualitza, ja que no s'ha arribat a reduir ni molt menys fins als nivells de 2008.

Respecte a l'edat, si agafem el període de 2006 a 2015, es pot observar molt clarament en el següent gràfic com el grup d'edat que ha patit i està patint més aquesta situació d'aturats de llarga durada són els joves d'entre 16 i 24 anys, seguit dels de 50 a 64 anys, des del 2008, any en què va esclatar la bombolla immobiliària a Espanya.

Gràfic 2. Taxa d'atur de llarga durada per edat i període a Espanya.

Font : Elaboració pròpia. Extret del INE, 2015.

Els joves d'entre 16 a 19 anys a Espanya tenen una taxa d'atur de 58,67 i els de 20 a 24 anys de 39,83 (INE, 2016), així com cal destacar que concretament pel que respecte a la taxa d'atur de llarga durada, en edats de 16 a 24 anys, és de 16,9 (INE, 2015). En el cas de Catalunya la taxa d'atur juvenil de 16 a 24 anys, és de 34,3 (Idescat, 2016). Es pot observar per tant a partir d'aquestes dades "La vulnerabilitat d'un percentatge tant elevat de població jove, en un moment decisiu en el que han de donar forma a les seves vides i les seves carreres laborals, condiona radicalment les seves possibilitats de futur i afecta al seu entorn." (Rodríguez, 2015, p.15) Retardant-se l'edat d'emancipació dels joves, donada la inseguretat econòmica de l'atur i la precarietat laboral, fet que es tradueix en càrregues econòmiques per a les famílies, ja que elles han estat qui davant la falta de resposta pública han protegit aquests joves.

Però cal dir que l'atur juvenil es una problemàtica urgent a fer front, que no afecta únicament a España i en concret a Catalunya, sinó que "Des d'Europa a Amèrica del Nord, passant per Orient Mitjà, l'atur entre els joves ha augmentat fins a convertir-se en una veritable epidèmia que amenaça el creixement econòmic i la estabilitat social de les pròximes dècades en desenes de països." (Observatorio de la juventud en España, 2013, p.11-12)

La resta de grups d'edat tal com es pot observar en el *gràfic 2* mostren taxes d'atur de llarga durada similars les unes amb les altres. Tot i això, cal destacar un grup d'edat, el qual correspon a les persones entre 50 i 64 anys, les quals donada la seva situació es veuen perjudicades com a sol·licitants de feina per la falta de flexibilitat en relació amb la formació, el viatjar a nous llocs i l'acceptació d'un tipus de feina diferent. A la vegada que hi ha dos factors que van en contra d'aquest col·lectiu: el temps i l'edat, i la situació de desocupat (Amber, 2016, p. 269-270). Fet que el fan un col·lectiu de persones molt vulnerables, sumant-li el fet de que aquest grup d'edat està bastant invisibilitzat pels mitjans informatius.

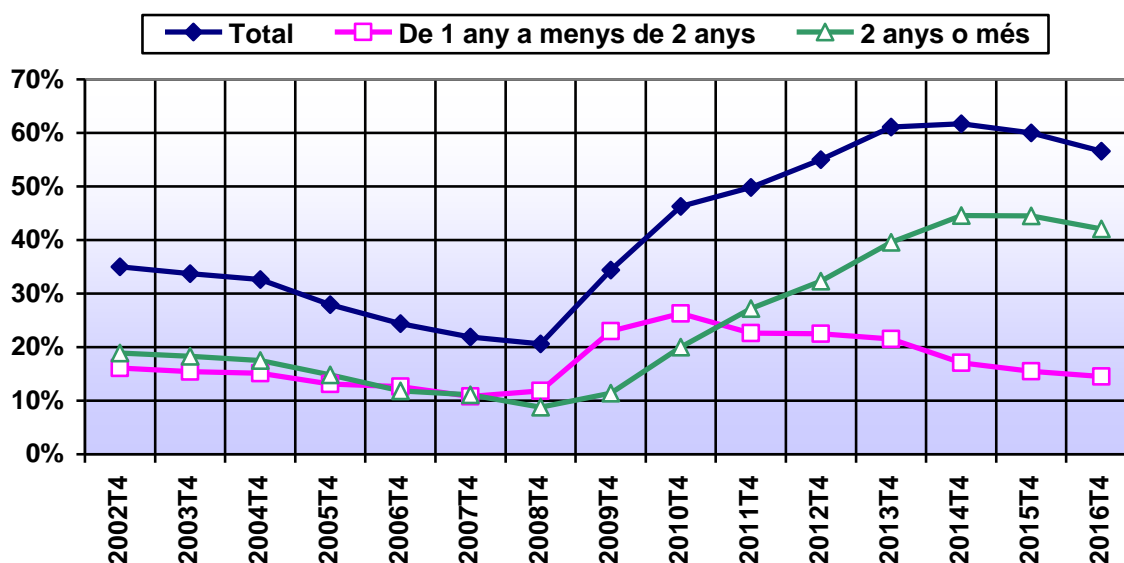
És veritat que el primer impacte quan una persona es queda sense feina és la manca del sou per fer front a les despeses personals i dels familiars al seu càrrec. Però ja no només és això, sinó el impacte que ocasiona en la persona a nivell emocional i professional aquest fet, donat que com més temps s'està en aquesta situació d'inestabilitat laboral i econòmica més entra en el cicle viciós de buscar feina, formar-se, i mentrestant rebent alguna prestació econòmica.

Així doncs, la situació de crisi econòmica en la que ens trobem actualment, la qual ha afectat als canvis, que hi ha hagut en els últims anys, en el mercat de treball, ha estat la responsable de que sorgeixin nous grups socials vulnerables o en procés d'exclusió, que amb anterioritat a la crisi econòmica formaven part de l'espai social de la inclusió. (Manzanera , 2015). Aquests col·lectius d'exclusió emergents són:

Els treballadors majors de 50 anys en situació d'atur o que es troben amb serioses dificultats per poder integrar-se en el mercat de treball, i els joves de baixa i alta qualificació que veuen impedit el seu accés al segment central del mercat laboral. [...] Els treballadors de mitjana edat amb contractes temporals de llarga duració o relativament estables, com un altre grup en el si dels exclusos emergents, encara que estiguin més pròxims a l'espai de la vulnerabilitat. (Manzanera , 2015).

Lligat a aquest fet se li suma la cronicitat de la desocupació a Espanya en aquesta legislatura de govern, que segons les dades que ens facilita del Pozo (2015) "El paro de larga duración (el de más de un año) ha crecido en 300.000 personas, y ya son el 60% del total (2.942.000); y el de más de dos años ha aumentado en 728.000 personas (2.159.000, el 44,5%)". Una mostra d'aquest fet es pot observar a través d'aquest gràfic, tot identificant com realment al llarg dels darrers anys s'ha estat i s'està produint un increment de les persones aturades que fa més de dos anys que estan a l'atur.

Gràfic 3. Percentatge de persones aturades, que han treballat anteriorment, per temps de cerca de feina.

Font: Elaboració pròpia. Extret del INE, 2016.

Si ens fixem en anys anteriors, es pot observar clarament l'evolució creixent del nombre total de persones aturades que porten més d'un any buscant feina. Partint aquest increment en el 2008 amb un 20% de persones aturades de llarga durada, fins a arribar al punt àlgic del 60% l'any 2014. A partir d'aquest any tot i que si que hi ha hagut una reducció seguim vorejant aquest percentatge de persones aturades de llarga durada des de fa més de 2 anys.

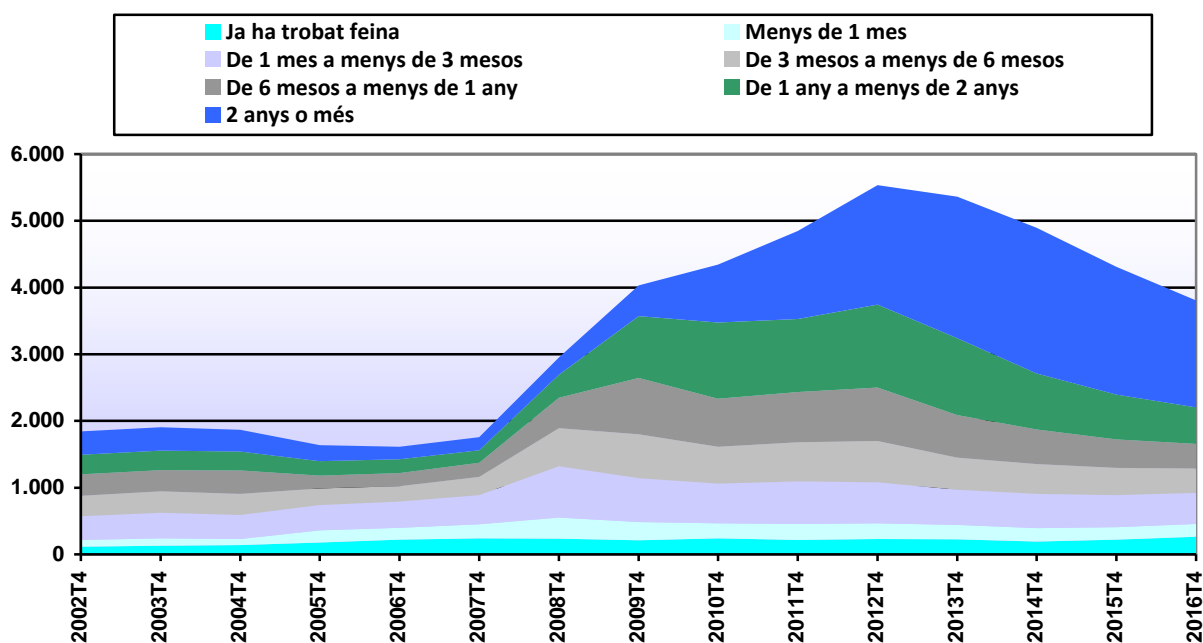
Comportant aquesta cronificació de la situació de persones aturades de llarga durada la progressiva pèrdua de l'experiència i les habilitats laborals d'aquestes persones, incentivant això el increment de les dificultats de contractació dels aturats de llarga durada, anant aquests rumb a la cronificació de la seva situació, junt amb una reducció substancial de la seva pensió de jubilació arribada l'edat de rebre-la.

Un element relacionat amb aquesta cronificació seria el fet de que l'atur de llarga durada pot venir donat per un desajust de les habilitats que té la persona amb les que el mercat demana. Aquest fet es pot donar segons De la Rica i Anghel, B. (2014) per diverses raons:

1. Joves que han abandonat els estudis en acabar l'educació obligatòria, podent així no tenir un mínim d'habilitats que el mercat de treball demana.
2. Els canvis tecnològics, requereixen cada vegada més demanda de feines qualificades, fet que repercuteix negativament a les persones que realitzen tasques que una màquina pot fer, perdent la feina i tenint grans dificultats per reincorporar-se al mercat laboral.
3. El sistema educatiu no va en la línia de les demandes de mercat, implicant aquest fet que persones que tenen estudis superiors no arribin a tenir els nivells de formació necessaris per tal de cobrir unes altres necessitats que té el mercat de treball.

Aquest fet es pot visualitzar amb les xifres del Institut Nacional d'Estadística a través del gràfic que es mostra a continuació:

Gràfic 4. Nombre de persones aturades que han treballat anteriorment per temps de cerca de feina. Espanya 2002-2016.

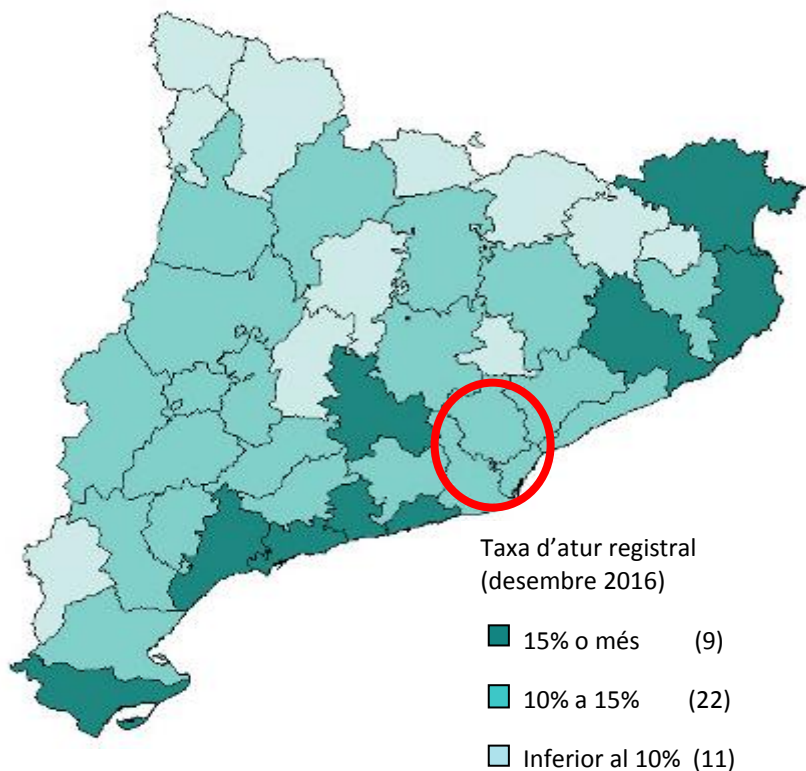
Font: Elaboració pròpia. Extret del INE, 2016.

Mostrant-se com el major gruix de persones que estan buscant feina, són les que porten més de dos anys buscant-ne, i que les persones que n'acaben trobant són mínimes. Tot i que és veritat que les persones que porten més de dos anys buscant feina ha disminuït des de 2012 fins el 2016 substancialment, tot i no arribar ni molt menys als nivells del 2007.

Si entrem una mica més profundament en el territori català podem observar com existeix una taxa d'atur força elevada, estesa i desigual en les diferents comarques. Concentrant-se la majoria entre un 10 % i un 15 % d'atur i la resta es situant-se en els extrems, sent les comarques situades més al nord les de menys atur, sent menys d'un 10%, i les que estan més a la costa les que estan per sobre del 15%.

Així doncs és important centrar-nos en un dels municipis que es troben en el interval de taxa d'atur majoritari, per exemple, el Vallès Occidental.

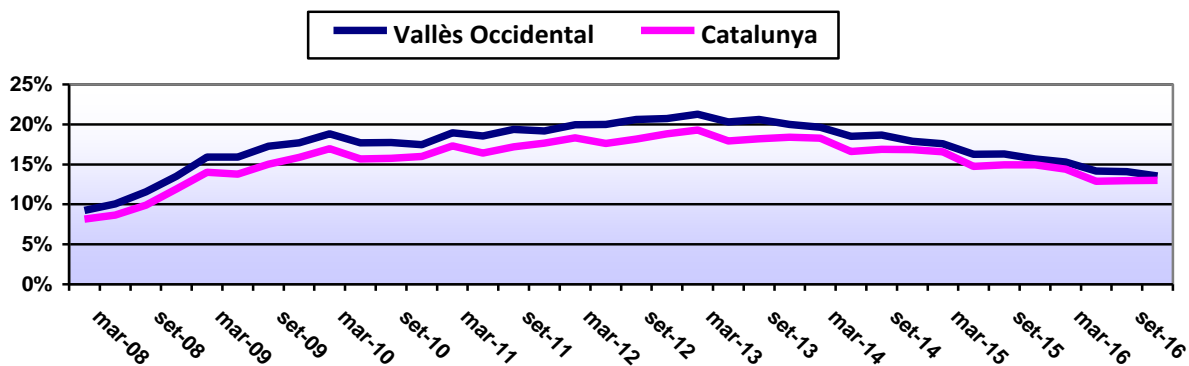
Mapa 1. Incidència de l'atur registrat a Catalunya per comarques 2016

Font: Observatori del Treball i Model Productiu, 2016.

Per tant, es pot observar com l'atur a Catalunya és una problemàtica bastant important i a la qual cal buscar solució, per tal d'evitar que aquesta problemàtica esdevingui creixent, tot i que actualment s'està disminuint aquesta taxa d'atur a un ritme molt lent, tal i com s'observa en el següent gràfic comparatiu del Vallès Occidental respecte Catalunya.

Gràfic 5. Evolució de la taxa d'atur registral del Vallès Occidental. Des de Març de 2008 fins a Desembre de 2016.

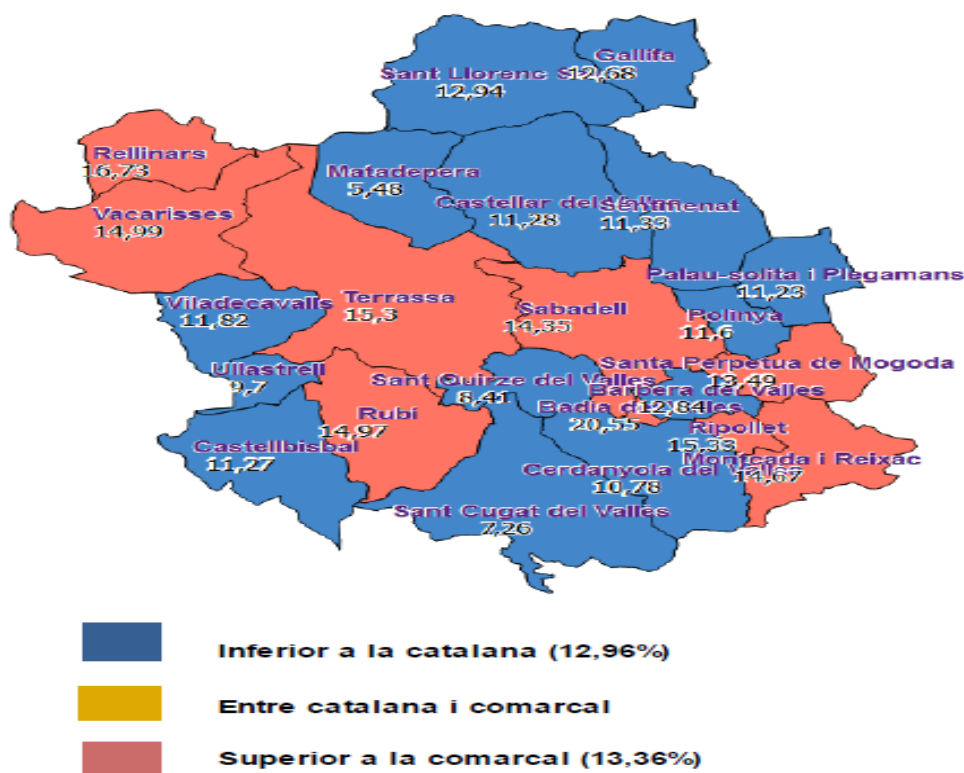

Font: Elaboració pròpia. Extret de l'Observatori del Treball i Model Productiu, 2016.

La taxa d'atur registral tan del Vallès Occidental com de Catalunya arriba al seu punt més àlgic a l'any 2013, amb una taxa del 21,26% i del 19,28% respectivament, tot i que la tendència cap a la disminució no s'ha iniciat fins un any més tard, al 2014, disminuint progressivament fins a l'actualitat. Tot i això, encara ens trobem lluny dels valors registrats a principis de l'any 2008. Al desembre de 2016 teníem una taxa del 13,53% al Vallès Occidental i 12,99% a Catalunya tal i com es visualitza al gràfic.

A continuació, profunditzarem una mica més en la comarca del Vallès Occidental, mostrant a través d'un mapa les taxes d'atur registrades en el mes de Febrer del 2017 dels municipis d'aquesta comarca.

Mapa 2. Taxa d'atur registrada per municipis del Vallès Occidental. Febrer 2017.

Font: Observatori del Vallès Occidental, 2017.

Així doncs, veiem en el mapa com hi ha 9 municipis que tenen una taxa superior a la comarcal (13,36%) i òbviament superior a la catalana (12,96%) per tant, són taxes d'atur que tot i que han disminuït respecte anys anteriors segueixen sent substancialment altes.

3.3. PRESTACIONS ATURATS DE LLARGA DURADA

Existeixen un seguit de prestacions que estan a l'abast de les persones que formen part d'aquesta taxa d'atur registrat anomenat en l'apartat anterior, però concretament aquestes les reben les persones a les que se'ls hi ha esgotat la prestació contributiva d'atur. Aquestes prestacions s'anomenen prestacions assistencials i són de diverses modalitats, tal i com es pot observar en les següents taules realitzades:

Taula 1. Prestacions assistencials Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

Prestacions per atur de nivell assistencial estatals del SEPE	Programa extraordinari d'activació per a l'ocupació per a persones aturades de llarga durada (PAE)	Programa de Requalificació Professional (PREPARA)	Renda Activa d'Inserció (RAI)
Requisits	<ol style="list-style-type: none"> 1. Inscripció a l'Oficina de Treball com a demandant d'ocupació un mínim de 360 dies, durant els 18 últims mesos. 2. Manca del dret a la protecció contributiva o assistencial per desocupació, o a la Renda Activa d'Inserció. 3. No rendes per sobre del 75% del Salari Mínim Interprofessional (SMI), excloent les pagues extraordinàries i tenir responsabilitats familiars. 4. Complir amb les obligacions d'activació previstes en el Real Decret-Ilei16/2014, del 19 de desembre de 2016. 5. En cas de que la persona en la data d'incorporació al programa estigui treballant per compte aliè a temps parcial no es considerarà aturat. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Portar inscrit com a demandant d'ocupació com a mínim 12 dels 18 últims mesos. 2. No rendes per sobre del 75% del Salari Mínim Interprofessional (SMI), excloent les pagues extraordinàries i tenir responsabilitats familiars. 3. Haver estat beneficiari d'una prestació o un subsidi per atur. 4. No haver estat beneficiari del programa PRODI o PREPARA amb anterioritat. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Estar desocupats e inscrits como a demandants d'ocupació prèviament i durant tot el període de percepció de la RAI i subscriure el compromís d'activitat. 2. Ser menor de 65 anys. 3. No tenir ingressos propis, ni familiars en còmput superiores al 75 % del Salari Mínim Interprofessional (SMI) quedant exclosa la part proporcional de dos pagues extraordinàries. 4. No haver estat beneficiari del Programa de Renda Activa d'Inserció en les 365 dies naturals anteriors a la data de sol·licitud del dret a l'admissió del programa, excepte en víctimes de violència gènere o víctimes de violència domèstica i persones amb discapacitat. 5. No haver estat beneficiari de tres Programes de Renda Activa d'Inserció anteriors. <p><u>Aturats de llarga durada:</u> Tenir 45 anys o més i estar inscrit ininterrompidament a l'Oficina de Treball com a demandant d'ocupació durant 12 o més mesos. Tot i que es pot interrompre la demanda si: s'ha treballat 90 o més dies en el any anterior a la data de sol·licitud o si s'ha sortit al estranger.</p>
Beneficiaris	Persones en situació de llarga durada	Persones en situació d'atur per extinció de la seva relació laboral, que hagin esgotat la prestació d'atur	Persones en situació d'atur de llarga durada

		de nivell contributiu i no tinguin dret a cap dels subsidis d'atur, i tinguin familiars a càrrec. Persones en situació d'atur de llarga durada.	Persones amb discapacitat. Persones emigrants retornades Persones víctimes de violència de gènere.
Durada	Màx. 6 mesos	Màx. 6 mesos	Màx. 11 mesos (3vegades)
Quantia	- 426€/mes (80% del IPREM) - Itinerari personalitzat d'inserció.	- 399,38€/mes (75% de l'IPREM). Quantia que pot incrementar fins al 85% de l'IPREM, per a aquelles persones que tinguin tres o més persones al seu càrrec. - Itinerari personalitzat d'inserció. - Polítiques actives de treball enfocades a la requalificació i/o reinserció professional.	- 426€/mes (80% del IPREM)
Compromisos del perceptor	<ol style="list-style-type: none"> 1. Subscriure en el moment de la sol·licitud un compromís d'activitat conforme realitzaran les diverses actuacions que afavoriran la seva inserció. 2. Acreditar haver realitzat tres accions de cerca activa de feina, davant del Servei Públic d'Ocupació Estatal en el termini d'un mes a partir de la presentació de la sol·licitud. 3. Participar en les accions de millora de l'ocupabilitat i la cerca activa de feina, previstes en l'itinerari individual i personalitat de treball assignat pel Servei Públic d'Ocupació. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realitzar les activitats previstes en l'itinerari personalitzat d'inserció. 2. Acceptar els llocs de treball oferts. 3. Informar de les variacions dels elements que fan a la persona beneficiària del PREPARA. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Cerca activa de feina. 2. Facilitar la documentació necessària per a incorporar-se i mantenir-se en el programa, així com els canvis que es produeixin al llarg del temps. 3. Participar en els programes d'ocupació o en accions de inserció, orientació, promoció, formació o reconversió professionals que determinen els Serveis Públics d'Ocupació. 4. Acceptar la col·locació adequada que els sigui oferta. 5. Renovar la demanda d'ocupació. 6. Comparèixer, quan prèviament hagi estat requerit, als Servicios Públics d'Ocupació o al SEPE. 7. Tornar als Serveis Públics d'Ocupació, en el termini de 5 dies, el justificant d'haver anat en el lloc i data indicats

			para cubrir las ofertas de feina facilitades por aquests. 8. Comunicar las causas de baixa, pèrdua de requisits e incompatibilitat en el moment en que es produeixi.
Incompatibilitat	<p>Han d'haver passat 3 mesos des de l'esgotament de:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. La Renta Activa d'Inserció (RAI): quan la persona hagi esgotat els tres drets a aquesta. 2. El Programa Temporal de Protecció per Desocupació e Inserció (PRODI) 3. El Programa de Requalificació Professional de las Persones que Esgotin la seva Protecció per Desocupació (PREPARA). <p>Han d'haver transcorregut 6 mesos des del seu esgotament de la prestació per desocupació o subsidi d'atur.</p>		<ol style="list-style-type: none"> 1. Las prestaciones o subsidis d'atur i la Renta Agrària. 2. Les pensions o prestaciones de caràcter econòmic de la Seguridad Social que siguin incompatibles amb el treball o que, sense ser-ho, superin la quantia límit indicada d'ingressos. 3. La realització simultània d'una feina per compte propi o por compte aliè a temps complet. 4. Les ajudes socials que es puguin reconèixer a las víctimes de violència de gènere que no puguin participar en programes de feina.
Vigència	Programa específic i extraordinari de caràcter temporal.	<u>Ajuda cojuntural</u> : Es pròrroga automàticament el PREPARA per períodes de 6 mesos quan la taxa d'atur, segons l'Enquesta de Població Activa (EPA), sigui superior al 20 %.	

Font: Elaboració pròpia. Extret de Servicio Público de Empleo Estatal, 2017

Taula 2. Subsidis d'atur Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE)

Prestacions per atur de nivell assistencials estatals del SEPE	Subsidi d'ajuda familiar	Subsidi per majors de 55 anys	Subsidi per majors de 45 anys sense càrregues familiars
Requisits	<ol style="list-style-type: none"> 1. Estar a l'atur. 2. No rendes per sobre del 75% del Salari Mínim Interprofessional (SMI), excloent les pagues extraordinàries. 3. Estar inscrit com a demandant d'ocupació i no haver rebutjat cap oferta de feina adequada, ni haver-se negat a participar en accions de promoció, formació i reconversió professional. 4. Subscriure el compromís d'activitat. 		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tenir responsabilitats familiars i haver esgotat la prestació d'atur de nivell contributiu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tenir 55 anys o més el dia que s'acabi la prestació o el subsidi d'atur. 2. Haver cotitzat atur almenys 6 anys al llarg de la seva vida laboral. 3. Complir els requisits per accedir a qualsevol tipus de pensió de jubilació del sistema espanyol de Seguretat Social, excepte el de l'edat. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tenir 45 anys i haver esgotat la prestació d'atur de nivell contributiu.
Beneficiaris	Si es té dret al subsidi d'atur per a treballadors majors de 55 anys, percebreu aquest subsidi.	Estar en una de les següents situacions: <ol style="list-style-type: none"> 1. Percebre un subsidi o tenir dret a percebre'l. 2. Haver esgotat una prestació contributiva o un subsidi d'atur. 3. Ser emigrant retornat (treballar com almenys 12 mesos en països que no pertanyen a la UE des de l'última 	Persones treballadores que han esgotat la prestació contributiva d'atur, tenen 45 anys o més i no tenen responsabilitats familiars al seu càrrec.

		<p>sortida d'Espanya) sense dret a prestació contributiva.</p> <p>4. Estar alliberat de presó sense dret a prestació contributiva d'atur. (superant 6 mesos la previsió de llibertat).</p> <p>5. Millora de la situació de gran invalidesa, invalidesa absoluta o total per accedir a la professió habitual, donada la revisió de l'expedient, la persona ha estat declarada plenament capaç o invàlida parcialment.</p> <p>6. Estar en situació legal d'atur i no tenir dret a una prestació contributiva d'atur, perquè no s'ha cobert el període mínim de cotització (12 mesos), sempre que s'hagin cotitzat 3 mesos com a mínim.</p>	
Durada	6 mesos prorrogables per períodes trimestrals, en funció de la durada de la prestació d'atur que hagi esgotat i de l'edat, sent majors o menors de 45 anys.	Fins a arribar a l'edat de jubilació	6 mesos
Quantia	426€/mes (80% del IPREM)	Per a les persones treballadores fixes discontinües majors de 55 anys, s'ingressarà la cotització per la contingència de jubilació durant tot el període de percepció del subsidi.	

Font: Elaboració pròpia. Extret de Servicio Público de Empleo Estatal, 2017

Taula 3. Prestacions assistencials gestionades pels Serveis Socials de la Generalitat de Catalunya susceptibles a ser rebudes per persones aturades de llarga durada.

Prestacions assistencials CA Serveis Socials	Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció (PIRMI)
Requisits	<ol style="list-style-type: none"> 1. Estar empadronat a Catalunya. 2. Residència continuada i efectiva a Catalunya de 2 anys anteriors a la data de presentació de la sol·licitud. 3. Permís de residència vigent, en el supòsit de persones estrangeres. 4. Constituir una llar independent, com a mínim 1 any abans de la sol·licitud de la Renda Mínima d'Inserció (RMI). 5. Edat entre 25 i 65 anys (també menors de 25 anys en determinades excepcions). 6. Ingressos inferiors a la prestació de RMI dels 12 mesos anteriors a la sol·licitud. Es computen tots els ingressos dels membres de la unitat familiar. 7. No tenir dret a altres prestacions públiques o altres ingressos de qualsevol mena que superin la RMI. 8. Signar la sol·licitud i el conveni d'inserció (és el compromís de seguir el Pla Individualitzat d'Inserció).
Beneficiaris	Persones que no disposen dels mitjans econòmics suficients per atendre les necessitats bàsiques de la vida en la nostra societat, mentre es preparen per a la inserció o reinserció socio-laboral.
Durada	1 any prorrogable
Quantia	<p>12 pagaments prorrogables per anys naturals, si es manté el compliment dels requisits.</p> <p>423,70 €/mes fixes, i aquest import es pot incrementar en funció dels membres addicionals de la unitat familiar i dels ajuts complementaris per fill a càrrec, dels que disposi la persona perceptora, sense superar en cap cas el Salari Mínima Interprofessional del 2017 (707,70€).</p>

Font: Elaboració pròpia. Extret d'Ajuntament de Barcelona, 2017.

Pel que respecte a la cobertura d'aquestes prestacions anomenades anteriorment cal dir que segons l'Observatori del Vallès Occidental (2016) 27.621 persones residents a la comarca no van rebre cap tipus de prestació per desocupació, el 47,4% de les 58.254 desocupades totals. Pel que fa al 52,6% restant de persones desocupades que si que la reben el 23,6% dels desocupats perceben una prestació de nivell contributiu, el 23,5% de nivell assistencial, el 5,2% són beneficiaris del programa renda activa d'inserció i, finalment, el 0,3% ho són del programa d'activació per l'ocupació.

Per tant es pot observar com tan la cobertura i la quantia de les prestacions assistencials al voltant dels 426 euros es insuficient per poder fer front a les despeses que comporta una llar i l'alimentació necessària per una persona en situació d'atur que no disposa d'ingressos per poder viure dignament, així com òbviament tampoc per la seva família encara que la prestació ofereixi un ajut complementari per fills a càrrec.

3.4. ATURATS DE LLARGA DURADA I TREBALL SOCIAL

Fa ja 8 anys que des que va iniciar-se la crisi econòmica a l'estat espanyol l'any 2008, la societat espanyola viu immersa en un estat de malestar social permanent, amb una palesa incertesa de quines conseqüències portarà aquesta crisi als ciutadans.

Tot i tenir aquesta incertesa segons Botey (2014, p.17) la crisi ha permès el renaixement de valors antics que semblaven haver desaparegut abans de la crisi com: cooperació, intercanvi, generositat, solidaritat, austeritat, economia sostenible, equilibri, cooperativisme, relació horitzontal, no-violència, reducció de les necessitats supèrflues, etc, acompanyant aquest fet a una responsabilitat social compartida. Així com amb la crisi també s'ha produït l'aparició de nous principis ètics basats en actituds que han de tenir una triple cara, acollir la persona individual, la denúncia de les causes i la de la proposta política.

Per d'altre banda, cal destacar l'assistencialisme en temps de crisi econòmica en què els joves no troben feina, d'altres persones adultes que perden la feina i saben que probablement no en trobaran, infants que pateixen desnutrició, pensions retallades dels avis de la família, etc. (Botey, 2014) fet que genera "una demanda, intensiva i genèrica, que remet a una situació de dependència assistencial forta, així com un abisme de carències, malestar i insatisfacció personal". (Rimbau, 2014) Projectant-se aquesta demanda als treballadors socials de Serveis Socials Bàsics, "actuant de manera acumulativa en les dificultats socials de manca d'oportunitats de treball i polítiques de suport bàsic a les necessitats bàsiques." (Rimbau, 2014)

Un aspecte, plenament visible, és el nombre de persones que estan a l'atur, i concretament les que es troben perllongadament en el temps en situació d'atur, és a dir, els coneguts comunament com a aturats de llarga durada, persones que porten més d'un any a l'atur. Fet que tal com ens expressa Costa (2014):

Quan la pèrdua del lloc de treball continua amb llargs temps d'atur i/o temporades curtes de treball temporal i precari, s'entra en una espiral de limitacions cada vegada més agudes: pèrdua important de poder adquisitiu, pèrdua total d'ingressos, endeutament per cobrir les necessitats bàsiques, pèrdua de l'habitatge, impossibilitat d'accés a formació deguda al cost, dificultats per mobilitzar-se, problemes de salut mental, etc. (p.114)

En aquest sentit es imprescindible l'actuació del treballador social en abordar la nova situació en la que es troben les persones aturades de llarga durada, sobretot ajudar-los a abordar les problemàtiques derivades d'aquesta situació d'atur perllongat.

Tot i això cal dir que, segons Rimbau (2014), els treballadors socials actualment es troben amb dues problemàtiques: els canvis en el perfil i en les situacions socials de les persones ateses (increment de la complexitat social en les situacions personals i familiars, arribada de les classes mitjanes empobrides a serveis socials i les persones amb més necessitats bàsiques no arriben a serveis socials van a entitats del Tercer Sector) i els impactes en la pràctica professional del treball social (augment de la pressió assistencial en els treballadors socials, desprofessionalització del treball social, impacte en la metodologia del treball social, professional com a recurs).

En canvi Font i Langarita (2015) al·ludeixen a un canvi de model, és a dir, consideren que anteriorment la inserció laboral i la contraprestació de les polítiques de benestar eren l'objectiu fonamental de la intervenció social, sent per tant el treball assalariat un pilar de la vida, de la participació i la relació social. Actualment es podria dir que el treball ha passat a un segon rang, donat que els llocs de treball s'han reduït i gran part dels existents pateixen una precarietat laboral generalitzada. Així com l'estat del benestar ha reduït considerablement les funcions redistributives, i les exigències del capitalisme estan produint la creació d'un nou paradigma, posant en el centre del debat les condicions materials de l'existència. Plantejant-se així nous reptes pel Treball Social i per les altres disciplines de la intervenció social, relacionats amb aspectes metodològics i polítics.

Pel que fa als aspectes metodològics de la intervenció dels professionals (Font i Langarita, 2015) caldria revisar de forma crítica els següents aspectes de la pràctica professional: anàlisi de causes estructurals de les problemàtiques de manca de feina i no actuar únicament sobre els efectes d'aquest fet, distanciament dels professionals de les actituds culpabilitzadores projectades cap a la persona que ha perdut la feina, desvincular-se els professionals de les pràctiques de control social (formacions, cursos, etc) que pressuposen la passivitat de les persones que estan a l'atur i visualitzar la problemàtica d'aquestes persones de forma holística, situant a la persona en el seu entorn i finalment reforçar la idea dels usuaris com a subjectes de dret, drets socials, en un moment en que aquests estan greument amenaçats.

Pel que fa als aspectes polítics, es necessari debatre noves formes de redistribució de la riquesa que permetin garantir les condicions materials de l'existència com un dret universal on el fet de treballar per un sou pugui passar a ser una elecció i no una obligació. Sent la supervivència material una condició bàsica per a la justícia social i la llibertat.

4. OBJECTIUS

4.1. OBJECTIU GENERAL

Conèixer la resposta que ofereix el treball social a les problemàtiques socials derivades de la situació d'atur de llarga durada, en persones en situació de vulnerabilitat social, del Vallès Occidental.

4.2. OBJECTIUS ESPECÍFICS

1. Identificar les problemàtiques socials de la situació d'atur de les persones aturades de llarga durada en situació de vulnerabilitat social del Vallès Occidental.
2. Conèixer els recursos existents des del Treball Social per atendre aquestes problemàtiques.
3. Conèixer la intervenció del treball social davant d'aquestes problemàtiques.
4. Identificar els recursos de les persones aturades de llarga durada per combatre les problemàtiques derivades de la seva situació d'atur.
5. Conèixer la percepció de les persones aturades de llarga durada en relació a l'ajuda rebuda pel Treball Social.

5. METODOLOGIA

5.1. **DISSENY DE LA RECERCA**

Aquesta recerca és de finalitat bàsica, donat que es pretén conèixer, descriure i explicar la realitat vers la resposta que ofereix el treball social a les persones aturades de llarga durada. Amb una finalitat explicativa, mirant d'explicar les interrelacions que es produeixen entre els diferents factors i les dinàmiques de cadascun d'aquests dins de la realitat a estudiar.

Pel que fa a l'amplitud de la recerca és microsociològica, donat que si que és veritat que el marc teòric s'ha realitzat enfocat al Vallès Occidental, però pel que fa al treball de camp només s'ha pogut accedir a 3 municipis: Sant Quirze del Vallès, Ripollet i Terrassa, donada la manca de temps.

Així doncs, aquesta investigació és de fonts primàries. L'estratègia metodològica utilitzada en la recerca que aquí es mostra ha estat la triangulació, amb una metodologia, per tant, de tipus mixta, qualitativa i quantitativa, ja que s'utilitzen tres tècniques d'investigació, per una banda, l'entrevista i el grup de discussió, les quals són qualitatives i per d'altra banda, els qüestionaris, considerats quantitatius. "La triangulació ens permetrà emprar ambdues orientacions pel reconeixement d'un mateix i idèntic aspecte de la realitat social. Es pretén l'encavalcament i la convergència de resultats, intentant reforçar-ne la validesa" (Domínguez i Coco, 2000, p.35)

Cal dir que la recerca aquí present és d'abast temporal i transversal. Donat que es una investigació de ciències socials aquesta recerca ha seguit els actes de construcció del procediment científic: ruptura, construcció i comprovació que anomena Quivy i Van Carnpenhoudt (2005). Seguint les següents 7 etapes:

En la primera etapa, Inici del projecte, cal remarcar que el projecte s'inicia a partir d'una inquietud de la pròpia alumna per investigar la temàtica plantejada havent fet una cerca bibliogràfica prèvia, la concreció d'aquesta va realitzar-se amb el suport del tutor amb la primera tutoria.

En la segona etapa, *Anàlisi documental*, s'inclou l'operativització de la recerca, iniciant-la amb la cerca bibliogràfica per tal de construir un estat preliminar de la qüestió a abordar i la línia de la recerca. Tot seguit, definint els objectius de la investigació, que acabaran orientant el contingut del marc teòric que s'elabora posteriorment, el qual es va modificant i perfeccionant al llarg de les diferents fases. A través d'aquet s'han començat a visualitzar els conceptes clau, de la problemàtica estudiada, així com les dimensions i variables a tenir en compte a l'hora de triar la tipologia d'instruments d'investigació i els aspectes a tractar.

Posteriorment s'ha prosseguit a prendre la decisió de *crear instruments* de metodologia mixta, qualitativa i quantitativa: entrevistes, qüestionari de xarxes d'entitats i grup de discussió. A la vegada que es contacte, via correu electrònic, amb els professionals a entrevistar.

En la quarta etapa, Treball de camp, s'ha realitzat a mitjans del mes d'Abril, tot realitzant 5 entrevistes en profunditat a treballadors socials i a un educador social, tant de Serveis Socials Bàsics com d'entitats del Tercer Sector del Vallès Occidental i un grup de discussió a persones aturades de llarga durada. Així com enviant-los per correu electrònic el qüestionari d'entitats un cop feta l'entrevista. Finalment, se'ls hi va enviar per correu un qüestionari obert a unes treballadores socials donada la manca de disponibilitat horària per fer una entrevista grupal. Finalment, he prosseguit a transcriure i codificar les respostes de les entrevistes i del grup de discussió.

En la cinquena etapa, l'Anàlisi de dades i extracció de resultats, es realitzarà a partir de les dades extretes de les codificació de les transcripcions, tot relacionant-ho amb el marc teòric i amb fonts bibliogràfiques que complementin l'anàlisi. Un cop acabat l'anàlisi es redacten unes conclusions que deriven d'aquest anàlisi.

Posteriorment es prossegueix a redactar l'informe final de la recerca realitzada i a revisar la totalitat del treball final de grau realitzat.

Finalment, en la *Presentació de resultats i difusió*, es realitza l'entrega en mà imprès i en un CD del treball final de grau realitzat el 2 de Juny. Posteriorment unes setmanes més tard cap a principis de Juliol es realitza la presentació oral del treball davant d'un tribunal de professorat de la Universitat de Barcelona.

A través de la següent taula es pot observar clarament la planificació en 5 mesos distribuint les tasques realitzades en 7 etapes o fases de febrer a juny de 2017:

Taula 4. Fases de la recerca del treball final de grau

FASES D'ESTUDI	TASQUES
1. Inici del projecte FEBRER	Reunió inicial amb el tutor del TFG
	Elecció del tema
2. Anàlisi documental MARÇ	Cerca bibliogràfica
	Redacció d'objectius
	Elaboració esborrany marc teòric
3. Creació d'instruments MARÇ	Elecció de metodologia: tècniques de recollida i anàlisi de dades
	Creació d'instruments de recollida
	Selecció de la mostra d'estudi

4. Treball de camp ABRIL	Realització d'entrevistes i grup de discussió
	Transcripció d'entrevistes i grup de discussió
5. Anàlisi i resultats MAIG	Anàlisi d'entrevistes i grup de discussió
	Extracció de resultats
	Conclusions
6. Informe final MAIG	Redacció de l'informe final
	Revisió del treball escrit
7. Presentació i difusió JUNY – JULIOL	Entrega treball escrit
	Presentació davant tribunal

Font: Elaboració Pròpia

5.2. MOSTRA DE PARTICIPANTS

Donat que qui elabora aquesta investigació és una sola persona en un període curt de temps, 5 mesos, resulta impossible arribar a segons quins volums de persones (barris, pobles, ciutats, etc) per tal de realitzar aquesta investigació.

Per aquest motiu s'ha escollit un comunitat autònoma, el Vallès Occidental, i concretament el treball de camp s'ha realitzat en tres municipis d'aquest territori: Sant Quirze, Terrassa i Ripollet. Procurant arribar tan a municipis grans com petits i així poder fer una comparativa de realitats en el cas de que fos possible.

A l'hora de realitzar la selecció de la mostra es va tenir en compte el fet que aquesta mostra "ha de ser representativa del total (conjunt o univers) que es desitja estudiar, o sigui ha de contenir, els trets i característiques que apareixen en el conjunt en la proporció més aproximada possible". (Ander-egg, 1993, p.170)

En aquesta investigació la selecció de la mostra es va dur a terme en funció del temps i possibilitats d'arribar a la població d'estudi. Així doncs es van seleccionar a 6 professionals a entrevistar, que atenen a persones aturades de llarga durada, i a persones aturades de llarga durada participants en el grup de discussió.

Per tal d'identificar els professionals en la recerca es realitzaran les següents codificacions: els treballadors socials (TS), l'educador social (ES) i les persones aturades de llarga durada (ATLLD). De treballadors socials al haver-n'hi més d'un se'ls distingirà pel número que li seguirà al codi i l'entitat.

5.2.1. Procediment i criteris de selecció de la mostra

El tipus de mostratge utilitzat per a la realització del treball de camp ha estat un mostratge aleatori intencional, donat que s'ha efectuat la selecció dels subjectes en funció d'una sèrie de característiques rellevants, escollides segons el criteri de la investigadora. Els informants escollits per tal de realitzar aquesta recerca han estat, els participants i els professionals els quals havien de complir els següents criteris:

- Pel que fa als participants havien de ser persones que fossin:
 - o Majors de 18 anys.
 - o Autòctons o estrangers amb domini del idioma castellana o catalana.
 - o Persones aturades de llarga durada (més d'un any a l'atur), en situació de risc de vulnerabilitat social.

- Pel que fa a la selecció de professionals escollits havien de:
 - o Tenir la titulació de treballadors socials o en algun cas excepcional educador social.
 - o Treballar a Serveis Socials Bàsics, Hospital o entitats del Tercer Sector.
 - o Atendre actualment a persones aturades de llarga durada en situació de vulnerabilitat social.
 - o Treballar en algun municipi del Vallès Occidental.

5.3. TREBALL DE CAMP

El treball de camp s'ha realitzat a través de la utilització de diferents tècniques de recollida d'informació amb el suport dels instruments corresponents a cada tècnica i dels subjectes participants o informants a la recerca.

En primer lloc cal mencionar l'**entrevista en profunditat**, que tal com diu Ruiz (2007) "és una tècnica d'obtenció d'informació, mitjançant una conversa professional amb una o varies persones per a un estudi analític d'investigació o per contribuir en els diagnòstics o tractaments socials." (p. 165)

A més de ser profunda, l'entrevista és semiestructurada, i consta de preguntes obertes, prenent d'aquesta manera no limitar la resposta del entrevistat i poder esbrinar noves informacions. Però a la vegada donada la limitada experiència de la investigadora, s'ha elaborat un guió d'entrevista (*veure Annex 3*) on es determinen prèviament la informació rellevant que es vol aconseguir a través d'un seguit de preguntes predeterminades, que permeten interrelacionar diferents temes. Aportant aquest fet un clima de conversa entre iguals, distès, ajudant a que cadascuna de les parts pugui expressar-se amb llibertat.

Concretament l'estructura del guió s'ha distribuït en 3 blocs (1. persones aturades de llarga durada, 2. treball social amb persones aturades de llarga durada i 3. recursos per a persones aturades de llarga durada) corresponent cadascun d'aquests a uns objectiu específic de la recerca, les preguntes de cadascun d'aquests dóna resposta al objectiu corresponent on estigui ubicada. En total el guió consta de 23 preguntes, per tant en cada objectiu hi ha unes 5 preguntes aproximadament, alguns però en tenen 2 o 4 i altres 6 preguntes, donat que la recerca té una totalitat de 5 objectius específics.

Pel que es refereix al **qüestionari de xarxes** (*veure Annex 5*), s'ha enviat a tots els professionals entrevistats una taula-qüestionari a omplir on han d'anotar les entitats i els municipis de les entitats amb les que es coordinen, treballen en xarxa o deriven usuaris, d'aquesta manera el qüestionari "ens dóna una eficàcia informativa a través de l'estructuració i estandardització dels ítems (de les dades), la comparabilitat de les informacions, la minimització dels errors i una relació entre temps i cost molt favorable." (Brunet, Pastor i Belzunegui, 2002, p.203).

Cal dir que es va optar per convertir un guió de les entrevistes en un **qüestionari obert** (*veure Annex 3*), amb les mateixes preguntes del guió de l'entrevista, a realitzar a les professionals de Sant Quirze del Vallès, donada la manca de disponibilitat horària de les treballadores socials, enviant-lo així per correu electrònic. Aquest qüestionari amb preguntes amb respostes obertes permet que "la persona entrevistada construeixi la resposta amb el seu propi vocabulari, s'utilitza quan es fa difícil preveure la resposta" (Brunet, Pastor i Belzunegui, 2002, p.209)

Finalment, pel que fa al **grup de discussió**, s'ha realitzat als usuaris de La Trobada, els quals han estat citats pels professionals de l'entitat, per tal de facilitar i garantir la major assistència possible en aquest, donat que aquesta tècnica té el risc de que els subjectes autopercebin que són objectes d'estudi de la investigació i per tant els hi produeixi certes resistències a assistir-hi. (Callejo, 2001, p.68).

Per tant, tal com diu Latorre (2003) els grups de discussió "són particularment apropiats quan la finalitat de la recerca es descobrir les percepcions de les persones sobre una situació, un programa o un esdeveniment" (p.73) Així com també cal emfatitzar en l'interactivitat conversacional que es produeix entre els membres presents en aquest grup, donant significacions i informacions rellevants gràcies a la no directivitat del moderador.

Per tal de guiar la sessió es va elaborar un guió amb els mateixos 3 blocs i objectius que els de l'entrevista, però amb menys preguntes, concretament 18 distribuïdes en els diferents objectius. Aquest guió es podria dir que és semiestructurat i que requereix la implicació del moderador pels aclariments de les preguntes, per evitar discursos paral·lels i trencar el gel, així com "tirar del fil" en certs casos en què algú no troba el moment de donar la seva opinió.

5.3.1. Procediment

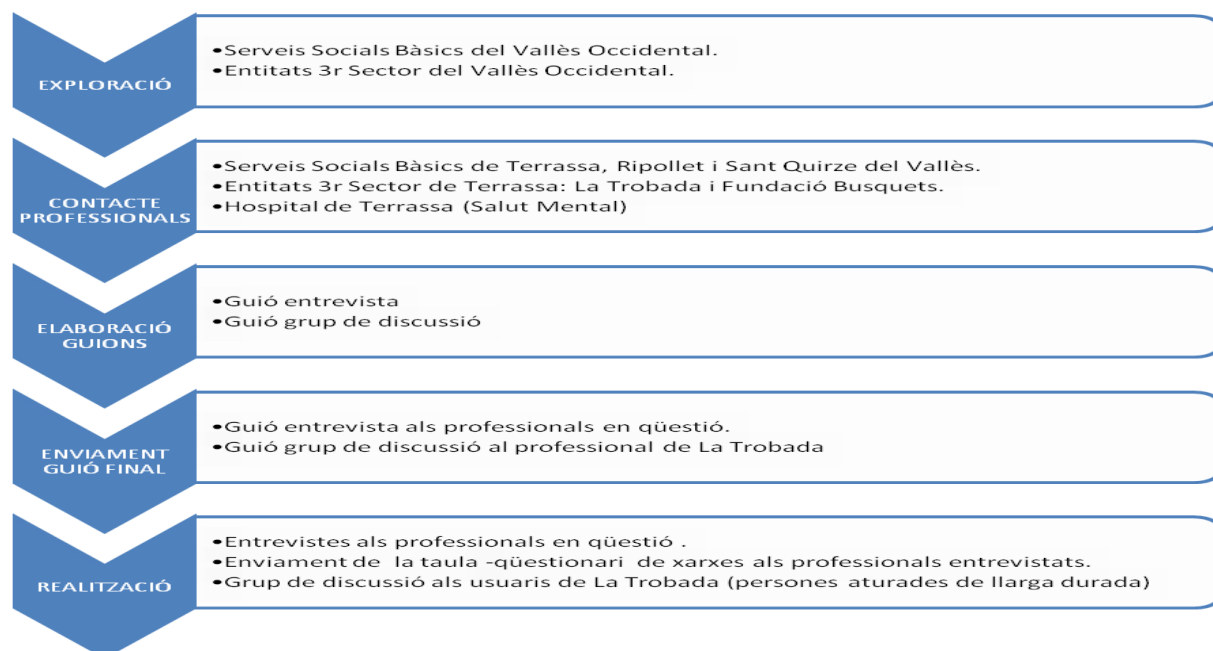
En relació a les entrevistes, vaig iniciar el contacte amb els professionals dels quals disposava dels contactes, la última setmana de Febrer, a través del correu electrònic, presentant-me, expressant la necessitat de realitzar-los una entrevista per la meua recerca del treball final de grau, exposant-ne els objectius d'aquesta i la meua disponibilitat. Tot i que al mateix temps, vaig intentar accedir i insistir a altres Serveis Socials Bàsics de diversos municipis del Vallès Occidental, no vaig poder acabar de trobar un/a treballador/a social que disposés de temps per atendre'm i poder-li fer una entrevista. Tan sols he pogut accedir a tres treballadores socials de Serveis Socials Bàsics de 3 municipis del Vallès Occidental.

Pel que fa a les entitats del Tercer Sector n'he cercat, però no n'he trobat cap en que treballadors socials atenguessin concretament la problemàtica de persones aturades de llarga durada a part de les que ja coneixia a Terrassa, La Trobada i Fundació Busquets.

Finalment, vaig contactar amb una treballadora social de l'Hospital de Terrassa, per tal d'obtenir la visió a nivell de la salut amb més profunditat de la persona que es queda aturada de llarga durada.

Un cop fixades les dates, vaig redactar la metodologia i els guions d'entrevista i del grup de discussió (*Veure Annex 3 i 4*), i els hi vaig enviar aquests a cadascun dels professionals per tal de que coneguessin quines preguntes se'ls hi formularien a l'entrevista i veiessin per on va enfocada aquesta, posant-se així en antecedents. Un cop realitzades les entrevistes, en finalitzar cadascuna d'aquestes se li notifica al professional que se li enviarà via correu electrònic una taula-qüestionari de xarxes d'entitats, la qual cal que ompli i me la reenvii, per tal de poder-ne fer el buidatge i l'anàlisi.

Figura 1. Procediment seguit en el treball de camp

Font: Elaboració pròpia.

Finalment, pel que fa al grup de discussió, els mateixos professionals de La Trobada es van posar en contacte amb alguns dels seus usuaris per tal de fer possible el grup de discussió, donada la confiança que ells tenen amb aquestes persones.

5.4. ANÀLISI

Per tal d'analitzar les dades qualitatives tan de les entrevistes com del grup de discussió que s'han realitzat com a treball de camp, primerament aquestes s'han transcrit, per d'aquesta manera poder codificar la informació a través del programa informàtic *Atlas.ti* 7.

Cal dir que els codis es van elaborar prèviament a la realització de les entrevistes i del grup de discussió a través del guió d'aquests. Els codis resultants van ser un total de 8 amb els seus corresponents subcodis. En la següent taula es pot visualitzar molt clarament:

Taula 5. Codis i subcodis codificació transcripcions.

CODIS	SUBCODIS
1. Problemàtiques socials	<ul style="list-style-type: none"> - Habitatge - Alimentació - Salut - Laboral - Relacional - Econòmic - Salut mental - Addiccions - Edat a l'atur.
2. Cronificació atur de llarga durada	
3. Metodologia d'intervenció treball social	<ul style="list-style-type: none"> - Tasques: diagnòstic, programació, execució i avaluació - Seguiment i acompanyament - Orientació i assessorament usuari - Contenció emocional - Treball social individual - Treball social grupal - Treball social comunitari - Compromís contraprestacional.
4. Actuacions SSB	<ul style="list-style-type: none"> - Recursos: Tipologia. - Suficiència de recursos - Limitacions SSB.
5. Actuacions entitats 3r sector	<ul style="list-style-type: none"> - Recursos: Tipologia

	<ul style="list-style-type: none"> - Suficiència de recursos - Limitacions entitats 3r sector.
6. Actuacions persones aturades de llarga durada	<ul style="list-style-type: none"> - Legals - Il·legals - Suport familiar
7. Satisfacció amb la intervenció	<ul style="list-style-type: none"> - Usuaris SSB - Usuaris 3r Sector - Professionals SSB - Professionals 3r sector.
8. Propostes de millora de l'atenció a persones aturades de llarga durada	<ul style="list-style-type: none"> - SSB - 3r Sector

Font: Elaboració Pròpia.

Per d'altra banda, per tal d'analitzar les dades quantitatives del qüestionari de xarxes d'entitats, al ser un nombre reduït de qüestionaris faré el buidatge d'aquests a través de l'extracció de dades i construcció d'un mapa d'interaccions entre entitats dels diferents municipis del Vallès entrevistats, a través del programa informàtic Gephi.

Un cop tota la informació ha estat codificada s'ha realitzat l'anàlisi comparativa d'aquesta informació amb el marc teòric, i posteriorment s'ha realitzat el consegüent anàlisi de les dades qualitatives i quantitatives contrastant-ho amb les fonts bibliogràfiques obtingudes.

Cal dir que els codis anteriorment esmentats han servit per establir les categories d'anàlisi, és a dir, els apartats dins de l'anàlisi. Finalment, un cop realitzat aquest es prossegueix a realitzar les conclusions i les propostes, que ajudaran a construir l'informe final de la recerca

5.5. CONSIDERACIONS ÈTIQUES

A l'hora de realitzar el treball de camp al estar treballant amb persones i diverses experiències personals i professionals, s'ha tingut en compte sobretot els principis ètics del Codi d'ètica i deontològic del Col·legi de Treball Social de Catalunya (2000), però també el Codi de Bones Pràctiques en Recerca de la Universitat de Barcelona (2010). Així com s'ha tingut en compte i respectat la Llei 15/1999, de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal, garantint l'anonimat i la confidencialitat de la persona participant de la recerca.

Així doncs, en tot moment s'ha vetllat per tal de preservar la confidencialitat dels professionals i usuaris de serveis participants en la recerca, tot demanant-los el consentiment per a la seva participació en la

recerca, l'enregistrament de la gravació d'àudio, la transcripció i tractament de les dades extretes d'aquesta. Aquesta confidencialitat s'ha preservat mitjançant la utilització d'uns codis que no permetin la identificació ni dels professionals, ni dels usuaris de La Trobada. Així com a través de la signatura d'un consentiment informat (*veure Annex 2*) per professional entrevistat i per participant en el grup de discussió, i l'oferiment d'un full informatiu (*veure Annex 1*) on es presenten els objectius de la recerca i què implica la signatura del consentiment informat.

Val a dir que pel que fa referència al professional i usuaris de La Trobada participants a la recerca se'ls hi ha fet saber que donada la dificultat de que no els identifiquin, donada la limitada magnitud de l'entitat, possiblement tot i la utilització de codis la persona que els conegui podria identificar-los en el redactat tant de les transcripcions com sobretot del tractament de les dades posterior.

5.6. LIMITACIONS DE LA INVESTIGACIÓ

Aquesta recerca al ser d'una temàtica bastant àmplia, ha pretès ser d'abast més general i no específic, per aquest motiu al no disposar de gaires estudis o recerques pròpiament del treball social vers les persones aturades de llarga durada, ha pretès abordar des de l'objectivitat i diferents visions del coneixement una mateixa realitat procurant no perdre en cap moment la visió del treball social o la intervenció d'aquest en la problemàtica que ens ocupa.

Per d'altra banda, hi hauria el nombre limitat de treballadors socials entrevistats i de persones aturades de llarga durada participants en el grup de discussió, influït per la temporalitat limitada per tal de realitzar aquesta recerca, oferint així una visió d'una realitat social concreta, no per això menys representativa. Aquesta recerca, per tant, es podria ampliar de mires tot participant-hi més treballadors socials que atenguin a persones aturades de llarga durada.

Finalment, hi hauria clarament una limitació geogràfica, donat que la recerca aquí present s'ha realitzat a treballadors socials i persones aturades de llarga durada del Vallès Occidental. Podent ser interessant en un futur ampliar aquesta recerca en tot el territori català i/o espanyol, fins i tot en d'altres països podent-se fer comparatives entre aquests.

6. ANÀLISI

6.1. PROBLEMÀTIQUES SOCIALS VINCULADES A L'ATUR DE LLARGA DURADA

Gran part dels treballadors socials entrevistats al·ludeixen que, en base a les persones aturades de llarga durada que aquests atenen, el procés pel qual passen aquestes persones fins a arribar a ser aturats de llarga durada va acompanyat de l'aparició progressiva d'un seguit de problemàtiques socials associades a aquest fet, les quals sumades poden comportar en un moment donat una situació de risc d'exclusió, o fins i tot, l'exclusió social mateixa.

I adequar-se a una forma ... amb un nivell de vida,... bueno... complicat perquè està clar que amb 426 euros amb el cost de mercat de tot el que tenim, habitatge, subministres, alimentació, etc no es poden cobrir les necessitats, són insuficients, per tant les problemàtiques aquestes... és tot un cúmul, no? Vull dir tu perds la feina però amb la feina perds moltes, moltes altres coses. (TS 2)

Haber es un cúmulo de problemáticas. Cuando se pierde el empleo, pues... si la vivienda no está pagada pues el tema de la vivienda. De la alimentación, y luego el tema también pues de salud también porque muchos de ellos acaban pues, deprimidos porque bueno la salida laboral es muy complicada. Y luego el tema pues de la familia también las relaciones de la familia se ven afectadas. (TS1)

La suma d'un mercat de treball cada vegada més inestable, més precari,... que evidentment, bueno, tots els sectors industrials, segons quins tipus de feines estan de baixada, sumat amb les crisis familiars, de matrimonis i demés, sumat a totes aquestes problemàtiques més de salut, doncs fan que evidentment una persona que es veu sola gestionant aquest abisme, doncs es trenqui. (TS4)

Tal com expressava Costa (2014) quan una persona es queda a l'atur durant un període llarg de temps i/o realitza treballs precaris, entra en una espiral de limitacions cada vegada majors: pèrdua d'ingressos, endeutament, pèrdua de l'habitatge, impossibilitat d'accés a formació, problemes de salut mental, etc.

Lligat a aquesta suma de problemàtiques socials tindríem la soledat o aïllament social en el que es troba la persona aturada de llarga durada quan els vincles familiars i d'amistats s'han vist trencats, la majoria de professionals entrevistats recalquen el impacte destructiu que té aquest fet per aquestes persones, comportant progressivament que aquesta persona junt amb les problemàtiques socials personals que pateix acabi en risc d'exclusió o en situació d'exclusió social. Tot fent alguns una diferència de la vivència d'un mateix fet per sexes.

És un procés d'exclusió, perquè l'exclusió social no és una situació que es dona d'un moment per un altre, sinó que són itineraris personals que van sumant diversos factors, i aquest aïllament és important, jo considero que és clau en considerar a la persona en l'exclusió social. Doncs estar a l'atur de llarga durada seria estar en risc d'exclusió i un cop ja tenen les problemàtiques d'addiccions, de salut, d'aïllament... totes aquestes problemàtiques associades, doncs llavors ja el que es podria dir es que estan en situació d'exclusió social. (ES)

Per les dones la feina és un tema que necessiten per viure, per econòmicament, però no és el que dona sentit a les seves vides. Pels homes la feina és el que dona sentit a les seves vides en general. I això costa molt, i els homes ho porten molt malament. Jo crec que els homes tenen molt més risc, perquè per ells la feina és molt més, no és només el sou que portes a casa, és el sentit de la teva vida. (TS 3)

L'emancipació de la dona al mercat del treball, les noves realitats familiars,... doncs fan que moltes dones, que han conformat una relació d'un matrimoni, doncs per X circumstàncies es trenquen, no? I la dona pot refer la seva vida i en canvi l'home moltes vegades es troba en una crisi existencial, brutal, no? D'alguna manera allò pel que ha estat preparat, que és per treballar, per mantenir una família,... se li desmorona, no? I les seves reaccions moltes vegades són: o ve la fugida via alcoholisme, via addiccions, via... inclús la mateixa malaltia mental pot ser una reacció, davant de no saber com gestionar aquella situació de patiment; o l'agressivitat, no? Que és tot el tema dels maltractaments, de la violència de gènere... que no estic justificant res, sinó simplement analitzar, el que donades aquestes circumstàncies es donen aquestes realitats. (TS4)

Tal com fa referència Navarro, J. M. (2000) "L'avanç femení s'ha rebut amb perplexitat des de les files masculines. Els barons es troben davant de nombroses contradiccions i la voluntat de recercar una identitat ha propiciat uns posicionaments a partir del testimoni que des del feminisme s'ha anat treballant." (p.4)

6.1.1. Tipologia de problemàtiques socials

Les problemàtiques socials més anomenades pels professionals entrevistats han estat les següents:

6.1.1.1. Laboral i Econòmica

Les persones aturades de llarga durada, tal com diu la mateixa paraula que les identifica com a tal, són persones en què, segons la majoria de professionals entrevistats, i usuaris del grup de discussió, la primera problemàtica viscuda és que són persones que s'han quedat a l'atur i que porten en aquesta situació un període de temps llarg (més d'un any). Es troben amb: un mercat laboral amb molt poques ofertes laborals per les persones majors de 45 anys, a les quals els hi està resultant molt complicada la

reinserció laboral, però també pels joves està suposant una dificultat de trobar la seva primera experiència laboral dins d'un mercat que se'ls hi exigeix tenir experiència per entrar a treballar, i si aconseguen accedir-hi ho fan sense contracte o signant contractes laborals inestables en el temps i/o amb sous precaris que no els permeten pensar en emancipar-se.

Es que no puedo hacer nada, o sea qué, qué coño hago mal, o sea te piden muchos años de experiencia normalmente... (Silencio, está nervioso, respira) Perdón eh! Té piden años de experiencia sin ni siquiera tener experiencia, y no sabes a que dedicarte porque dices aunque me guste esto realmente lo que tiene salida es lo otro, porque tal como estamos ahora mismo en el país [...] ya primero que te pagan una mierda, pero primero que te cojan, ¿vale? M... No cotizar a la seguridad social, lo que en mi caso también pienso y digo joder, soy joven sí, pero si no cotizas a la seguridad social también lo tienes mal, ¿qué pasa cuando tenga 30 años empezaré a tener experiencia? ¿Me pillaran cuando tenga experiencia? Muchas cosas, son muchas inquietudes lo que tienes. (ATLLD 2)

Sí, és veritat, que per molt que facis inserció amb 100 persones igual n'hi ha 10 que troben plaça i els altre què els passa? Sí que és veritat que el mercat laboral no pot absorbir tanta gent actualment. (TS 3)

Gent veient-se obligada a fer 14 hores de feina com hi ha persones que estan fent, fent hores extres, no? Per poder arribar a cobrar 1.100€-1200€. (ES)

Estem trobant a moltes persones que et venen i et diuen mira és que em diuen de treballar, ah...m... 8-10 hores diàries, em faran un contracte de 2 i em pagaran a lo millor 4, pero no tengo nada, que hago? Ostres! I això és cert! [...] Això és explotació i ja està! (TS 2)

Els professionals entrevistats indiquen que la situació perllongada d'atur ve acompanyada d'una gran davallada dels ingressos del nucli familiar o de la persona sola. Progressivament, aquesta veu com se li esgota l'atur, després el subsidi i finalment acaba depenent d'alguna prestació econòmica i/o serveis ja sigui del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE), dels Serveis Socials Bàsics i/o d'entitats del Tercer Sector. Donada la manca d'ingressos, i la impossibilitat de pagar cap despesa, es produeix un canvi en la vida de la persona i de la família que conviu amb aquesta.

Se han quedado en un momento, agotaron el paro ahora agotan el subsidio y ahora están pendiente del PIRMI. (TS 1)

Acabaran cobrando la RAI hasta que puedan o si ya no pueden cobrar la RAI, cobrarán el PIRMI, que es la otra opción y luego acabaran cobrando una PNC, una PNC o una pensión de jubilación muy pequeña, que con dificultad se podrán mantener. (TS 1)

Tu has tingut una feina, has tingut uns ingressos... a la que et quedes aturat durant un temps pots tenir un atur que sigui inferior als ingressos que tenies però que et permeti. Però a partir d'aquí ja quan ets de llarga durada com a molt tens dret a 426 euros o a res. O a res i pots demanar una PIRMI, con lo qual el descens dels ingressos de la unitat familiar és brutal! (TS2)

Hi ha una problemàtica econòmica segur, perquè avui en dia a l'estat espanyol, la principal font d'ingressos és el treball, el treball assalariat i per tant, si està en atur de llarga durada no té accés en aquesta font d'ingressos. (ES)

En aquesta problemàtica econòmica caldria destacar certes vivències de les persones aturades de llarga durada del grup de discussió realitzat, donat que algunes ja han esgotat totes les prestacions possibles, que podria tenir accés i es troba sense ingressos i d'altres, han vist com la pressió del banc per impagament del deute els ha comportat la pèrdua d'un altre lloc de treball dins del nucli familiar.

Jo vaig anar plorant a l'assistenta social, però plorant, perquè sabia que aquest mes se m'acabava el paro (referint-se a la RAI) els 426€ [...] i li dic: I què! ara què faig? [...] Vaig anar jo amb la meva dona eh! Sense hora, vaig agafar el porter i li vaig dir tinc que entrar a parlar amb ella ara! I li vaig dir a l'assistenta, què ara què faig? Diu no, no et preocupis ATLLD4 que ara quan tu acabis el paro (la RAI) te'n vas a l'INEM demanes un certificat conforme no tens ingressos, conforme no cobres cap ingrés ni tu ni la teva dona i en acabat ja s'encarregaran els Serveis Socials o sigui que ara quan se m'acabi, els Serveis Socials em tenen que pagar el lloguer, fins que m'arribi la PIRMI clar. (ATLLD 4)

Si hay una cosa que quiero remarcar que tiene el paro, por ejemplo si tienes créditos, es el acoso que hacen bancos, cajas y... gestores de cobro, e incluso cuando empiezas a cobrar menos, ya no cuando estas sin trabajo, cuando empiezas a cobrar menos empiezan a llamar a tu empresa, como le pasó a mi madre, que la despidieron por eso. Al principio solo había uno en casa en paro. (ATLLD 2)

En todos los sentidos me ha ido muy mal, muy mal, muy mal quedarme en paro, ahora he tenido ayuda pero claro, me tardó mucho, 8 meses, y ahí no tenía ni para comprar alimentos, ni para pagar el alquiler, no tenía para nada porque no tenía ingreso ninguno. (ATLLD 3)

Aquesta manca d'ofertes de treball del mercat laboral per a les persones que estan aturades i la reducció i manca d'ingressos progressius d'aquestes persones, tal i com hem vist amb les cites dels professionals entrevistats i de les persones participants en el grup de discussió coincideix amb el que diu Rimbau (2014) està generant una dependència assistencial forta donades les carències i el malestar que tenen aquestes persones a l'estar aturades de llarga durada.

6.1.1.2. Salut

Segons algunes treballadores socials, l'educador social entrevistat de La Trobada i els aturats de llarga durada participants en el grup de discussió, el fet de no tenir feina durant un període llarg de temps implica clarament problemàtiques a nivell de salut com: addiccions, malalties comuns, depressions, angoixes, etc.

La problemàtica laboral porta associades sobretot problemàtiques sobretot a nivell de salut, o sigui, el que jo he vist aquí durant aquests anys és que hi ha molts problemes d'addiccions.[...] hi ha problemes de salut a diferents nivells o sigui de malalties comuns també. (ES)

Sobre todo en hombres solos que se ven con todo el tiempo del mundo para no hacer nada, porque las salidas son mínimas y entonces sí que a veces pues acaban teniendo problemas con el alcohol. (TS1)

Una enfermedad que he pasado con un mioma en la matriz, lo de la espalda (hernia, no se puede agachar para coger nada del suelo) y una parálisis facial y toda a consecuencia de lo mal que yo me he sentido, muy mal, muy mal. (ATLLD 3)

Sobretot, tan treballadors socials com les pròpies persones que han viscut i estan vivint una situació d'atur de llarga durada, manifesten que la impossibilitat de cobrir les necessitats bàsiques de la seva família i les pròpies, els genera un estrès i una angoixa que els porta a estar angoixats i a acabar en alguns casos tenint alguna malaltia de salut mental, sobretot depressions. Per tant cal dir que "Si la situació d'atur mina les fonts de suport, aleshores l'aturat està exposat per doble via a la malaltia física i psíquica." (Gascón, Olmedo, Bermúdez, García i Ciccotelli, 2003, p.15)

Yo tuve una depresión muy grande, porque cuando una está depresiva, le da igual todo, no tiene ganas de nada ni de salir a la calle, solo tiene ganas de estar en la cama. Y yo he pasado por ahí, ante todo lo demás que me ha ido viniendo. Luego vas echando currículum y no te llaman de ningún sitio y luego si te sale trabajo tampoco puedes trabajar porque no podía. Y venia una cosa detrás de otra y no había manera de pasar página. [...] Tuve que ir al psicólogo de Cáritas, porque yo no tenía dinero ni para pagarme a un psicólogo. El primer día que llegué el psicólogo ya me mandó para el médico para que me mandara medicación de lo mal que me vio, y me mandaron una medicación fuerte, yo estaba más para allá que para acá. (ATLLD 3)

Salud también porque muchos de ellos acaban pues, deprimidos porque bueno la salida laboral es muy complicada. [...] Unido a veces pues que a lo mejor está él deprimido y cuando él está mejor entonces acaba la mujer deprimida, porque ha sido la que ha estado aguantando. (TS 1)

Él (padre no biológico) pagaba sus nervios de no tener trabajo conmigo y yo era una persona

antes y creo que aún lo sigo siendo algo, pero muy sensiblon, yo era mucho más alegre yo me acuerdo que era mucho más alegre, mucho más activo y que salía corriendo para todas partes. [...] Yo ya era la segunda vez que estaba en urgencias por ataques de ansiedad, por todo ese puto bulling. (ATLLD 2)

Home repercussions altes a nivell de salut mental perquè ... l'estrès, l'angoixa, de... tu no poder cobrir les necessitats bàsiques de la teva família... són molt elevades. (TS 2)

Jo penso que salut mental afecta molt més que la salut més orgànica, però en salut mental es veu molt. (TS3)

Aquesta situació de manca d'ingressos implica una mala alimentació ja no només de la persona que està a l'atur, sinó dels seus fills també, comportant problemes de salut en aquests. Tal com expressa una persona que ho ha viscut i dues treballadores socials.

Mal comer también deriva a problemas de salud. (TS1)

La comida, la comida también afecta está claro, y además no es solo que me afectaba, sino que sigue afectándome porque sigo parado. (ATLLD 2)

Nosaltres tenim un diagnòstic d'infància en risc alimentari per motius econòmics, no sé és que igual tenim... 300 i pico nanos! Amb aquest diagnòstic, que és per motius econòmics eh! No es per cap altre motiu de salut! Són molts nens! Vull dir que sí, sí, són cases on hi ha un atur de llarga durada vull dir... que no tenen diners i...mengen el què poden. I els ajuts alimentaris són molt minsos. (TS3)

6.1.1.3. *Habitatge*

Un cop la persona es troba sense ingressos o amb uns ingressos que no li permeten fer front a les despeses que comportava la seva vida abans de quedar-se aturat de llarga durada, una de les problemàtiques d'impagament importants que apareix són en primer lloc la impossibilitat de pagament de les despeses de subministres de la llar (Aigua, llum, gas, telèfon, internet, etc) i en segon lloc, el impagament del lloguer o de la hipoteca. Aquest fet pot abocar a la família al desnonament i amb aquest a una situació d'exclusió social, així ho manifesten les treballadores socials entrevistades i els participants en el grup de discussió. Així com també exposen la necessitat d'una major oferta de pisos de protecció oficial on aquestes persones poguessin costejar-se un lloguer assequible, donat que en la majoria de municipis tan sols n'hi ha un.

Toda esta gente con los ingresos que tiene, no puede acceder a una vivienda de mercado privado, porque una vivienda vale 500€ el alquiler o 600, tienes que tener viviendas de

protección oficial, pero en todos los municipios habrá un parque de viviendas de protección oficial, que con 100 euros puedas acceder o ciento y pico a una vivienda en condiciones mínimas, claro porque si tu ahora, le das a un señor, a una familia 600 euros y le cuesta 600 euros la vivienda, el alquiler, tú me dirás como va a vivir! (TS1)

La vivienda si no está pagada también tiene muchas dificultades porque o del alquiler o de la vivienda también acaban teniendo problemas con la hipoteca y al final pues puede conllevar eso a desahucio también. [...] Entonces si se ven afectadas las relaciones familiares, esto conllevaría también un peligro de exclusión o de no vivienda, es decir, buscar una vivienda a esta familia. [...] Si tienen vivienda pagada bien, pero sino acabarían viviendo en una habitación y mal viviendo. (TS1)

Lo he pasado muy mal (llorando) no he tenido ni para pagar el alquiler. Debía 8 meses de alquiler hasta que me vino la PIRMI me veía en la calle, no puedo seguir (llorando). (ATLLD 3)

Gracias a la crisis y precisamente al paro del que hablamos perdieron el piso mis padres en el que vivían, es decir, perderlo, que se lo quedó el banco. [...] Al principio bueno alguien por ahí me dijo de qué podía ir a su casa, luego no podía ir a casa de nadie, casi me veo en la calle, estuve en casa de un amigo, nada...sabía que tendría que estar una semana... (ATLLD 2)

A nivell de l'habitatge pues estan vivint en habitatges amb moltes menys comoditats i amb situacions molt minses,... molts casos de pobresa energètica, de gent que ja no pot pagar la llum, l'aigua, el gas...I tenim molts casos i molta gent que ja està ocupant pisos... està... la vivenda... (TS3)

Problemàtiques relacionades amb l'habitatge: pobresa energètica, risc de pèrdua de l'habitatge (dificultats per pagar despeses de l'habitatge, desnonament). (TS 5 i 6)

Aquestes realitats citades reafirmen Macías (2016) "Els desnonaments no són un fet aïllat, més del 70% de les afectades van incórrer en el impagament de les quotes hipotecaries per estar a l'atur." (p. 98)

6.1.1.4. *Relacional*

El quedar-se a l'atur i veure reduïts o no disposar d'ingressos per fer front a les despeses, afecta clarament a nivell relacional, segons el professional de La Trobada entrevistat, primerament en el nucli familiar, seguit de les amistats i per tant comportant aquest fet l'aïllament de la persona respecte la societat, queden en l'exclusió social.

La majoria de professionals entrevistats i alguns participants en el grup de discussió comparteixen l'afirmació que la situació d'atur influeix directament en la família que el pateix, a nivell de tensió familiar, possibilitat de divorcis matrimonials, no possibilitat d'oci amb les amistats, etc. Tal com afirma Buendía

(1990) dient que “La desocupació sol augmentar les tensions i conflictes familiars, pel que representa també una amenaça a la principal font de suport social i de relacions estables de què disposa l'individu en la nostra societat, la família.” (p.25)

L'atur es cronifica i en trobar-nos en aquesta situació doncs el risc d'exclusió és evident, és evident... en un percentatge molt alt es produeix aquestes dinàmiques de les que parlàvem de trencament. De desarrelament social, o sigui trenquen amb les relacions, primer amb la família, després amb les amistats, després amb els veïns etc, etc i al final acaba la persona molt desemparada i aïllada, i aquí es on jo considero que estem parlant d'exclusió social. (ES)

Relaciones de la familia se ven afectadas porque claro, el tema económico acaba afectado a todos y el hecho de tener dificultades a la hora de pagar la vivienda, o de alimentación, afecta también las relaciones o con la esposa o con los hijos. (TS1)

A mí el estar parado me costó la separación me costó divorciarme y ya está y tener que marcharme de casa al estar parado. (ATLLD 1)

Una vez que tú te has quedado parada y no has tenido nada, todos han salido corriendo no venían ni a visitarte a tu casa, pero ni una llamada de teléfono para ver cómo estás o si necesitas algo. (ATLLD 3)

La impossibilitat de realitzar una despesa social per tant tal com al·ludeixen Espluga, Baltiérrez i Lemkow (2004) influeix clarament l'àmbit relacional en el cas dels joves aturats:

Els joves aturats amb alt risc d'exclusió social presenten freqüents trastorns psicosocials, aparentment relacionats amb el deteriorament de les relacions socials amb la família i amb el cercle d'amistats. Això genera l'aparició de sentiments de solitud i relacions buides de contingut amb l'entorn social. (p.57)

Fet al que també fa referència un participant en el grup de discussió i l'educador social d'ALEI- La Trobada entrevistat.

Lo que es el no tener trabajo, es no poder salir siendo joven, la situación en casa tampoco era buena, me afectaba. [...] Entonces intentas evitar sobretodo salidas, el hecho de relacionarte para tener pareja, y en el ámbito social también muchas cosas que me es bastante complicado expresarme ahora mismo. (ATLLD2)

La despesa social que també és important, a lo millor els teus amics estan treballant i fan coses i

fan d'això que tu ja no pots accedir-hi amb ells perquè estàs a l'atur.[...] Les relacions socials que tampoc puc mantenir, em... moltes famílies... a vegades malauradament acaben també separant-se o tenint trencaments [...] No estàs trobant feina i això és un estresor molt alt, per tant... acaba tenint també una repercussió molt alta també en la família, si la família no està molt forta. (TS2)

6.1.1.5. *Educació*

La manca de mitjans econòmics de les persones que es troben en situació d'atur impossibilita en molts casos l'accés a estudis postobligatoris i universitaris d'adolescents capacitats i motivats per estudiar, fent que aquests només puguin optar a estudis com a màxim de cicles formatius, suposant aquest fet una limitació en les possibilitats d'inserció laboral futures d'aquests adolescents. Tal com es mostra que afirmen algunes de les treballadores socials entrevistades en les següents cites:

Hijos en edad escolar, y llega el momento por ejemplo de estudiar y muchos de ellos no pueden acceder a la universidad, porque no tienen ingresos, entonces pues, acaban teniendo que hacer grados medios que también suponen esfuerzo porque claro hay que pagar, y pagar el transporte porque los institutos no están aquí según lo que quieren hacer. (TS1)

Hay chicos pues que ni estudian ni trabajan. Es muy difícil que se integren en el mundo laboral porque no tienen formación y luego tampoco los padres entran en esta falta de imponerse, quizás por la situación, porque ellos no trabajan, porque hay problemas económicos, porque están deprimidos,... y tampoco saben a los hijos, bueno ponerse aquello de o estudias o trabajas, pero algo tienes que hacer, ¿no? Y se convierten en NI-NI's. (TS1)

Activitats que podrien a lo millor fer també els teus fills com extraescolars que ja no pots, o inclús si els portaves a una escola privada o concertada, plantejar-te que evidentment han de passar... a la.. a la pública, que ja està bé la escolarització pública, però que em refereixo que es un canvi del paradigma de la família, totalment! (TS2)

A la llarga aquests infants que estan creixent i que ja porten molts anys amb famílies en situació de gran patiment, bueno ja veurem no? Quines oportunitats tenen, vull dir estem parlant que, a més a més, segons quins estudis, vull dir hi ha famílies que no poden pagar els estudis dels seus fills i són nanos capacitats, i les beques no cobreixen totes les necessitats i a tots els nens que tindrien capacitats d'estudiar-hi, no? Bueno pues.... Jo penso que.. que... ens estem jugant no només el present sinó el futur, no? Vull dir hi ha patiment en famílies en el present, però estem jugant-nos el nostre futur que són pues tots els joves. (TS2)

6.1.1.6. *Cronificació atur de llarga durada*

Hi ha dues franges clares d'edat que es veuen afectades per l'atur de llarga durada actualment: les menors de 25, però sobretot les persones majors de 45-50 anys.

En concret les majors de 45-50 anys amb baixa formació acadèmica, les quals tenen una gran dificultat de reinserció en el mercat laboral donat que s'han quedat fora d'aquest. I els menors de 25 tenen la dificultat d'incorporar-se per primera vegada al mercat laboral, a la vegada que si troben feina és sobrequalificada i irregular en el temps que no els hi permet una estabilitat. "La vulnerabilitat d'un percentatge tant elevat de població jove, en un moment decisiu en el que han de donar forma a les seves vides i les seves carreres laborals, condiona radicalment les seves possibilitats de futur i afecta al seu entorn." (Rodríguez, 2015, p.15). Comportant aquest fet un impacte social en el futur de cobertura de pensions, i necessitats bàsiques que no podrà cobrir l'Estat del Benestar, si no hi ha persones que contribueixin en aquest. Tal com diuen tots els professionals entrevistats en les següents cites:

Sí que es verdad que los parados de larga duración sí que se cronifican, la gente que a los 45 años se quedan sin trabajo es difícil que vuelva a volver a trabajar. [...] Hay parados de larga duración que a lo mejor no tienen 45 años, pero sobretodo gente inmigrante que se dedicaba a la construcción. [...] Haber los jóvenes no tienen trabajo, pero tampoco son parados de larga duración, lo que les cuesta es entrar en el mundo laboral. (TS 1)

L'atur juvenil, també és important, vull dir no es que diguis que hi ha molt, i si no som persones molt ben preparades moltes vegades les feines que estan troben son feines molt inestables, molt irregulars que tampoc no permeten una estabilitat a la família, vull dir perquè l'estabilitat a tu te la dona quan tu tens uns ingressos fixes cada mes, amb la tranquil·litat que amb aquests ingressos cobreixes les teves necessitats. [...] Clar si una persona té 58-60 anys i es queda a l'atur, ella voldrà treballar, tindrà capacitat i demés, però ja no és una... una població diana que es pugui inserir laboralment. [...]Tot i això tinc la sensació de que s'estan agrandant, les franges d'edat es van desdibuixant. (TS2)

Jo els que veig més són persones de 45 anys en endavant, més que gent jove. A més, són gent que no estan cotitzant per la jubilació, que ho tenen molt negre. Sí, sí, perquè tindran jubilacions mínimes, o si en tenen, o les no contributives que acaben sent lo mateix, les quantitats aquestes de 400 i pico... i... és un problema, sí, és un problema social important. Important per tot eh! Vull dir a nivell de salut, a nivell de cotització, bueno és una franja d'edat que no està cotitzant ni per ells ni per nosaltres, pobres, ni a nivell de jo que sé de que puguin pagar serveis o residències en un futur... (TS3)

Hi ha hagut variables que han canviat a dins del mercat laboral, que han deixat fora sobretot un col·lectiu que és el de majors de 50, 45-50 anys amb un perfil molt determinat eh! De baixa formació... de...bueno...discontinuitat en el mercat laboral. [...] I llavors aquest col·lectiu també, jove, pateix uns percentatges d'atur gravíssims, de més del 50%. (ES)

Persones que han treballat molts anys d'autònomes, joves amb i sense experiència sense incorporació al món laboral i majors de 45 anys. Aquest darrer col·lectiu, especialment, és el més

freqüent en fer primeres demandes. (TS 5 i 6)

Per tant, tal com diu Manzanera (2015), els col·lectius d'exclusió emergents coincideixen amb els que els professionals entrevistats anomenen: treballadors majors de 50 anys en situació d'atur amb grans dificultats per tornar a entrar al mercat de treball i els joves que veuen impedita la seva entrada al mercat laboral.

Per d'altre banda, la treballadora social de Serveis Socials Bàsics de Terrassa manifesta com la suma de problemàtiques socials que viu la persona en quedar-se a l'atur de forma permanent en el temps, pot comportar una situació d'exclusió social, tot fent-ne una exemplificació amb un procés de pèrdua en un dol.

És un dol constant, perds una cosa, aquesta cosa fa que no puguis mantenir una altre, també la perds... fa que no puguis mantenir, i hi va havent-hi un procés i acabes en situació d'exclusió. (TS2)

Aquest fet se li afegeix la problemàtica de la manca de polítiques de reinserció efectives, ja que segons al·ludeixen algunes treballadores socials entrevistades, la PIRMI, inicialment creada per afavorir la inserció laboral mentre es rebia una prestació econòmica, ha esdevingut actualment bàsicament un tipus de subsidi sense tenir en compte la part importantíssima de fer un seguiment de l'acompanyament de la persona en la reinserció en el món laboral. Veient-se clarament així com la PIRMI cronifica les situacions d'atur de llarga durada.

Amb les ajudes econòmiques... es que sempre torno a lo mateix, s'ha de fer un bon seguiment d'això, és a dir, perquè sinó es cronifica això! Es cronifiquen o sigui que les ajudes econòmiques són parches, és a dir, si no van acompanyades d'una feina, són necessàries, però no són la solució i el sistema està tant saturat que no es fa seguiment d'això, de les PIRMIs... de les prestacions,... (TS3)

Implicant aquesta cronificació de la situació d'atur de llarga durada, tal com diu la treballadora social de Serveis Socials Bàsics de Terrassa, un impacte en els infants i joves que al llarg d'aquest temps no han estat ben alimentats i un patiment continuat d'ingressos mínims, vivint en una situació molt diferent a la de la resta dels companys de la seva edat.

...per tant també tindrem un futur de joves que no tindran accés a coses, que tenien que haver tingut, estem parlant d'infants en una situació de crisi constant en la seva família, eh... infants que a lo millor no han pogut estar ben alimentats, no dic que passin fam ni molt menys, però a lo millor, les dietes no han estat les més adients, eh... infants que han estat en un... bueno sobretot això amb la tensió familiar constant de no podemos, no hacemos, ui no se, la llum, no se...(sospira) i per tant el seu desenvolupament no haurà estat com ha estat el de d'altres anteriors generacions. (TS2)

6.2. METODOLOGIA D'INTERVENCIÓ TREBALL SOCIAL

6.2.1. Metodologia d'intervenció

Globalment tots els professionals entrevistats exposen que clarament des del treball social existeixen 3 metodologies d'intervenció, les quals segons Malagón, Barrera i Sarasola (2007):

De forma tradicional en la literatura professional es recullen els anomenats nivells d'intervenció en Treball Social; amb aquesta expressió es fa referència a la divisió de la realitat sobre la qual s'intervé per delimitar l'objecte de treball. Aquests nivells són: individual-familiar, grupal i comunitari. (p.26)

Però també reconeixen que actualment estan utilitzant molt més la metodologia individual, centrada en la persona tot procurant vetllar per aconseguir que la persona s'apoderi i pels seus propis mitjans, acompanyada per una orientació professional ella mateixa aconseguixi sortir de la situació de dificultat en la que es troben donat estan aturats de llarga durada. A la vegada que tenen en compte la situació sociofamiliar en la que es troba immersa la persona atesa.

...fer un treball d'apoderament personal, de que la persona no visqui aquella situació tant hostil d'una manera que la destrueixi, sinó d'una manera que li permeti reconstruir-se. (TS4)

Pel que respecte al treball social grupal cal dir que també existeix una consciència entre les i els treballadors socials entrevistats de que és una pràctica molt eficaç, però manifesten que caldria utilitzar-lo amb més freqüència en determinades circumstàncies d'aportació informativa i accions concretes que el professional actualment realitza de forma individual. D'aquesta manera es produiria una retroalimentació en positiu, entre les persones afectades per una problemàtica, d'afrontament de certes situacions comuns en què es troben un gruix important de persones, com és l'atur de llarga durada.

I s'han fet grups per treballar temes d'ocupació, i sobretot també per poder fer com una mena de..., no com a grup d'autoajuda, però si que en algun moment donat són persones que al tractar-se amb iguals, bueno també hi ha una manera de poder treballar altres aspectes, no? I de fet que és rentable, rendible perquè tu treballes amb un grup i tota aquella acció pues t'arriba, pues si el grup és de 10 persones, pues a 10 persones no? I és que és una acció com molt concreta que la faries de forma individual igual, i amb el grup la fas extensiva, però també aquelles persones es poden retroalimentar en positiu, no amb lo negatiu de la pèrdua, sinó amb lo positiu d'aquest dol, i cap a on anem. [...] Jo penso que és molt més eficaç. (TS2)

Cal destacar que des de Serveis Socials Bàsics de Sant Quirze del Vallès, en la intervenció cap a les persones aturades de llarga durada manifesten que fins ara no havien realitzat cap actuació cap a aquestes persones a través d'una metodologia grupal. Actualment estan valorant de realitzar formacions relacionades amb les situacions de nova pobresa (reaprofitament d'aliments, estalvi energètic, etc).

Finalment, pel que respecte a la metodologia d'intervenció comunitària gran part de les treballadores socials de Serveis Socials Bàsics, la valoren com una metodologia d'intervenció molt positiva i enriquidora, com a metodologia generadora de canvis en la situació actual de les persones aturades de llarga durada, la qual contribuiria al apoderament d'aquestes persones i que elles mateixes aconseguissin revertir la seva situació de dificultat en la que es troben. Però ho veuen com una assignatura pendent que ajudaria a millorar i a reduir la intervenció individual de treball social que s'està realitzant, dispensant recursos per cobrir necessitats bàsiques, sent els treballadors socials uns "contenedors" i aquesta contenció no permet iniciar processos de canvi per millorar la situació de les persones, en aquest cas de les persones aturades de llarga durada.

Aleshores jo penso que Serveis Socials malauradament, malauradament perquè penso que no és la nostra tasca el treball social, però si que ens han convertit en una mena de dispensadors, d'aquells recursos que poden cobrir necessitats bàsiques per anar contenint, i que som "contenedors", però fer aquesta contenció, no fa que puguin haver-hi, iniciar processos de canvi, que és la nostra tasca. La nostra tasca, jo penso que el treball social el que tindria que treballar és amb la societat i amb la comunitat processos de canvi per millorar la situació, igual que fem un pla d'intervenció individual i és amb aquesta clau, de fer disseny d'un pla de millora per a la persona o per a la família, pues igual nosaltres en comunitat que podem fer per anar avançant i perquè aquestes situacions no esdevinguin: una per poder prevenir i que no esdevinguin tant greus, i les que tenim poder-les realment oferir a les famílies un canvi perquè elles de forma autònoma i en comunitat puguin anar tirant endavant, i no aquestes cobertures de ... pues becas de comedor para los niños no? (TS2)

Així doncs, els professionals de La Trobada i de la Fundació Busquets entrevistats, manifesten que ja han dut a terme actuacions utilitzant aquesta metodologia d'intervenció comunitària i ho valoren molt positivament, però són conscients que falten molts recursos que treballin amb aquesta metodologia comunitària.

....quan hem fet experiències d'apoderament col·lectiu, el meu grau de satisfacció pues estaria en el notable, o en el bé-notable. I crec que el de les persones també. Perquè d'alguna manera rebaixen aquesta angoixa, aquesta pressió, no? De dir, ... clar el mercat del treball si la lectura és aquesta, el mercat del treball el que m'ofereix són "parxes", m'ofereix mesures temporals, no? Que moltes vegades no es corresponen amb l'esforç que fa la persona, no? Sinó perquè és la realitat del mercat del treball actualment. En canvi, quan això ho encarriles cap a aquesta dimensió més comunitària, doncs és una cosa molt més estable, des d'alguna manera que la persona també redescobreixi que pot ser útil de moltes altres maneres. (TS4)

Nosaltres tenim un restaurant, que ens serveix per donar aquesta cobertura alimentària i a l'hora el tenim obert a la ciutat venent el menú a qualsevol que pugui venir i dinar aquí com qualsevol altre restaurant, no? Llavors impliquem a la persona en el dia a dia del restaurant, donant-li la possibilitat de fer una feina no remunerada, una feina voluntària, però que els hi serveix com a

teràpia ocupacional. [...] I en aquest sentit és on crec que hi ha moltes carències, falten recursos que treballin en aquest nivell comunitari. Nosaltres els posem en contacte amb les entitats, els generem espais de participació comunitària on intervenen persones que estan a l'atur, persones que no estan, generem no? Les possibilitats de que hi hagi aquesta interconnexió a nivell comunitari. (ES)

Aquesta metodologia comunitària segons aquests professionals permet que persones que s'havien aïllat donada la situació d'atur de llarga durada en el que s'han vist immerses tornin a la comunitat i reprenguin el contacte amb la societat, trobant el seu lloc dins d'aquesta, tornant-se a sentir útils dins de la comunitat.

Finalment cal eludir que tot mètode d'intervenció és necessari segons manifesten els professionals entrevistats i tal com diu Lima (1983):

La inquietud per la formulació d'un mètode professional té el seu origen en la preocupació dels professionals per imprimir a les seves accions major efectivitat en relació amb el context social i en que l'anàlisi fet sobre la metodologia tradicional ha demostrat que, tot i la segmentació funcional del mètode sobre l'objecte d'acció, manifesta certa unicitat en l'estructura del procés metodològic (p. 137).

6.2.2. Procés metodològic

El procés metodològic en la disciplina de Treball Social, "es sol parlar de mètode bàsic, mètode global, mètode general, mètode únic, i fins i tot mètode integrat, per referir-se al mateix mètode d'intervenció en la realitat, amb certes diferències de forma, però no de fons". (Lima, 1986, p.137)

La majoria de les i els treballadors socials entrevistats, tan de Serveis Socials Bàsics com de les entitats del Tercer Sector, utilitzen el mateix procés metodològic d'intervenció. Cal dir que en el cas de Serveis Socials Bàsics com que atenen a persones amb problemàtiques socials diverses, al·ludeixen que no tenen un mètode diferent d'intervenir amb les persones aturades de llarga durada, sinó que atenen tots els casos amb el mateix mètode.

El mètode que globalment utilitzen aquests professionals entrevistats, és el mètode bàsic que anomena Torres (1987) el qual consta de 5 fases: "investigació o observació significativa, interpretació diagnòstica, planificació o programació, execució i avaluació." (p.214)

Pel que fa a les treballadores socials de Serveis Socials Bàsics, clarament realitzen el mateix procés metodològic (TS 5 i 6):

1. Entrevista d'exploració.

2. Diagnòstic
3. Pla de treball
4. Activació de recursos i derivació i/o coordinació amb serveis especialitzats.
5. Avaluació: assoliment d'objectius i seguiment.

Específicament dins del pla de treball o de millora concretament quan s'atén al col·lectiu de persones aturades de llarga durada, alguns i algunes treballadores socials remarquen que abans de treballar la reinserció de la persona en el món laboral, cal identificar que la persona no tingui altres problemàtiques afegides, per exemple de salut, de salut mental, addiccions, etc.

...dintre d'aquest pla de millora, si una persona està aturada de llarga durada i amb possibilitats podem treballar, perquè no hi ha altres dificultats afegides com podria ser pues una problemàtica de salut mental greu, un problema d'addiccions, etc. Altres problemàtiques que ens farien tenir que primer treballar aquestes problemàtiques abans d'una inserció laboral, no? Perquè a vegades atenem persones que sí, són aturades de llarga durada, però has de treballar en clau o de prelaborals, per treballar el tema d'hàbits i demés. O treballar doncs això, primer donar una importància a temes de salut abans de poder plantejar temes d'ocupació, no? Però una persona que estigui amb possibilitats de fer aquest procés d'inserció laboral, doncs dintre del, evidentment, d'aquest pla de millora ho contemplarem això, tenint en compte que és difícil d'avaluar això, perquè no és només les capacitats de la persona i el itinerari que faci, sinó també després finalment ha d'haver-hi aquestes ofertes laborals. (TS2)

En el cas dels professionals de les entitats del Tercer Sector entrevistats utilitzen la mateixa metodologia que Serveis Socials Bàsics, però des d'una visió enfocada en l'apoderament de la persona, és a dir, "la intervenció per mitjà del procés de participació social a través de la conscienciació de l'experiència problematitzada, que proporcioni elements per a un procés d'empoderament". (Chávez Carapia, 2014, p.79)

El que fem és acollir a la persona quan arriba al recurs, d'alguna manera es diagnostica o es parla amb ella per veure quina és la problemàtica i veure com podem ajudar, com podem treballar i a partir d'aquí, el nostre projecte doncs el que fa és donar-li a la persona una responsabilitat dins d'un organigrama de feina, i vull dir li donem un formació ocupacional i teràpia ocupacional. (ES)

Primer amb nosaltres es vinculen per unes necessitats assistencials: el menjador, les dutxes, el rober, la sol·licitud d'un habitatge... i a partir d'aquí plantejem també doncs els altres aspectes, no? El tema de la formació, el tema de la salut...el tema de la recerca activa de feina,...I a partir d'aquí dissenyem amb la resta de serveis implicats un pla d'acció en el que la persona ha de ser la principal protagonista. I ha de també anar establint les seves prioritats, els seus reptes... s'ha

d'anar marcant també els seus objectius i les seves maneres de mesurar que realment aquelles accions estan ben encaminades, no? Treballar molt la motivació, treballar molt la consciència de que tot el procés no sempre és fàcil, vull dir que per molt que a vegades una persona s'esforci a vegades els resultats no seran els esperats. Però lo important està en treballar des de la perspectiva de procés, de dir doncs lo important és bueno anar fent, anar-se treballant com a persona, i anar-se rehabilitant en totes aquestes dimensions.[...] ...la nostra principal metodologia d'intervenció és el treballar des d'aquesta visió més holística, més integral, i més personalista. (TS4)

6.2.3. Conceptes relacionats amb la intervenció: Acompanyament i contenció.

L'actual crisi econòmica que s'està perllongant genera nous escenaris a abordar per Serveis Socials Bàsics com els aturats de llarga durada, i tal com diu Raya i Caparrós (2014) el model social europeu està produint una forta pressió en el sistema de Serveis Socials, el qual ha d'afrontar un repte doble difícil de conciliar: atendre a un major volum de persones, amb problemes relacionats amb l'exclusió i la vulnerabilitat social i gestionar-ho amb menys volum de recursos. En aquest context es veu la necessitat de recuperar el rol professional de generador de recursos i deixar de banda el de gestor de recursos, el qual és el que ha prevalgut fins ara amb el desenvolupament de l'Estat del Benestar.

Existeixen una sèrie de conceptes que es treballen de forma transversal en tota intervenció segons els professionals entrevistats: l'acompanyament i la contenció.

Pel que respecte a l'acompanyament, situa al professional en una relació horitzontal respecte a la persona atesa, orientant-la, oferint-li suport, etc, sent ell el mateix recurs que es situa al costat de la persona, procurant que sigui la mateixa persona qui finalment lideri el procés de canvi de la seva situació, així ho defineixen Raya i Caparrós (2014):

L'acompanyament és una metodologia per treballar la relació social i educativa que implica el procés d'incorporació social amb persones en situació de vulnerabilitat o exclusió. És una forma de treballar utilitzant els recursos, mètodes i tècniques, des d'un pluralisme metodològic, amb la finalitat de facilitar el desenvolupament personal i la promoció de l'autonomia del subjecte en un procés de canvi. L'acompanyament, és una forma d'entendre la relació entre el professional i la persona atesa, en una relació horitzontal, on el professional se situa en una posició d'ajuda, orientació, suport i no de control. (p. 83)

Aquest acompanyament segons la majoria de les i els treballadors socials i l'educador social entrevistats, es considera que és clau en la intervenció com a professionals, donat que els col·loca com a un propi recurs a oferir a la persona, generant en aquesta persona una consciència de la realitat en la que es troba, i de quin entorn i habilitats disposa per tirar endavant.

...la nostra feina és fer d'aquest mirall, que li permet a la persona reconèixer aquelles àrees que realment encara estant preservades des de les que es pot treballar i ajudar-la a reestablir aquelles altres que estan com més trencades, no? Però clar això en cada persona, és diferent, [...] la nostra feina és això, és adaptar aquest pla d'acompanyament a aquestes persones. (TS4)

Llavors és una metodologia de l'acompanyament, nosaltres ens situem al costat de la persona per ajudar-la en allò que puguem, però sempre deixant que sigui la persona qui lideri aquest procés, no? La persona s'ha d'implicar en la resposta de les seves necessitats. (ES)

L'acompanyament, molts dels professionals entrevistats el lligaven amb la contenció emocional, donat que en les situació de crisi econòmica en la que ens trobem moltes persones que estan aturades de llarga durada estan passant per situacions molt dures que no s'esperaven trobar-s'hi mai. Element que Bauman (2007) al·ludeix en el seu discurs quan parla de la societat líquida, quan ens diu que les adversitats venen sense avisar i no esperem que ens puguin passar i a vegades no ens creiem que estiguin a punt de passar.

Però el que si que sempre fem és el tema de...contenció emocional... de poder acompanyar a les persones en el procés, això sempre, perquè és que és algo que fa molta falta, és a dir, de recursos, jo crec que el principal recurs aquí som nosaltres mateixos i les persones, vull dir, és el principal recurs amb el que comptem, no tenim molts recursos, però aquest acompanyament, és vital! Vull dir que, els recursos que té la pròpia persona, el seu entorn, que a vegades ni n'és conscient i nosaltres com a recurs, això és brutal. (TS3)

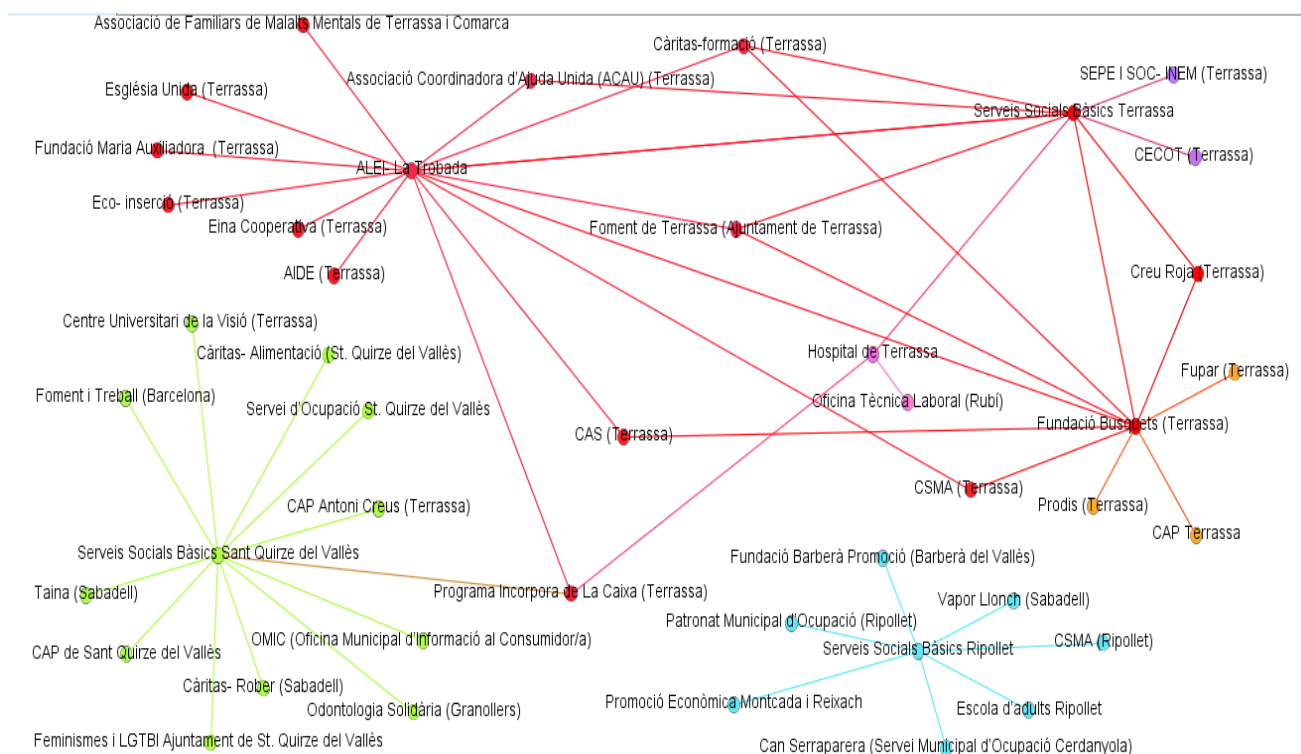
La contenció emocional va implícita perquè a veure són persones que estan patint molt! (TS2)

6.2.4. Derivació, Coordinació i treball en xarxa d'entitats

6.2.4.1. Derivacions entitats

Els professionals de les entitats que han respost el qüestionari de xarxes del Vallès Occidental han indicat en quines entitats i quins municipis deriven a persones aturades de llarga durada. Il·lustrant-se de forma molt clara a través de la *Figura 1*.

Figura 2. Derivacions realitzades per les entitats entrevistades del Vallès Occidental

Font: Elaboració pròpia.

Tal i com es pot observar en la *Figura 1* a Terrassa es realitzen un gran nombre de derivacions entre les diverses entitats del municipi, sobretot entre Serveis Socials Bàsics de Terrassa i entitats del Tercer Sector com Fundació Busquets, Càritas i Creu Roja, i per d'altra banda a nivell laboral i formatiu amb Foment, el SEPE, cecot i ALEI- La Trobada.

En el cas d'ALEI- La Trobada deriva a les persones aturades de llarga durada especialment a entitats de Terrassa, principalment a les que formen part de l'Associació Local d'Entitats per a la Inclusió de Terrassa, de la que en forma part, com: l'Associació de Familiars de Malalts Mentals de Terrassa, la Fundació Maria Auxiliadora, l'Església Unida, ACAU, Eco-inserció, Eina Cooperativa, AIDE, Fundació Busquets i Càritas.

És important destacar, tal com s'observa a la *Figura 1* el Programa Incorpora de l'Obra Social La Caixa en el qual tan Serveis Socials Bàsics de Sant Quirze del Vallès, com ALEI-La Trobada de Terrassa i l'Hospital de Terrassa hi deriven persones que estan aturades de llarga durada, produint-se així un nexa entre municipis interessant.

Tot i això, tal i com es visualitza a la *Figura 1* cal destacar la gran varietat d'entitats en municipis propers diversos on els Serveis Socials Bàsics de Sant Quirze del Vallès realitzen les derivacions de persones aturades de llarga durada, sent aquestes en el cas de Sabadell, a Tania i Càritas, a Terrassa al CAP Antoni Creus i al Centre Universitari de la Visió, com a municipis més allunyats els Serveis Socials

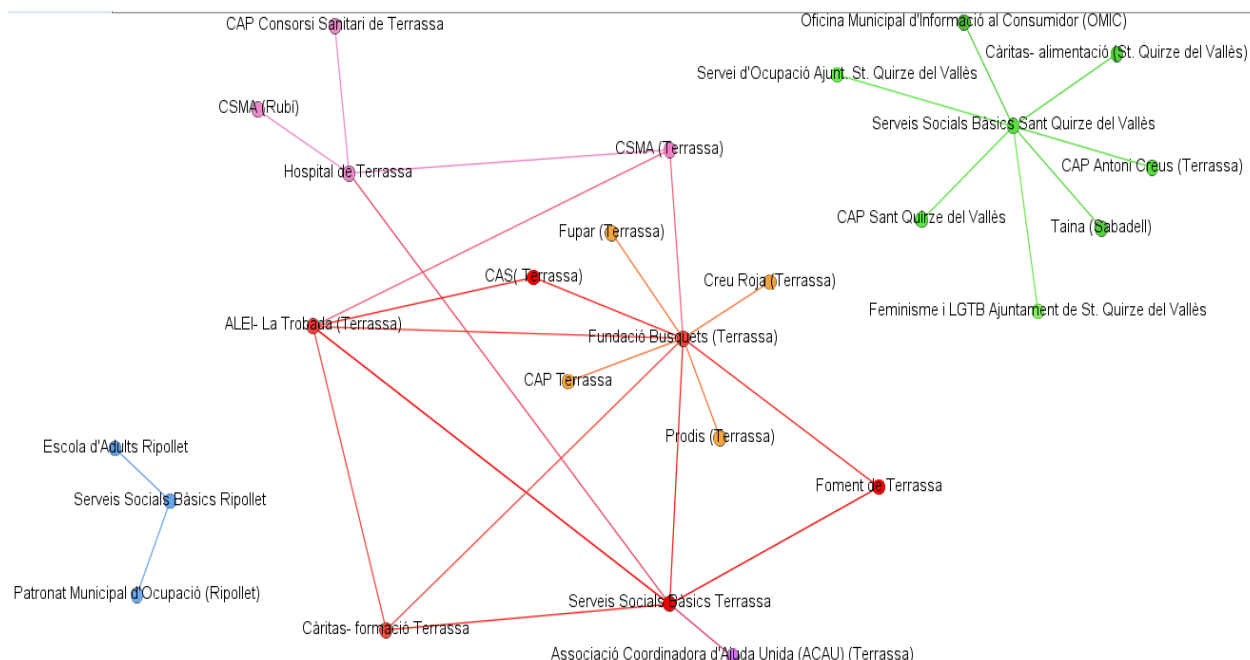
Bàsics de Sant Quirze del Vallès també deriven a Barcelona a l'entitat Foment i Treball, i a Granollers a la Odontologia Solidària. Tot i això els Serveis Socials Bàsics de Sant Quirze del Vallès, també realitzen derivacions en el mateix municipi com al Servei d'Ocupació i el CAP de Sant Quirze del Vallès.

Finalment, Serveis Socials Bàsics de Ripollet donada la distància territorial respecte Terrassa i Sant Quirze del Vallès, tal i com es pot comprovar en la *Figura 1* no realitza cap derivació de persones aturades de llarga durada en cap entitat d'aquests municipis. Però si en els municipis que li són més propers, com: Sabadell al Vapor Llonch, Cerdanyola a Can Serraparera, Barberà del Vallès a Fundació Barberà Promoció i Montcada i Reixac a Promoció Econòmica. Tot i això també realitza derivacions al seu municipi com al Patronat Municipal d'Ocupació i a l'escola d'adults.

6.2.4.2. Coordinacions entre entitats

En aquest apartat s'indiquen les entitats amb les quals els professionals que han respost el qüestionari de xarxes del Vallès Occidental es coordinen i a quins municipis pertanyen aquestes. Coordinacions en relació a l'atenció concretament de persones aturades de llarga durada. Il·lustrant-se de forma molt clara a través de la *Figura 2*.

Figura 3. Coordinacions realitzades per les entitats entrevistades del Vallès Occidental

Font: Elaboració Pròpia.

Les entitats entrevistades tal i com es mostra en la *Figura 2* tan sols es coordinen amb les entitats del seu propi municipi, en base a casos de persones aturades de llarga durada, donat que són municipis allunyats l'un de l'altre.

En el cas de la ciutat de Terrassa es produeix una coordinació a quatre bandes entre Serveis Socials Bàsics, Càritas, ALEI- La Trobada i Fundació Busquets, tal com es pot observar a la *Figura 2*, demostrant aquest fet que segurament s'evitaran la duplicació d'actuacions de cadascuna de les entitats en les intervencions realitzades pels professionals a les persones aturades de llarga durada ateses.

Cal destacar que únicament Serveis Socials Bàsics i Fundació Busquets es coordinen amb Foment de Terrassa, entitat que vetlla per la formació i reinserció laboral, no fent-ho en aquest cas ALEI –La Trobada.

L'Hospital de Terrassa val a dir que en l'atenció de persones aturades de llarga durada, tal com es pot comprovar en la *Figura 2*, realitza sobretot una coordinació intrainstitucional o interna amb el Centre de Salut Mental d'Adults de Terrassa i de Rubí i els CAPs del Consorci Sanitari de Terrassa. Tot i que també es coordina externament amb Serveis Socials Bàsics de Terrassa.

Pel que fa als Serveis Socials Bàsics de Sant Quirze del Vallès tal i com s'observa a la *Figura 2* realitzen coordinacions amb entitats a nivell laboral amb els Servei d'Ocupació Municipal, i a nivell de cobertura de necessitats bàsiques amb Càritas, amb els CAP de Sant Quirze del Vallès i amb el CAP Antoni Creus de Terrassa, així com amb l'Oficina Municipal d'Informació al Consumidor. Per tant es coordina amb una varietat d'entitats d'àmbits d'intervenció diferents per a atendre a persones aturades de llarga durada.

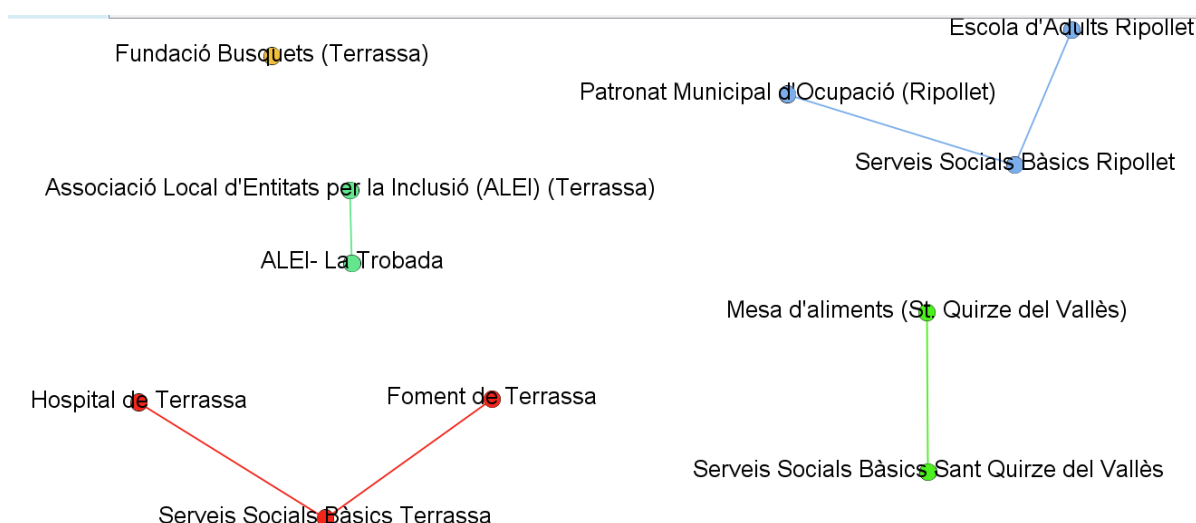
Finalment cal destacar la poca coordinació que realitzen els Serveis Socials Bàsics de Ripollet, dins i fora del seu municipi, tal i com es visualitza en la *Figura 2*, tan sols coordinant-se amb l'escola d'adults i el Patronat Municipal d'Ocupació en casos de persones aturades de llarga durada. Així doncs cal remarcar el que provoca aquesta manca de coordinació professional en l'atenció de persones dins de l'àmbit social segons Martínez, Mira-Perceval i Redero (1996):

La falta de coordinació impedeix l'atenció integral que es propugna adequada a la situació real de les persones, provocant en molts casos que aquestes siguin remeses d'un servei a un altre en els que tan sols troben respostes parcials, amb el consegüent desgast pels afectats i pels propis professionals. (p. 274)

6.2.4.3. Treball en xarxa entitats

A continuació s'indicaran les entitats amb les quals els professionals que han respost el qüestionari de xarxes del Vallès Occidental realitzen treball en xarxa i a quins municipis pertanyen aquestes. Coordinacions en relació a l'atenció concretament de persones aturades de llarga durada. Mostrant-se clarament a través de la *Figura 3*.

Figura 4. Treball en xarxa realitzat per les entitats entrevistades del Vallès Occidental

Font: Elaboració pròpia.

La *Figura 3* és molt expressiva, donada la manca de presència d'entitats en aquesta. Podem observar com globalment el treball en xarxa que realitzen els professionals de les entitats que han respost al qüestionari és mínim, a l'hora de treballar conjuntament amb altres entitats per fer front a l'atur de llarga durada i les problemàtiques socials que dur associades aquesta situació.

Així doncs veiem com Serveis Socials Bàsics de Ripollet tan sols realitza treball en xarxa amb les mateixes entitats que es coordinava (el Patronat Municipal d'Ocupació i l'escola d'adults). Serveis Socials Bàsics de Terrassa també realitza treball en xarxa amb dues institucions: Foment de Terrassa i l'Hospital de Terrassa, pel que respecte a l'afrontament de situacions de persones aturades de llarga durada, tal i com es pot observar a la *Figura 3*.

Cal destacar el cas d'ALEI- La Trobada donat que al formar part d'una associació d'entitats si que realitza un treball en xarxa real en la atenció de persones aturades de llarga durada tal com manifesta l'educador social entrevistat, encara que en la *Figura 3* no es visualitzi tant clarament en aquest cas. En canvi, els Serveis Socials Bàsics de Sant Quirze del Vallès només realitzen treball en xarxa amb la Mesa d'aliments del seu municipi, tal i com es visualitza a la *Figura 3*.

Finalment, cal destacar el cas de la Fundació Busquets de Terrassa, visible en la *Figura 3*, la qual no realitza cap treball en xarxa amb altres entitats per fer front a la problemàtica d'atur de llarga durada, tant present en la realitat social actual.

6.3. INTERVENCIÓ DEL TREBALL SOCIAL A LES PROBLEMÀTIQUES

6.3.1. Ajuts econòmics

L'únic organisme que ofereixen ajuts econòmics específics per a persones en situació d'atur de llarga durada, és el Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE), a través del compliment d'una sèrie de requisits d'accés i d'uns compromisos del perceptor en la cerca activa de feina i participació en els programes d'ocupació, orientació i formació determinats pel Servei Públic d'Ocupació. Tal com diuen les treballadores socials entrevistades:

...es tramiten des del SEPE lo que és el PREPARA, la RAI, la de majors de 55 anys, que és una mena de RAI però diferent, el PAE, etc. Totes aquestes prestacions venen des del SEPE. (TS2)

Concretament aquestes ajuts econòmics són: la Renda Mínima d'Inserció (RAI), Programa de Requalificació Professional (PREPARA), el Programa extraordinari d'activació per a l'ocupació per a persones aturades de llarga durada (PAE), així com els subsidis per majors de 55 anys, subsidis d'ajuda familiar i subsidis per a majors de 45 anys sense càrregues familiars. Tots aquests ajuts corresponen a 426 € mensuals (80% de l'IPREM), excepte el PREPARA que és de 399.38€ al mes (75% de l'IPREM). (Servicio Público de Empleo Estatal, 2017).

Cal al·ludir al moment en què la persona ja no pugui rebre cap més prestació del SEPE si la situació d'atur de llarga durada es perllonga en el temps. Tal com manifesta que li va succeir a una participant en el grup de discussió i els professionals que la van atendre, la van orientar a que es dirigís a Serveis Socials Bàsics, donat que no disposava d'ingressos, i es trobava i es troba en situació d'atur de llarga durada. Altres participants manifesten haver-se dirigit per ells mateixos a Serveis Socials Bàsics sense aquesta orientació professional.

...se me acabó la ayuda familiar. Entonces fui al INEM (SEPE) otra vez para ver si tenían algún otro tipo de ayuda, y me dijeron que no, que tenía que trabajar tres meses o bien esperar un año para otra ayuda familiar, no me salió trabajo en esos tres meses. Y entonces le digo ¿qué hago yo? ¿Como estoy yo un año si no me llaman de ningún sitio ni nada? Dice váyase a los Servicios Sociales dice que allí le ayudaran. (ATLLD3)

Yo fui antes, yo cuando me quedaba un mes i pico para acabar el paro y ya sabía que no tenía que cobrar más pues ya me presenté en la asistenta social haber que podían hacer conmigo. (ATLLD1)

Des de Serveis Socials Bàsics, les treballadores socials entrevistades indiquen que no hi ha prestacions econòmiques específiques per a aturats de llarga durada, simplement són ajuts econòmics que van directament relacionats amb els ingressos i les despeses de la persona o de la unitat familiar en cas de ser família, i la situació en la que es troben, per tant es regeixen en funció d'uns barems econòmics i socials.

A veure no hi ha ajuts econòmics específics com a tal per a persones aturades de llarga durada. Els ajuts estan directament vinculats a la situació de la persona o de la família, al nivell d'ingressos que tinguin. I al nivell clar, segons el nivell d'ingressos i del nivell de despeses i amb la situació en la que es troben. (TS2)

L'actual crisi està afectant sobretot als Serveis Socials Bàsics concretant-se en una ampliació dels perfils tradicionalment atesos, comportant això un significatiu augment de la demanda per a la cobertura de necessitats bàsiques (Carbonero, Caro, Mestre, Oliver, i Socias, 2012) un exemple d'un nou perfil atès són les persones aturades de llarga durada. Per tant els ajuts econòmics que actualment ofereix Serveis Socials Bàsics a les persones aturades de llarga durada són molt diversos, segons les treballadores socials entrevistades, però tots tenen en comú la cobertura de les necessitats bàsiques de les persones.

...la PNC, si pero la PNC cuando, haber... es una PNC de invalidez, cuando hay un problema de invalidez o de jubilación ya con los 65 años. [...] ...lo que se tramita es el PIRMI. PIRMI, de 423 euros, y luego pues ayudas puntuales de alimentación, tenemos una tarjeta monedero que es pues buenos para familias que llevan tiempo sin trabajo, se les acaba el subsidio, el paro... pues, la tarjeta pues dependiendo de la familia si son de tres, cuatro miembros, lo mínimo son 90 euros cuando es una persona sola y hasta 125 si son 6 personas, pero en principio solamente la pueden cobrar 3 meses, como máximo 3 meses. (TS1)

Aleshores, poden haver-hi pues això si no té cap ingrés, el poder-se tramitar una Renda Mínima d'Inserció (PIRMI), ajuts econòmics per deutes de lloguer o de subministres, ajuts directes en temes d'alimentació, beques de menjador si hi ha infants, etc. Hi ha tot el ventall d'ajuts que puguin tenir el reglament de l'Ajuntament de Serveis Socials, tot el ventall, eh... no hi ha res específic que s'ofereixi a persones aturades de llarga durada. (TS2)

És important matisar un detall i és que les persones que cobren la Renda Activa d'Inserció (RAI), i estan soles cobren aquesta prestació únicament, i si no la tenen les treballadores socials entrevistades han expressat que procuren tramitar-los el Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció

(PIRMI), però en el cas de que tingués família se li oferiria complement de la RAI amb un petit complement del PIRMI.

...si es una persona solo y cobra la RAI pues la RAI, y si no cobra nada el PIRMI y si son familias pues intentar complementar la RAI si la cobran con el PIRMI, con el pequeño complemento del PIRMI, y si no cobran la RAI, porque por las circunstancias que sea no le corresponde pues que cobren el PIRMI. (TS1)

Finalment els professionals del Tercer Sector entrevistats manifesten que no disposen d'ajuts econòmics per a les persones aturades de llarga durada.

Més enllà de l'alimentació que si que la cobrim, però clar, no arribem, no arribem més enllà. (ES)

6.3.2. Serveis formatius

Des de Serveis Socials Bàsics les treballadores socials entrevistades han indicat que elles com a tal no realitzen cap servei a nivell formatiu, ni de reinserció laboral pròpiament dit a la persona aturada de llarga durada, però si que la deriven al Servei d'Ocupació Municipal, per tal de que puguin fer recerca activa de feina i formacions, i se'ls hi comunica dels Plans d'Ocupació que tenen oberts aquests per així promoure la inserció laboral d'aquestes persones.

En relació a l'itinerari laboral, de formació i cerca activa de feina, es treballa paral·lelament amb el Servei d'Ocupació local. [...] Es promouen vies d'inserció laboral, com per exemple, els Plans d'Ocupació que es realitzen des del Servei d'Ocupació per promoure la inserció laboral dels col·lectius més vulnerables. (TS5 i TS6)

Per d'altra banda, tal com diuen les treballadores socials entrevistades, des de Serveis Socials Bàsics també deriven bastant a les persones aturades de llarga durada a entitats del Tercer Sector, per tal de que es puguin formar, com serien Càritas i Creu Roja, les quals segons aquestes professionals realitzen sobretot cursos formatius per a dones.

...hacen cursos por ejemplo para mujeres, que hacen cursos, para auxiliar de geriatría de Cruz Roja, y...Cáritas lo que hace son cursos para el tema de la limpieza para las mujeres. (TS1)

Altres entitats del Tercer Sector, tal com expressen els mateixos professionals entrevistats, els quals treballen en algunes d'aquestes, treballen més en la línia de l'acompanyament de la persona en el procés i l'apoderament de les persones aturades de llarga durada com serien bàsicament : ALEI- La Trobada i el Programa Incorpora de l'Obra Social La Caixa.

ALEI - La Trobada: atén exclusivament a persones aturades de llarga durada en situació de vulnerabilitat

o d'exclusió social, tal com diu l'educador social entrevistat, aquesta és un restaurant, que ofereix la possibilitat a la persona de fer un aprenentatge i servei, donant-los una formació de cambrers bàsica centrada en el funcionament dins del restaurant, per després poder aplicar aquests coneixements a la pràctica del dia a dia en aquest, donat que està obert al públic. A canvi de realitzar aquestes tasques dins del restaurant se'ls hi ofereix diàriament un àpat de menú.

...impliquem a la persona en el dia a dia del restaurant, donant-li la possibilitat de fer una feina no remunerada, una feina voluntària, però que els hi serveix com a teràpia ocupacional. Llavors paral·lelament perquè puguin fer aquesta feina els formem, fem formació per cambrers, fem reunions d'equip en les que se'ls hi donen unes pautes, unes directrius perquè ells puguin fer aquesta feina. I fan un aprenentatge i servei, o sigui que a través del nostre projecte, aprenen un ofici o posen en pràctica alguns coneixements que alguns ja tenien. (ES)

La oportunitat de poder realitzar de nou una feina per aquestes persones aturades de llarga durada tal com expressen Aganzo, Gavela, Nuño i Sánchez (2009) possibilita que a través d'aquesta

...ens mostrem útils als altres, ens incorporem a aquesta immensa xarxa d'intercanvis de béns i serveis, i potenciem la millor garantia de capital relacional i d'autoestima personal. De fet, tots els índexs i balanços de benestar social el consideren un component central de la nostra participació com a ciutadans. D'una manera específica, constitueix el principal mitjà perquè persones en situació de vulnerabilitat o exclusió social arribin a majors cotes d'integració social i puguin dur a terme processos de recuperació personal. Per tant, afavorir l'ocupació d'aquestes persones a través de fórmules creatives, suposa donar concreció solidària a l'oportunitat que moltes d'elles necessiten i respondre a la crida dels més necessitats. (p.50-51)

Segons l'educador social entrevistat, ALEI- La Trobada també vetlla per l'apoderament de la persona, el trencament de l'aïllament social d'aquesta i ajuda a que es recuperi anímicament.

Sobretot a nivell relacional la persona aquí, primer coneix a altres persones que estan a la mateixa situació, i comença a fer una xarxa, deixa de sentir-se sòl o sola, i de culpabilitzar-se per la situació en la que es troba, i a partir d'aquí veient que hi ha altres persones en la seva mateixa situació, doncs la persona comença a créixer. (ES)

Doncs nosaltres quan la persona, ja està recuperada anímicament que és el que nosaltres fem. I un altre cop reinsertada socialment, llavors busquem la inserció laboral. (ES)

Llavors un cop la persona ja s'ha recuperat anímicament i ha fet aquest aprenentatge i servei correctament, el educador social de La Trobada entrevistat manifesta que es posen en contacte amb altres entitats, ja siguin amb les d'ALEI (Associació Local d'Entitats per la Inclusió, xarxa de 29 entitats d'on forma part, o fora d'aquesta amb Foment on la persona aturada de llarga durada pugui seguir

formant-se i realitzant pràctiques per així seguir creixent en el seu procés d'inserció laboral.

A partir d'aquí nosaltres, treballem amb les entitats, intentem fer insercions laborals en aquest sector o fora d'aquest sector fent cursos de formació fora del que és La Trobada, que aquests cursos tenen pràctiques... o derivem persones a altres recursos que fan inserció laboral, que directament s'ocupen d'això, com és el programa Incorpora de La Caixa, o poden ser aquests recursos que ja existeixen, com Foment. (ES)

...estem parlant d'un col·lectiu molt complicat, molt difícil, amb situacions complexes, i que arriben aquí en atur de llarga durada la majoria amb 2, 3, 4 anys sense treballar i tenim un 42% de persones que són baixa del projecte perquè han trobat feina, és un percentatge d'èxit molt alt! (ES)

Els mateixos usuaris d'ALEI – La Trobada, participants en el grup de discussió expressen lo reconfortant que és per ells aquest recurs, ajudant-los a recuperar obligacions laborals i de treball en equip, i a oblidar preocupacions del seu dia a dia.

Vinc aquí em relaxo, parlo amb l'un, parlo amb l'altre i no es allò que estàs tot el dia a casa, calentant-te el coco, ostia puta que ara ve, que ara aviat s'acaba el mes que tinc que pagar el lloguer, que... T'oblides d'algunes coses, saps lo que vull dir? A veure no te n'oblides, però temporalment les deixes estar.(ATLLD4)

La Trobada para que te vayas habituando otra vez al trabajo, y a estar trabajando en equipo y con gente. (ATLLD1)

El Programa Incorpora de l'Obra Social La Caixa, segons la majoria dels professionals entrevistats vetlla per l'acompanyament en el procés de cerca i inserció laboral per persones més vulnerables, amb moltes dificultat per trobar feina.

...hi ha entitats que treballen amb el Programa Incorpora de La Caixa, aquí hi ha ALBA per exemple, que forma part del Programa Incorpora també, que jo he enviat a molta gent per buscar feina i troben coses eh! Vull dir que... sí, sí, no tan com ens agradaria, però hi van havent cosetes. Per gent que vulgui fer aquest procés, i acompanyen, acompanyen al procés de recerca laboral. (TS3)

Finalment, a nivell del Consorci Sanitari de Terrassa, la treballadora social entrevistada de l'Hospital de Terrassa indica que al Centre de Salut Mental d'Adults de Terrassa i al Centre de Rehabilitació Comunitària de Terrassa fan treball social grupal amb joves amb alguna malaltia de salut mental on treballen aspectes laborals, relacionals i de lleure. I des de l'Hospital de Terrassa, la treballadora social

entrevistada afirma també que deriven persones a la Oficina Tècnica Laboral de Rubí. “Llavors, quan parlem de trastorn mental podem dir, trastorn en la inserció. I no ens referim només a la inserció laboral. La constatada exclusió laboral, és conseqüència d'un problema d'inserció en el món social”. (Díaz i Calandria, 2004)

Des dels centres de Salut Mental, si que treballem aquesta problemàtica, perquè és un dels grans temes socials que van associats a la malaltia mental i de les grans problemàtiques que tenen, no? Vull dir que el tema de la inserció laboral es treballa molt, i aleshores treballem, pues amb els serveis d'Inserció laboral de la ciutat, del municipi que sigui, també es fan algunes coses d'inserció laboral amb grups, es treballa molt el tema laboral precisament, perquè és una problemàtica molt important . (TS3)

...a nivell de recerca laboral a Rubí hi ha la OTL, que és la Oficina Tècnica Laboral, és una oficina laboral especialitzada en salut mental, i aquí Terrassa s'havia d'obrir, mentre aquí Terrassa no hi és, hi ha el “Miqui”, a Foment de Terrassa hi ha un noi que fa aquesta feina, a l'hora de la veritat fa aquesta feina. (TS3)

6.3.3. Serveis assistencials

Existeixen múltiples serveis assistencials tan des dels Serveis Socials Bàsics com des de les entitats del Tercer Sector. Però, que concretament atenguin a persones aturades de llarga durada, hi ha La Trobada, segons ens informa el educador social entrevistat.

Actualment, les treballadores socials de Serveis Socials Bàsics entrevistades coincidint amb el que indica Rimbau (2014), el qual al·ludeix que hi ha una demanda a Serveis Socials Bàsics que actua

de manera acumulativa en les dificultats socials de manca d'oportunitats de treball i polítiques de suport bàsic a les necessitats socials. Constitueix una demanda de resituació complexa que cursa amb alta insistència i pressió en els treballadors socials dels serveis socials, que pot arribar a ser causa de situacions assistencials de gestió difícil. (p.23)

Donant-se, per tant, el fet que la majoria de treballadores socials de Serveis Socials Bàsics entrevistades indiquen que a les persones aturades de llarga durada els hi ofereixen bàsicament la cobertura de necessitats bàsiques, sense la possibilitat d'oferir-los una feina que doni sortida a la seva situació.

Nosaltres ja podem anar treballant certs aspectes, no? Però si al final no hi ha la oferta laboral, si l'oferta laboral no la tenim, o aquesta oferta laboral és precària, estem trobant a moltes persones que et venen i et diuen: *Mira és que em diuen de treballar, ah...m... 8-10 hores diàries, em faran*

un contacte de 2 i em pagaran a lo millor 4, pero no tengo nada, que hago? Ostres! I això és cert! Això està passant! Vale? Aleshores clar,... nosaltres què hem de poder fer? (TS2)

A nivell d'habitatge, les treballadores socials de Serveis Socials Bàsics entrevistades indiquen que realitzen la tramitació del lloguer social o d'un pis se la mesa d'emergències de la Generalitat, en el cas de que hi hagi un risc de desnonament. A nivell de subministres tramiten l'informe de risc d'exclusió residencial, per evitar que els tallin la llum, el gas i/o l'aigua a les persones que no la poden pagar.

Des de Serveis Socials Bàsics s'està intervenint per de la cobertura de necessitats i l'activació de recursos necessaris, així com l'informe d'exclusió residencial o l'informe de pobresa energètica. (TS5 i TS6)

...se hace una atención de contención para que la situación no acabe, pues eso la gente perdiendo las viviendas, entonces se intenta pues que si la van a perder tramitar un alquiler social [...] tramitarles un piso de la mesa de emergencia de la Generalitat, que te paguen un alquiler pequeño, pues con 30 i pico 40, 50, 70 euros. (TS1)

En el cas de que la persona aturada de llarga durada tingui menors al seu càrrec , i compleixi els requisits d'accés segons expressen la treballadora social de Serveis Socials Bàsics de Ripollet i la de Terrassa entrevistades se li tramitaria la beca de menjador i de material escolar pels infants a càrrec.

De alimentación pues Cáritas, luego pues comedores, beca de comedor, beca de material,... (TS1)

A nivell de cobertura alimentaria, donada la limitació o manca d'ingressos de les persones, les treballadores socials de Serveis Socials Bàsics entrevistades manifesten que deriven a les persones a entitats del Tercer Sector com:

En el cas de Serveis Socials Bàsics de Ripollet i Sant Quirze del Vallès a Càritas, la qual, ofereix aliments i ajudes de subsistència per a famílies.

Cáritas también le podemos pedir alguna ayuda de subsistencia para familias sobre todo si ven que ya han agotado el PIRMI. (TS1)

I concretament Serveis Socials Bàsics de Sant Quirze i de Terrassa també al Banc d'Aliments del Rebost. El qual tal com al·ludeix la treballadora social de Serveis Socials Bàsics de Terrassa és una unió d'entitats, de l'Ajuntament de Terrassa i del Banc dels Aliments, els quals ofereixen lots d'aliments, però no s'inclouen productes frescos en aquests. Puntualment aquests els ofereixen donant targetes moneder per comprar-los als supermercats, tal com he dit anteriorment.

Ajuts d'alimentació són els lots d'aliments que aquí a Terrassa es fan a través de El Rebot que El Rebot és... és... la unió d'entitats amb l'Ajuntament i Banc d'Aliments de la nostra ciutat i aleshores, és amb menjar. (TS1)

Derivació al Banc d'aliments amb complement de lot bàsic d'aliments frescos del supermercat. (TS5 i 6)

Sobre aquest servei caldria reflexionar sobre el fet de si aquest és realment o no una pràctica assistencialista donat que es realitza una pràctica d'assistència directa, d'ajuda, d'emergència social, però "el repartiment d'aliments pot implicar alhora un treball amb les associacions i un instrument de primer ordre per tal d'aconseguir una major participació i implicació de les persones i entitats al seu barri o comunitat." (Carbonero et al., 2012, p.22)

Finalment concretament a Terrassa hi ha dues entitats que també ofereixen aquesta cobertura alimentària, tal com fan referència els professionals entrevistats que hi treballen i la treballadora social de Serveis Socials Bàsics d'aquest municipi la qual els fa derivacions.

Primerament, tindriem ALEI - La Trobada, que segons expressa l'educador social entrevistat, se li ofereix un menú, a la persona que forma part del projecte, per tal de que recuperi l'estat de salut, a la vegada que la persona s'implica voluntàriament en una tasca pròpia del funcionament del restaurant.

Aquí nosaltres el que fem és, en un primer moment els hi donem la cobertura alimentària, la qual considerem importantíssima, perquè la persona, recuperi aquesta salut que arriba malmesa al projecte. La persona quan arriba, en la majoria de casos pateix dificultat per alimentar-se de manera correcta. Per tant, nosaltres els hi garantim això, els hi garantim un menú diari i a partir d'aquí també els hi donem aquesta teràpia ocupacional. (ES)

En segon lloc, tindriem la Fundació Busquets, que tal com expressa el treballador social entrevistat que hi treballa, és una entitat que ofereix l'alimentació a través del menjador social que disposa, però cobreix altres necessitats bàsiques com són la higiene corporal a través del servei de dutxes i el rober, així com l'habitatge a través d'oferir una habitació que li permeti a la persona fer un procés de recuperació.

...nosaltres diguéssim que el que oferim són els recursos assistencials de menjador, rober, dutxes i els 5 habitatges d'inclusió que tenim, que són habitatges que són al voltant d'unes 19 habitacions, per poder doncs disposar d'un allotjament estable que li permeti a la persona pues fer aquest procés de recuperació. (TS4)

A nivell de salut, la treballadora social entrevistada de l'Hospital de Terrassa indica que actualment, des de l'hospital s'estan donant ajudes de medicació d'un mes a l'espera que la treballadora social d'aquest sol·liciti a Serveis Socials Bàsics la possibilitat de realitzar una ajuda de medicació a llarg termini, evitant

així que les persones que no poden pagar-se el tractament mèdic que el metge els indica no facin el tractament, donat que no tenen prou ingressos per fer front al copagament de la medicació necessària.

...tenim alguns ajuts per persones que estan aquí ingressades per exemple, pues que no poden prendre's la medicació i nosaltres fem un petit ajut de medicació, donant-li medicació per un mes, mentre sol·licitem a serveis socials si pot fer un ajut de medicació a llarg plas. Hi ha gent que no pot pagar la medicació, és a dir, té un tractament encara que sigui un copagament a poc que sigui són diners, el que no volem és que ningú no faci el tractament perquè no el pot pagar. (TS3)

6.3.4. Serveis propis Professionals

Actualment el professional, sobretot el treballador social és una peça clau en el procés d'inserció social i laboral de la persona que està en situació d'atur de llarga durada, donada la manca d'ofertes del mercat laboral i de recursos de protecció social per desocupació del Servei Públic d'Ocupació Estatal (SEPE), així com de recursos i prestacions de Serveis Socials Bàsics per a aquestes persones. "Així doncs, la manca de recursos i la pressió assistencial centren les dificultats que viuen els professionals en gran part de les institucions. Aquesta situació ha fet més palesos els problemes d'identitat que travessa el món del treball social."(GRITS, 2016, p.216)

Mostra d'aquest fet es veu clarament en la reflexió que realitza la treballadora social de Serveis Socials Bàsics de Ripollet, en donar-se compte de l'existència d'un perfil de persones aturades de llarga durada que no tenen cabuda en el mercat laboral, ni prestacions, ni recursos als que accedir a través del SEPE, ni des de Serveis Socials Bàsics, a banda dels purament assistencials per cobrir les seves necessitats bàsiques.

...nosotros nos han llegado a decir del INEM, que los perfiles que nosotros atendemos no deberían ir al INEM, es decir, que no deberían ser atendidos por el INEM porque el INEM no les puede ofrecer tampoco trabajo, porque no hay ofertas para este perfil entonces claro si nosotros nuestra faena des de Servicios Sociales no es buscar trabajo y ya el INEM que es la que tiene que buscar trabajo, ella ya ve claramente que hay perfiles que no encontraran trabajo, donde están, donde van a ir? Claro entonces haber si el tema de las formaciones si hay gente que no ha estudiado nunca, tú no le puedes decir ahora que se saque el graduado escolar para que luego pueda tener derecho a poderse formar en instalador eléctrico con 50 años. (TS1)

Llavors la treballadora social de Serveis Socials Bàsics de Ripollet entrevistada, es planteja si l'abordatge de la situació de les persones majors de 50 anys que actualment no tenen cabuda al mercat laboral, i ni el mateix SEPE els hi ofereix cap ajuda per sortir de la situació d'aturats de llarga durada en la que es troben, seria una tasca a abordar des del treball social.

...des de servicios sociales no se aborda de una forma concreta y además yo a veces tengo dudas de que no sea de nuestro cometido eh, porque es un tema laboral y entonces claro si por ejemplo yo lo derivo al INEM, pero es que no pueden acceder a ningún curso porque se les pide el graduado escolar y no lo tienen es que ya la formación ya no la pueden hacer. Claro si luego el tema de los Planes Ocupacionales mayores de 55 años, pues claro yo quiero que cojan a dos o tres pero claro se han presentado 50, claro hay mucha gente que no la van a coger, entonces no sé hasta qué punto...(TS1)

Pel que respecta als professionals de les entitats del Tercer Sector les quals Gómez (2000), anomena com a sector social tenen tres funcions principals: "a) el desenvolupament de programes d'ajuda mútua, b) la provisió directa de Serveis i c) l'exercici de pressions sobre poders públics." (p.52) En aquest sentit cal destacar l'actuació que expressa que realitza el professional d'ALEI- La Trobada el qual pressiona a Serveis Socials Bàsics per tal d'evitar que es vulnerin els drets de les persones usuàries del projecte, així com ofereix un suport per tal de que la persona disposi dels ajuts econòmics i materials necessaris per dur una vida digne i acompanya a la persona en el procés de reinserció laboral.

Llavors el que si que fem és apretar a l'Administració perquè es garanteixin els drets de les persones, el dret a l'habitatge, el dret a tenir uns ingressos, el dret a uns subministraments... O sigui quan la persona arriba aquí si nosaltres detectem que s'estan vulnerant aquests drets intervenim, no? Però intervenim pressionant a l'Administració, perquè a vegades doncs la persona no coneix aquests drets que té i... pateix talls de llum o d'aigua i això legalment no pot ser, no? Llavors nosaltres fem aquesta funció, una mica d'acció i després doncs de suport a la persona perquè aconsegueixi aquestes ajudes. A partir d'aquí intentem donar suport en el procés de reinserció laboral, però que ja et dic que és molt complicat. (ES)

Finalment cal dir que tots els professionals entrevistats del Vallès Occidental treballen utilitzant els recursos que ofereixen les entitats del seu municipi o de municipis propers, per tal de vetllar per la inserció laboral i social de les persones aturades de llarga durada en situació de vulnerabilitat social, treballant amb algunes d'elles de forma coordinada i/o realitzant derivacions.

Nosaltres comptem molt amb els ajuts de la comunitat, és a dir, derivem en aquest cas a Foment, per recerca laboral o a empreses que coneixem, o a les activitats que ofereix el programa Incorpora i a Serveis Socials Municipals o al que faci falta, o informem sobre temes legals d'aquests, dret a ajuts de l'INEM, o del que sigui, eh. (TS3)

nosaltres si que som un servei que treballem amb Foment, que treballem amb els serveis d'inserció laboral, que treballem amb que es millori la formació, amb plans d'ocupació,... (TS4)

6.4. DIFICULTATS EN LA INTERVENCIÓ

6.4.1. Suficiència de recursos

Globalment la majoria de professionals entrevistats manifesten que hi ha una insuficiència de recursos cap a l'atenció en aquest cas de les persones aturades de llarga durada, tan prestacions econòmiques, de subsistència en la cobertura de necessitats bàsiques com de possibilitats de reinserció laboral en el mercat laboral.

Pel que respecte als recursos econòmics, els professionals entrevistats indiquen bàsicament que les prestacions que s'ofereixen a les persones aturades de llarga durada, tan des de Serveis Socials Bàsics principalment el Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció (PIRMI) i la Prestació No Contributiva (PNC), com les que s'ofereix des del SEPE bàsicament la RAI o el subsidi per majors de 55 anys, són insuficients per fer front a les despeses mensuals bàsiques d'habitatge, subministraments, alimentació, impeding-los aquest fet segons els professionals dur una vida digna.

...s'estan donat ingressos a les persones insuficients per poder cobrir les necessitats bàsiques, ja sigui les del SEPE de 426, ja sigui el PIRMI que aquest es segons persona de 423 segons complements i persones a un màxim d'uns casí 600 euros no arriba. Clar estem parlant d'ingressos molt baixos, val? (TS2)

La prestación del PIRMI o la RAI no cubre para que la persona pueda vivir dignamente en nuestro país. A ver si que ayuda pero no cubre todas las necesidades básicas. (TS1)

...si una persona té 58- 60 anys i es queda a l'atur, ella voldrà treballar, tindrà capacitat i demés, però ja no és una població diana que es pugui inserir laboralment, per tant a lo millor aquesta persona eh... té dret [...] a tenir la prestació de majors de 55 anys i per tant té ingressos insuficients eh! Perquè són 426 euros les prestacions del SEPE. (TS2)

A més a més, el PIRMI segons la treballadora social de Serveis Socials Bàsics de Terrassa, assenyala que penalitza a les persones que estan realitzant una cerca activa de feina, donat que quan la persona troba feina encara que sigui una contractació temporal de mesos i/o per hores o uns dies, a la persona se li retira el PIRMI, comportant aquest fet que quan aquesta persona es quedi a l'atur en acabar el contracte, no tindrà dret a subsidi ni a prestació d'atur, i haurà de tornar a demanar el PIRMI, fet que li implicarà quedar-se mesos sense ingressos fins que no l'hi concedeixin de nou.

...amb el PIRMI per exemple castiguen qualsevol acció que tu facis per aconseguir feina, perquè si aquesta persona..., clar, avui en dia és molt difícil que et diguin mira et faig un contracte indefinit, i ja tindràs feina, moltes vegades són contractes petits: *Mira escolta'm hi ha una possibilitat d'una substitució..., 15 dies per un augment de la producció, tal i qual...* I tu agafes aquella feina la PIRMI es suspèn vale? És lògic, és lògic, tu tens uns ingressos es suspèn. Se

t'acaba aquesta feina no tens dret a altra prestació, la PIRMI es pot demanar de reprendre, però ja no és al mes siguiente, vale?! Per tant... castiguem a aquella persona que s'està movent per buscar feina amb mesos sense ingressos. (TS2)

Cal dir concretament que donada la tardança en la tramitació d'alguns ajuts assistencials es donen situacions greus per manca d'ingressos, com amb el Programa Interdepartamental de la Renda Mínima d'Inserció (PIRMI) que "encara que tots coneixem que ara mateix no és un recurs efectiu perquè no és un ajut real ni immediat atès el retard de la Generalitat en la valoració, acceptació i pagament. I això és molt greu perquè en molts casos parlem de famílies amb ingressos inexistents o mínims". (Gavilan i Llorens, 2013, p. 100-101)

Aquestes mesos sense ingressos a l'espera de rebre la PIRMI, per a la persona són viscuts amb nerviosisme, angoixes i grans dificultats donat que es troba sense la possibilitat de pagar les despeses necessàries per cobrir les necessitats bàsiques d'habitatge, subministres, alimentació..., així ho expressen alguns participants en el grup de discussió:

Debía 8 meses de alquiler hasta que me vino la PIRMI me veía en la calle, no puedo seguir (plora). (ATLLD3)

Así hemos estado casi todos. (ATLLD1)

En todos los sentidos me ha ido muy mal, muy mal, muy mal quedarme en paro, ahora he tenido ayuda pero claro, me tardó mucho, 8 meses, y ahí no tenía ni para comprar alimentos, ni para pagar el alquiler, no tenía para nada porque no tenía ingreso ninguno. (ATLLD3)

Llavors aquest fet implica tal com al·ludeix la treballadora social de Serveis Socials Bàsics de Terrassa, que s'estigui potenciant l'economia submergida, i que aquestes persones realitzin treballs en negre per complementar els ingressos que perceben de la PIRMI en aquest cas i poder acabar de cobrir les necessitats bàsiques, evitant així el patiment de mesos sense ingressos a l'espera de rebre la PIRMI.

Bueno pues entonces estamos ayudando a que la gente busque empleo? No!? Què estem potenciant? El negre, el treball en negre! Vull dir realment, que la gent es tingui que espavilar-se com pot, y ir haciendo trabajillos o xatarra o el que sigui, val? Per poder-se treure uns diners per completar aquests ingressos que tenim clars que amb aquests ingressos ningú pot cobrir les necessitats bàsiques d'una família! Bueno doncs, no ho estem fent bé! (TS2)

Més endavant especificarem més clarament en què es materialitzen les actuacions i els recursos que duen a terme les persones aturades de llarga durada per tal de poder sobreviure, i tenir un mínim de necessitats bàsiques cobertes.

La insuficiència d'ingressos percebuts de les prestacions a les que tenen dret les persones aturades de llarga durada segons expressen els participants en el grup de discussió, té un efecte directe en la

dificultat de fer front a la despesa del lloguer de l'habitatge on viuen, el qual absorbeix la meitat o en alguns casos més de la meitat dels ingressos que reben de les prestacions del SEPE o de Serveis Socials Bàsics.

Mi piso es del Ayuntamiento, del Habitatge de Terrassa, yo pago 360€ de alquiler y cobro 423€ de la PIRMI., no me llega para nada. Yo eso yo el alquiler no hay manera de ponerme al día, imposible, voy dando lo que puedo y... voy dando lo que puedo. (ATLLD3)

ho vaig pagant tot de lo que cobro de l'INEM i 149€ que te la meva dona de PIRMI, perquè no li han pogut donar més perquè estic cobrant jo els 426 €, i a través d'aquí pues mira pago la llum, el lloguer dels 426 que cobro jo i em queden res... buf llum, aigua, gas. Dels 426 que cobro jo... imagina't tu lo que em queda! 250 de lloguer a... la llum que ve cada mes, butano la bombona, la bombona amb una bombona cada mes que ja son casi 16€ la bombona i ja para de comptar. Arribo a final de mes just, just, just. (ATLLD4)

A aquest fet l'educador social entrevistat d'ALEI - La Trobada manifesta que els recursos que s'ofereixen a les persones aturades de llarga durada no són suficients per vetllar que aquesta persona tingui una vida digna, matisant sobretot la manca d'habitatge social que hi ha a Espanya i l'augment continuat del preu dels lloguers. Fet que alarma, la reduïda possibilitat d'accés a l'habitatge que tenen les persones aturades de llarga durada, en aquest cas, reben les prestacions que reben del SEPE o de Serveis Socials Bàsics.

No, no, no són suficients, és evident que no. Sobretot tenim una manca d'habitatge social molt important, els lloguers avui en dia continuen pujant de 500 euros i aquí Terrassa, o sigui, és inaccessible per aquestes persones que estan en atur de llarga durada, que estan sobrevivint com hem dit amb una PIRMI que no és, no seria el mecanisme o la eina per contrarestar aquest atur de llarga durada. (ES)

Davant d'aquest fet és important destacar la diferència de visions sobre les polítiques públiques d'habitatge d'Espanya respecte els països de l'Europa Occidental, tal com menciona Macías (2016):

Europa Occidental les polítiques públiques d'habitatge estaven dirigides a cobrir una necessitat i cercar el benestar, mentre que a España les polítiques d'habitatge tenien un doble objectiu, el de satisfer la demanda social existent i objectius econòmics de desenvolupament aliens a la política d'habitatge. (p.99)

Per tant la realitat és que a la pràctica a Espanya les polítiques d'habitatge es van realitzar substancialment diferents a les europees.

No es va plantejar la creació d'un parc d'habitatges social gestionat per l'administració pública o per entitats sense ànim de lucre, com a Europa, sinó que es va passar a la construcció i venda dels habitatges protegits, als quals s'accedia a través del crèdit hipotecari. El resultat és que a

l'Estat Espanyol hi ha menys d'1% de parc públic d'habitatge social, davant la mitjana europea del 15-18%. (Macías, 2016, p.99)

Dades comparatives, expressades per l'educador social entrevistat de les quals reivindica la manca de parcs d'habitatge social que hi ha a Espanya respecte altres països europeus, els quals actualment són molt necessaris a Espanya.

...el parc d'habitatge social, en molts països europeus es parla d'un 8% o un 10% i aquí a l'estat espanyol estem en un 1% o en un 2% llavors és...és... és realment... o sigui crida al cel, que cap Administració durant 40 anys de democràcia hagi pogut atendre aquestes problemàtiques i pensar que en algun moment necessitaríem aquest parc d'habitatge. (ES)

Fet sumat a l'especulació que realitzen els bancs amb els pisos buits que disposen per tal de que el preu dels mateixos no baixi, tal com expressa l'educador social entrevistat, impossibilitant així l'accés a aquests pisos a certes persones que han vist molt reduïts els seus ingressos donada la situació d'atur de llarga durada en la que es troben immersos.

I bueno, tots els temes de l'especulació que continuem tenint molts pisos buits que els bancs mantenen tancats perquè especulen, perquè no baixi el preu. Vull dir que hi ha una problemàtica a nivell d'habitatge molt greu, molt greu que ha generat molts problemes econòmics i socials. (ES)

Així doncs, l'estat no ha legislat amb la finalitat de garantia del dret a l'habitatge, el qual és qui té l'obligació de garantir-lo, sinó amb la del creixement econòmic, amb la construcció d'habitatge com a motor de l'economia. (Macías, 2016)

Una altra necessitat bàsica que no queda del tot coberta, donada la insuficiència dels recursos oferts, és la alimentària, tal i com al·ludeixen les persones aturades de llarga durada participants en el grup de discussió i la treballadora social entrevistada de l'Hospital de Terrassa, indicant sobretot el fet de que el Rebost els hi ofereix únicament un lot d'aliments mensual, reduït en quantitat, donat que no els permet abastir-se únicament d'aquest lot tot el mes, sinó que han de comprar menjar a part.

En les ajudes alimentàries s'apliquen "barems estrictes per tal de no duplicar ajuts i afavorir al màxim de famílies. Tot i així, aquests ajuts d'aliments no cobreixen les necessitats bàsiques d'una família." (Gavilan i Llorens, 2013, p. 101)

I a veure et donen un parell de paquets de macarrons, d'espaguetis, cigrons, lleties, però clar això no, no, no...no et dóna. Et tens que buscar la vida, perquè lo del Rebost no t'arriba per res. (ATLLD 4)

El Rebost te da pasta, arroz, garbanzos... pero claro...necesitas comer carne, pescado,...

necesitas papel higiénico, gel para ducharte, jabón para la lavadora,... todas estas cosas ellos no te las dan. Te dan lo... no sé, arroz, pasta, tomate frito, eso es lo que me dan a mí, café... (ATLLD3)

Te dan una cosa básica. (ATLLD1)

Quan te'n donen són jo que sé és igual jo que sé és igual 12 litres de llet, i gra, i arròs...i tu no vius d'això, és a dir necessites comprar aliments, és a dir, és hiperinsuficient. I està molt bé que estigui, però és un parche. No, no, no arriba ni, ni per res! És, és quan ho veus dius que ridícul, però que està bé eh que hi sigui! (TS3)

En referència a la quantitat de cada lot d'aliments, tal com diu la treballadora social entrevistada de l'Hospital de Terrassa, cal tenir en compte el increment que s'ha produït en els últims anys de la demanda d'aquests lots, així com abans la disponibilitat d'accés a aquests era gairebé immediata i actualment hi ha llista d'espera.

...abans es donaven com 1000 lots d'aliments, fa uns anys, i es va passar pues a 7000 aquí a la ciutat de Terrassa, és que clar és inabastable no hi ha prou aliments. Hi ha llista d'espera per entrar, abans necessitaves aliments anaves allà i te daban alimentos. Ara mateix hi ha llista d'espera de mesos i t'ho fan durant 3 mesos, i t'ho renoven o no t'ho renoven o estàs 3 mesos sense. Clar què vol dir això, 3 mesos no i 3 mesos sí? (TS3)

Pel que respecte a l'afectació a nivell de salut, les persones aturades de llarga durada participants en el grup de discussió al·ludeixen que aquesta afectació ve donada per la manca d'accés a certs aliments que no s'inclouen en el lot d'aliments, com els productes frescos, o que donada la despesa econòmica que comporta cuinar-los no els agafen del lot.

...los garbanzos y las monchetas no me las llevo, porque yo lo tengo todo eléctrico, tu sabes para cocer unos garbanzos y unas monchetas lo que tienes que gastar de luz? Y no me las llevo porque me va a salir más caro pagar la luz que lo que me dan. (ATLLD3)

...como para gastarme el gas que tengo en lentejas, en hacer lentejas que tardan una hora y pico. ¡Es que gastas de gas! (ATLLD2)

Tienes que comer cada día lo mismo y el cuerpo necesita de más cosas, más nutrientes, más cosas, no solamente arroz y pasta. Yo creo que de morimos a lo mejor no nos morimos, pero vamos por los suelos. No es digno. [...] En la Trobada por lo menos comemos en condiciones al mediodía, pero en casa no puedes comer pescado, ni verdura, ni... y ahora está todo por las nubes, es imposible. (ATLLD3)

Finalment, tindriem a nivell de reinserció laboral i cerca de feina, tal com diuen alguns i algunes treballadors socials entrevistats, la insuficiència de recursos que s'adeqüin la possibilitat de reinserció laboral estable en un mercat laboral actualment limitat en les ofertes laborals, sobretot amb Plans

d'Ocupació que "han servit de fet per a l'articulació d'un procés de consolidació de l'ocupació temporal de caràcter estructural i com a mitjà de regularització de les situacions laborals susceptibles de ser declarades irregulars pels tribunals" (Navarro, F., 2010, p.73) que tenen una durabilitat de 6 mesos a un any, el qual quan finalitzi aquest a la persona aturada de llarga durada no se li assegura una oferta laboral estable i permanent en el temps.

...el Plan Ocupacional son planes de 6 meses como mucho de un año entonces muchas veces es complicado porque después de ese plan no hay un paso al mundo laboral fuera de lo que es el Plan Ocupacional, entonces luego siguen siendo personas que necesitan de Servicios Sociales para sobrevivir. (TS1)

...que treballem amb Foment, que treballem amb els serveis d'inserció laboral, que treballem amb que es millori la formació, amb plans d'ocupació,... Però per l'experiència el que veig és que tot són mesures temporals. No hi ha una inserció estable. Llavors clar ha arribat un moment en el què també dius això és important, però és que hem d'obrir altres vies, no? Perquè la temporalitat i la precarietat del mercat del treball el què et porta és a que sí, sí, dediques molts esforços, però després no trobes feina. (TS3)

6.4.2. Limitacions

Les limitacions en les que es troben les institucions que treballen atenent a les persones aturades de llarga durada, com Serveis Socials Bàsics, entitats del Tercer Sector i el SEPE és bàsicament un mercat de treball limitat en les ofertes laborals que ofereix i la inestabilitat i poca permanència d'aquestes, segons els professionals entrevistats de Serveis Socials Bàsics i d'entitats del Tercer Sector.

...jo insisteixo en que realment al final el mercat no absorbeix, vull dir, però clar jo crec que hi ha plans d'ocupació, que hi ha projectes de formació, que hi ha molta feina d'entitats que fan aquesta intermediació entre la persona amb exclusió i l'empresa i el mercat del treball, però el mercat del treball té les seves limitacions, i per tant potser no pot absorbir de manera estable, permanent i sòlida a tota aquesta gent i per tant ens hem de plantejar altres, altres mesures no? (TS4)

...jo penso que limitats en qüestió de que el mercat laboral és el que és, que les polítiques de contractació i d'acomiadament, etc les polítiques laborals són les que són i aleshores jo penso que és la gran limitació de, de tots no? I que és molt complicat treballar amb aturats de llarga durada, no perquè la persona sigui complicada, sinó perquè el que envolta és complicat i clar la professional del Tercer Sector que està treballant no té llocs de feina amb lo qual treballa amb la persona, vincula... (TS2)

Concretament cal destacar la limitació de Serveis Socials Bàsics per una banda en el temps d'atenció individualitzada, donat el gran volum de persones que atenen i el reduït nombre de treballadors socials disponibles. Aquest fet segons els professionals entrevistats els limita molt en la manera de treballar i fer treball social amb les persones que atenen.

Jo penso que ens veiem limitats pel gran volum de gent que atenem, vale? I pel que dèiem una miqueta que ens hem convertit en dispensadors de recursos quan aquesta no és la nostra tasca, la nostra feina, ni el nostre objectiu. Per tant això limita molt en com pots treballar i fer treball social amb les persones amb les que acudeixen als nostres serveis. Jo penso que és la gran limitació, de què realment volem, però no estem fent, ni un treball en xarxa real, malgrat treballem en xarxa, però podríem treballar molt millor en xarxa, amb les entitats que no hi ha un treball comunitari, vull dir que no totes estan involucrades i no totes estem fent un teixit social, no? I penso que seria la nostra tasca. (TS2)

L'Administració té dues problemàtiques: una que van desbordats o sigui que també estan infradotats o sigui que no donen de si, i jo ho veig perquè conec perfectament els Serveis Socials aquí Terrassa, treballa molt estretament amb ells, i veig doncs que realment atenen molta població i que no donen més de si. I després tenen una altra problema i és que jo penso que no han encertat en la línia, no? Ara s'han dedicat a gestionar, a tramitar ajuts, a fer com, no sé com si fessin receptes, fent de dispensadors de recursos o d'ajudes i no han sabut atendre a la persona des d'una altra perspectiva, no? (ES)

El volum de feina de Serveis Socials no permet treballar a nivell comunitari, preventiu i proactiu com caldria, per donar resposta a la necessitat d'inserció laboral de les persones aturades de llarga durada. (TS 5 i 6)

Per tant, tal com indiquen els professionals entrevistats veuen clarament la limitació de Serveis Socials Bàsics en l'actuació cap a les persones que atenen, en aquest cas les persones aturades de llarga durada, a l'hora de realitzar la metodologia que creuen que actualment seria necessària, la qual consistiria en realitzar més treball en xarxa amb les entitats dels diferents municipis i fer treball comunitari.

D'acompanyament, més integral, més holística, tenint en compte totes les situacions i generant espais, jo crec que a l'Administració els hi manca molt generar espais comunitaris, o sigui el treball comunitari es fa amb conta gotes, molt així discontinuo. I ara fan una cosa, tanquen, obren per un altre costat... a vegades no? Coses que són bolets que no tenen continuïtat, que no tenen molt sentit i molt puntuals eh! Molt insipientes i aquí els hi manca molt, o sigui, l'Administració ha de ser capaç de generar espais si vol en el Tercer Sector, si vol en col·laboració. (ES)

Per d'altre banda, cal reflexionar que ens trobem en una crisi de la participació social la qual segons Herrera (2008) és crònica i històrica donada per les següents conseqüències: "Inadequades respostes des de l'àmbit públic a les necessitats ciutadanes, desarticulació social i desfragmentació de les relacions humanes, que comporta una pèrdua de poder dels col·lectius (associacions, sindicats, etc.) i pèrdua de la perspectiva dialèctica en reduir el nombre d'actors socials".(p.112)

Així doncs, les entitats del Tercer Sector han anat cobrint aquesta limitació en l'atenció que té Serveis Socials Bàsics, desenvolupant programes i activitats per satisfer la creixent demanda social. Implicant la disminució dels recursos dels departaments de serveis socials de les administracions públiques (central, autonòmiques i locals) una conseqüència directa en les organitzacions sense afany de lucre i sobretot posant en perill el seu finançament, donat que el conjunt de les subvencions i convenis plurianuals és una de les fonts d'ingressos més important d'aquestes organitzacions, suposen quasi la meitat del total dels ingressos de les entitats del Tercer Sector. (Codorniu, 2011)

Els professionals de les entitats del Tercer Sector entrevistats reivindiquen aquest descuit de la funció comunitària que està tenint l'Administració, tot al·ludint a la reduïda i puntual durabilitat dels Plans de Desenvolupament Comunitari de la Generalitat i la infrasubvenció i reduïda disposició de recursos que tenen les entitats del Tercer Sector, les quals si que mínimament han pogut generar espais comunitaris, en l'ajuda de persones aturades de llarga durada.

Jo crec que l'Administració també ha descuidat aquesta funció. Vull dir que, les entitats mínimament hem pogut fer, però les entitats no tenim recursos estem infrasubvencionades i infrafinançades, i per tant amb els pocs recursos que tenim fem molt. Però l'Administració no té cap espai, no? Que treballi comunitàriament ...o puntualment generen un Pla de Desenvolupament Comunitari, però només són 6 mesos i llavors no té continuïtat, o sigui no treballen en aquest sentit. I jo crec que s'han de generar polítiques que tinguin en compte doncs que necessitem espais on la gent pugui créixer com a persona desvinculats de la inserció laboral. (ES)

Les entitats del Tercer Sector es veuen limitades a nivell de recursos econòmics i humans. (TS 5 i 6)

Finalment cal destacar el canvi que s'ha produït progressivament al llarg dels anys respecte l'objectiu inicial pel que es va crear el PIRMI, el qual estava lligat a tot un programa de d'inserció laboral i recerca activa de feina, formacions, etc. Actualment alguns professionals entrevistats tan de Serveis Socials Bàsics com d'entitats del Tercer Sector, així com de l'Hospital de Terrassa, indiquen que aquest programa s'ha reduït simplement a l'oferiment de la prestació.

La treballadora social de l'Hospital de Terrassa qualifica la PIRMI com a pensió vitalícia per cobrir les necessitats bàsiques donada la saturació en l'atenció a Serveis Socials Bàsics, que impossibilita realitzar

un acompanyament en la reinserció, i l'educador social de La Trobada considera que el PIRMI s'ha convertit en una mena de Renda Garantida per persones amb necessitats.

Acaba sent una pensió vitalícia casi bé, i és que clar la gent la cobra i la cobra, perquè clar com d'aquí un any la situació serà la mateixa, seguiran cobrant, perquè no hi ha un acompanyament, els Serveis Socials estan saturats, jo ho veig, des d'aquí ho veiem, els pobres tenen llistes d'espera per primeres visites. (TS3)

La Renda Mínima d'Inserció al final no serveix per l'objectiu que s'havia pensat com a mínim no? No direm que és inútil perquè està vivint molta gent amb una PIRMI. I llavors clar està cobrint altres objectius, o altres necessitats no? S'ha convertit en una espècie de renda garantida per persones amb necessitats. (ES)

Els treballadors socials de Serveis Socials Bàsics segons Ginesta (2011) gestionen i afronten les retallades dels recursos en l'àmbit social realitzats per l'Administració Pública. Comportant-los una dificultat considerable ser la cara visible de l'Administració Pública donat que la teoria a vegades no és la mateixa portada a la pràctica professional de la realitat social de l'actualitat.

El canvi en la normativa del PIRMI ens ho il·lustra: les retallades van molt més enllà del que aprova la nova normativa, de manera que *de facto* les restriccions afecten també a qui reuneix els requisits per accedir-hi. Així doncs, els treballadors socials dels Serveis Socials Bàsics, com a gestors d'aquesta prestació, com a cara visible del sistema públic de serveis socials, es troben amb un problema comunicatiu de gran magnitud, ja que el discurs i la pràctica de l'Administració competent no coincideixen. Aquesta situació no els permet informar clarament el ciutadà afectat (amb una problemàtica econòmica i social important). (p.43)

6.5. SATISFACCIÓ EN LA INTERVENCIÓ

El grau de satisfacció dels usuaris de Serveis Socials Bàsics i de les entitats del Tercer Sector respecte la intervenció professional rebuda dels treballadors socials, és globalment satisfactòria per aquests, així ho expressen els participants aturats de llarga durada en el grup de discussió.

Amb tot, amb tot, m'han ajudat amb tot, amb tot. (ATLLD4)

Y ver que hay salidas, y que hay gente, y que te ayudan y que las cosas van cambiando aunque vayan despacio, van mejorando y la situación va cambiando. (ATLLD3)

Aquesta satisfacció bé donada tal com expressen els participants del grup de discussió pel fet que han vist una millora de la seva situació, sobretot a nivell econòmic, psicològic i emocional, el qual alguns qualifiquen de suport total per part de la treballadora social.

...a nivel emocional también, sobretodo animarme a que haga cosas, siempre, siempre, diciéndome que intente ponerme horarios cosa que soy horrible, que vaya al psicólogo, que vaya al médico, las dietas, que comamos... (ATLLD 2)

...m'han ajudat a pagar la llum, m'han ajudat a pagar el lloguer, m'han ajudat a mantenir el nen quan era petit, m'han ajudat en moltes coses, moltes coses, a fer cursets, he fet cursillos d'informàtica, però bueno m'han ajudat bastant, jo he estat molt a baix. (ATLLD 4)

Així com també cal destacar la sensació dels participants aturats de llarga durada que a través de les treballadores socials de Serveis Socials Bàsics es senten protegits, gràcies a les intervencions que generen aquestes per ells.

Mira la asistenta para mí ha sido como una madre en serio. (ATLLD2)

Bueno abans de ser atès per Serveis Socials, clar treballava i tenia tot el que em feia falta, i ara em sento que no tinc res, però em sento més protegit. Perquè sé que si em fa falta algo aniré a Serveis Socials i m'ho donaran o intentaran ajudar-me. (ATLLD4)

Com a element negatiu les persones participants en el grup de discussió destaquen la tardança en donar resposta a les necessitats bàsiques per part de les treballadores socials de Serveis Socials Bàsics, d'una persona que es queda aturada de llarga durada sense ingressos i amb risc de pèrdua de l'habitatge, la qual s'ha d'esperar setmanes a ser atès per primera vegada per Serveis Socials Bàsics.

Claro porque si te encuentras en una situación tan extrema, que estas en la calle y no tienes ni para comer, tendría que haber algo para que lo asistieran en el mismo momento digo yo...No esperar, porque si tienes que esperar 8 meses, como yo, que yo por lo menos tenía mi casa, pero él estaba en la calle, a que le den para comer... (ATLLD 3)

Per d'altra banda, la majoria de les treballadores socials entrevistades indiquen que no estan del tot satisfetes amb la seva intervenció professional cap a les persones aturades de llarga durada, donada la manca de recursos disponibles que tenen per a aquestes persones i les polítiques socials inadequades per a la reinserció laboral.

Y yo claro yo sé mi grado de satisfacción yo ofrezco lo que hay pero sé que son recursos cojos, pero que no tengo otros a ofrecer, claro. (TS1)

...puntuaría pues bueno también mitja, perquè és un grau de satisfacció de fer la feina que t'agrada i intentar fer-ho bé, però per una altra banda també ets conscient de que no tens el temps, ni les eines per poder ajudar realment a aquella persona d'una manera més efectiva i eficaç, i aleshores, això sí que genera un dir, bueno jo podria fer aquesta intervenció molt millor i l'espai, la manera... la meva institució on jo treballa, les polítiques etc, no em permeten abordar-ho d'una

altre manera. (TS2)

Finalment, pel que fa a la valoració de la intervenció professional en les entitats del Tercer Sector, la intervenció rebuda pels professionals d'ALEI- La Trobada, els usuaris d'aquest projecte participants al grup de discussió i l'educador social d'aquest, indiquen una valoració positiva en els efectes que aquest projecte provoca a la persona aturada de llarga durada que hi participa i així com en l'atenció rebuda per part dels professionals.

Y ahora he empezado a tranquilizarme vengo aquí a La Trobada, me siento bien, no sé, ya sales, tienes como una obligación de ir, y me viene muy bien, de verdad. (ATLLD3)

La meva valoració és molt positiva, jo no havia vist, mira que fa molts anys que treballo en el Tercer Sector i en diverses entitats i associacions i col·lectius, i no havia vist mai un projecte que tingués un impacte social tant gran com aquest, no? Realment el projecte és, és molt bo. Sempre es pot fer més, i sempre, et diria que si tinguéssim més recursos podríem fer més coses, però amb els recursos que tenim...fem molt bona feina. (ES)

Concretament aquest efecte positiu, l'educador social el concreta en una millora en l'estat anímic i de salut, així com en la possibilitat d'aconseguir la inserció laboral de la persona aturada de llarga durada. Influint en alguns casos en la valoració positiva de la persona el fet d'acabar trobant feina.

la persona que arriba, que ja em dit que està a l'atur i que està aïllada i que pateix aquest procés de desarrelament, aquí torna a sentir-se realitzada, sí, torna a sentir que és algú, que es torna a sentir persona útil per la societat, no? Té aquesta sensació, i per tant això és molt satisfactori, a nivell anímic, a nivell de salut. I llavors la seva valoració és molt alta. Clar qui arriba amb unes expectatives de sortir d'aquí havent trobat feina potser no sempre s'acompleixen i per tant potser la seva valoració no és tant alta. (ES)

6.6. RECURSOS PERSONES ATURADES DE LLARGA DURADA

Totes les persones aturades de llarga durada participants en el grup de discussió realitzat, han acudit a la seva treballadora social de Serveis Socials Bàsics de referència quan aquestes s'han trobat sense ingressos o en una situació límit o de risc d'exclusió social.

...yo cuando me quedaba un mes i pico para acabar el paro y ya sabía que no tenía que cobrar más pues ya me presenté en la asistenta social haber que podían hacer conmigo. (ATLLD 1)

...empecé a ir fue en 2011, más o menos calculo, que fue cuando me fui de casa debido a problemas, que habían problemas familiares muy gordos, gracias a la crisis y precisamente al paro del que hablamos perdieron el piso mis padres en el que vivían, es decir, perderlo, que se lo quedó el paro. (ATLLD 2)

Y entonces le digo ¿qué hago yo? ¿Como estoy yo un año sin dinero si no me llaman de ningún sitio ni nada? Dice váyase a los Servicios Sociales dice que allí le ayudaran. (ATLLD3)

Tot i això, l'oferiment de l'ajuda via prestacions econòmiques i recursos materials que la referent de Serveis Socials Bàsics els hi ofereix és mínima i no els hi és suficient per cobrir les seves necessitats bàsiques, com hem dit anteriorment. Per tant ells utilitzen els seus propis mecanismes i recursos per aconseguir més fonts d'ingressos que complementin els que ja els hi ofereixen tan Serveis Socials Bàsics com les entitats del Tercer Sector.

Segons el professional d'ALEI- La Trobada, les persones aturades de llarga durada donada la situació d'impossibilitat de pagament del lloguer d'un pis o d'una hipoteca, lloguen una habitació, tot i que la convivència en aquest no sempre és digne.

...el que fan és si no poden pagar un lloguer d'un pis doncs comparteixen un habitatge, però això genera també molts conflictes i molts problemes i no és digne diguem-ne, vull dir que és una manera de sobreviure. Habitacions a vegades que paguen per una habitació 100 o 150€ o 200 i clar vull dir una part important del que ells guanyen ho destinen en això. (ES)

Així doncs, tal com diuen Gavilan i Llorens (2013) donada la pèrdua del domicili familiar com a conseqüència de la mala situació econòmica i d'endeutament, com és el cas d'algunes persones aturades de llarga durada, no hi ha molts recursos per accedir a un nou habitatge.

Els recursos públics davant aquestes situacions tan greus són totalment insuficients i no poden donar resposta a situacions d'emergència social. En la majoria d'ocasions es tornen a produir situacions no desitjades, com abandonar el territori, i algunes marginals, com el relloguer d'habitacions, ocupacions il·legals, l'amuntegament o l'accés a habitatges o locals sense condicions adequades. (p. 101)

Cal destacar també el gran nombre d'ocupacions il·legals d'habitatges existent actualment segons els professionals entrevistats.

Ocupació d'habitatges, molts! (TS3)

Les ocupacions doncs avui en dia també són el més habitual, no són tant esteses com la feina submergida, eh! (ES)

La majoria de professionals entrevistats destaquen que les persones aturades de llarga durada que acudeixen a ells, en determinats casos donats els seus ingressos insuficients realitzen un manteniment irregular dels subministres de la llar, tot punxant la llum i l'aigua de manera fraudulenta.

Hi ha molta persona també que “punxa”, clar, vull dir... hi ha moltes llums punxades i moltes aigües punxades també, encara que és més complicat, però també. Hi ha, hi ha, sí, sí és així, és una realitat. (TS2)

Enganxar la llum a la comunitat, al carrer o on sigui... punxa moltíssima gent, es clar, és que això és una manera de sobreviure, és a dir, és lo que hi ha. (TS3)

El mecanisme més arrelat per complementar els ingressos rebuts de les prestacions econòmiques de Serveis Socials Bàsics o del SEPE és a través de la pràctica de feines de l'economia submergida, expressat així per tots els professionals entrevistats.

...hi ha moltes persones treballant sense contracte, però també amb unes situacions, no et diré d'explotació, però casi, perquè quan un treballa sense contractes, normalment cobra molt poc, no són ingressos estables, ahora te llamo, ahora no te llamo, a veure eh! Que també sembla que aleshores siguin persones que estan estafant al sistema y se estan forrando y estan... No, no, no ens equivoquéssim, eh! Són persones que realment estan patint i fan el que poden per poder cobrir les necessitats eh! (TS2)

La PIRMI la complementen amb altres feines que els hi puguin sortir en negre, l'economia submergida,...[...] la feina submergida, si que es dona en un percentatge molt alt de casos. (ES)

Existeix una distinció de gènere en les majors possibilitats de trobar feina en l'economia submergida per les dones que pels homes, així ho al·ludeixen la treballadora social de Serveis Socials Bàsics de Ripollet i la treballadora social de l'Hospital de Terrassa.

...hay mujeres también pero quizás es una minoría, y que a lo mejor sí que no trabaja pero, no trabaja de forma regular, pero sí que tiene un trabajo aunque sea inestable, pero trabaja a lo mejor un mes limpiando, luego no trabaja, pero no se desvincula del mundo laboral, que quizás sí que en los hombre sí que pasa, que una vez que han dejado de trabajar es muy difícil que vuelvan a trabajar. (TS1)

Finalment, un recurs molt important per a les persones que es troben en situació d'aturats de llarga durada és el disposar del suport de la família per afrontar aquesta situació, així ho expressen algunes persones aturades de llarga durada participants en el grup de discussió realitzat.

...una hermana que ella sí que me ha ayudado lo que ha podido, no mucho porque tampoco ha podido, en algo. Ella me ayudaba a pagar lo que era la comunidad cada mes hasta cobrar la PIRMI, y algún... y lo que no me daban en El Rebot que era papel higiénico, gel, jabón para la lavadora, y todo... eso ella me lo iba comprando cuando podía, y me lo traía ella. Pero esta hermana nada más, los demás ninguno. (ATLLD3)

El meu sogre el pobre home encara em paga algo, de tant en quan a la meva dona li dóna 100 €, 80, 200...[...] Jo porque vengo aquí (ALEI- La Trobada) i la meva dona va a casa els meus sogres a dinar, o sigui que... jo perquè tinc això vinc aquí. Perquè a casa lo únic que hi ha son cigrons, i espaguetis i quatre ous a la nevera o sigui que...(ATLLD4)

Únicament la treballadora social de Serveis Socials Bàsics de Terrassa entrevistada que al·ludeix al fet de, tot i que la persona aturada tingui una xarxa de suport socio-familiar, a la llarga si la situació es va mantenint igual en el temps, aquesta persona a la llarga acabarà en situació d'exclusió social donat el debilitament progressiu d'aquesta xarxa.

Evidentment si tens una bona xarxa, pues a lo millor aquesta exclusió no la tens, perquè vas mantenint les altres coses d'alguna manera, i la xarxa et sosté, vale? Però clar, si aquest procés s'allarga molt, aquesta xarxa arribarà un dia que no podrà sostenir, es va debilitant també la xarxa, i en el moment que aquesta es debilita també acaba perdent-se. Per tant, més ràpidament o menys ràpidament, acabes en una situació d'exclusió. (TS2)

Per tant, el suport familiar és important en la situació que es troben les persones aturades de llarga durada sense ingressos, però pot afectar a la llarga l'estabilitat econòmica de la família, col·locant-la en situació de vulnerabilitat social. Tal i com exemplifica Lluch (2014) amb el suport que realitzen les persones pensionistes amb els familiars que estan en situació d'atur de llarga durada i no disposen d'ingressos suficients per viure. Implicant aquest fet una davallada molt important de la renda personal disponible, vivint així en una situació en molts casos de subsistència.

En molts casos, cal lligar el paper assistencial familiar dels ascendents a les oportunitats d'inserció laboral dels dos membres de moltes parelles actuals, d'alliberar-los de les tasques d'atenció als infants durant la jornada laboral. Però, a més, l'actual crisi financera i econòmica que s'inicià el 2007 als Estats Units ha fet que sobre la població envellida hagin recaigut noves i inesperades responsabilitats: el suport econòmic directe dels fills i les seves parelles que s'han quedat sense feina i, en molts casos, servir d'únic suport en els casos del retorn a les llars familiars dels membres de la família extensa que, com que no han pogut fer front als compromisos hipotecaris subscrits, han perdut la casa. (p.157-158)

7. CONCLUSIONS

Per concloure, caldria destacar els elements més rellevants obtinguts a través d'aquesta recerca realitzada en el territori del Vallès Occidental.

Des de l'any 2008 hem viscut i es podria dir que seguim vivint una crisi econòmica, que ha abocat a moltes persones a quedar-se en situació d'atur. Amb el pas dels anys s'ha observat com hi ha hagut persones, sobretot a partir de 45 anys sense o amb baixa formació acadèmica que han treballat molts anys en un mateix ofici i que no han aconseguit tenir una reinserció estable en el mercat laboral. Aquestes persones actualment són el perfil predominant que es troba en situació d'atur de llarga durada.

Inicialment la situació en la que es troben aquestes persones és de vulnerabilitat social, donada la seva condició, però cal destacar que aquestes persones amb el pas dels anys veuen reduïts els seus ingressos de forma progressiva, arribant a quedar-se sense ingressos, acompanyant aquest fet la vivència d'un seguit de possibles problemàtiques socials sumades (pèrdua de l'habitatge, de salut, de les relacions socio-familiars, manca d'educació acadèmica dels seus fills, cronificació de la situació d'atur, etc.) que els porten amb més o menys temps a una situació d'exclusió social, tinguin o no suport socio-familiar, donat que aquest es va debilitant progressivament amb el pas del temps.

Els recursos que perceben les persones aturades de llarga durada, com la PIRMI des de Serveis Socials Bàsics, o les prestacions del SEPE, són insuficients i limitats, donen resposta a les necessitats bàsiques immediates de la persona sense pensar de forma integral i holística en el futur d'aquestes.

La prestació del PIRMI en concret inicialment anava acompanyada d'un requisit de seguir un itinerari de reinserció laboral, de cerca activa de feina i formacions per part de les persones beneficiàries, però actualment estan sent únicament prestacions econòmiques, ja que pel que fa la PIRMI els treballadors socials de Serveis Socials Bàsics van sobresaturats donat el gran volum de persones que atenen veient-se així limitats en la possibilitat d'acompanyar a la persona en aquest itinerari d'inserció laboral. Tot i això, els treballadors socials realitzen bàsicament una metodologia d'intervenció individualitzada per a les persones aturades de llarga durada, tot coordinant-se utilitzant molt les entitats que es dediquen a nivell de formació, ocupació i recerca activa de feina més properes, i d'aquesta manera treballar l'àmbit laboral de la persona aturada, val a dir que aquesta derivació no és garantia de que a la persona se li realitzi un seguiment i un acompanyament real en el seu procés de reinserció laboral. Mostrant-se així una manca de treball en xarxa real entre els professionals de les diferents entitats.

Els professionals del SEPE en canvi, es veuen limitats per les poques ofertes disponibles en el mercat laboral i la impossibilitat de reinserció de certs perfils de persones com les majors de 45-50 anys amb poca formació acadèmica aturades de forma perllongada en el temps, i amb molta limitació per realitzar noves formacions adaptades als nous jaciments del mercat laboral.

Les persones en quedar-se aturades durant un període llarg de temps acaben no tenint suficients ingressos com per seguir fent front al pagament dels subministraments (aigua, llum, gas...) i despeses hipotecàries o de lloguer del seu habitatge, aquest fet a la llarga les obliga a abandonar la seva llar. Donada aquesta situació de risc de desnonament des de Serveis Socials es tramita un lloguer social o s'ofereix un pis de la mesa d'emergències de la Generalitat. Això es veu agreujat pel reduït nombre de parcs públics d'habitatge social que hi ha a Espanya de menys d'un 1%, per a oferir a les persones que no disposen d'ingressos suficients per fer front al preu de l'habitatge del mercat privat. Preu que els bancs mantenen, donada l'especulació immobiliària que realitzen amb els pisos buits dels que disposen. A nivell de subministres Serveis Socials tramiten l'informe de risc d'exclusió residencial, per evitar que els tallin la llum, el gas i/o l'aigua a les persones que no la poden pagar.

La insuficiència d'ingressos de les persones aturades de llarga durada també ha generat una necessitat de cobertura alimentària, a la que els treballadors socials de Serveis Socials Bàsics intenten cobrir a través d'entitats com el Banc dels Aliments o el Rebost tot oferint lots d'aliments mensuals, els quals són insuficients per poder fer front a la cobertura alimentària de tot el mes, tan d'una persona sola com de les famílies que el reben. Afectant aquest fet a la salut de les persones aturades de llarga durada que no es poden permetre pagar altres productes que no siguin els barats, en els quals no hi entren els productes frescos, comportant aquest fet una manca de nutrients en les persones adultes i el que encara és més greu en els seus fills. Tot i que les beques menjador que ofereixen les treballadores socials de Serveis Socials Bàsics poden ser un ajut per a aquests infants, però no deixa de ser un recurs insuficient.

Així doncs, donada la insuficiència de recursos cap a aquestes persones, els treballadors socials tant de Serveis Socials Bàsics com del Tercer Sector es col·loquen des de la posició de la professió com el propi recurs, realitzant una contenció emocional i un acompanyament de la persona tot ajudant-la a anar contenint les necessitats bàsiques immediates, per evitar una major davallada de la situació de la persona aturada de llarga durada. Davant d'aquest fet els treballadors socials reflexionen i es plantegen si realment és la seva tasca abordar la problemàtica pròpiament dita d'impossibilitat de reincorporació al mercat laboral de les persones aturades de llarga durada en risc d'exclusió social.

Val a dir que des de Serveis Socials Bàsics i les entitats del Tercer Sector si alguna persona aturada de llarga durada pateix alguna problemàtica afegida associada a la situació d'atur, donat l'estrès i l'angoixa de la situació d'atur i la disminució o manca d'ingressos, com per exemple a nivell de salut (una malaltia de salut mental, addiccions de qualsevol tipus, o malaltia comú), la deriven i treballen coordinadament amb el seu servei públic corresponent: Centre de Salut Mental d'Adults, Centre d'Atenció i Seguiment de les drogodependències o Centre d'Atenció Primària. Fent el mateix amb la cobertura de necessitats bàsiques de la persona.

Per tant, donada la mínima resposta que s'ofereix a la problemàtica laboral de les persones aturades de llarga durada i la insuficient resposta que s'ofereix des del treball social a les problemàtiques socials vinculades a aquesta. Les persones afectades han desenvolupat un seguit de recursos propis per fer front a la situació en la que es troben, sobretot a la manca d'ingressos que tenen. Tot realitzant

actuacions il·legals o fraudulentas com: duent a terme una utilització irregular dels subministraments, sobretot de la llum i l'aigua, ocupant habitatges buits, treballant en l'economia submergida, ... Actuacions que denoten la situació d'exclusió social que viuen aquestes persones.

Així doncs la situació d'atur inicialment pot col·locar a la persona en situació de vulnerabilitat social, però amb el pas dels anys aquesta vulnerabilitat s'acaba convertint en exclusió social si la persona esdevé aturada de llarga durada sense ingressos, ni suport familiar.

Finalment, tot i això, cal dir que existeix un xoc de trens interessant entre les opinions dels professionals i la dels usuaris respecte la satisfacció de la intervenció oferta pels professionals, ja que les persones que estan aturades de llarga durada es consideren satisfetes en l'atenció rebuda dels treballadors socials i en els recursos oferts per aquests, tan des de Serveis Socials Bàsics i com des de les entitats del Tercer Sector, perquè consideren que aquestes no poden fer més, i per tant aquests expressen que es senten protegits. En canvi, els professionals es mostren crítics amb la seva intervenció i consideren que en l'atenció individualitzada si que realitzen bona feina, però es veuen limitats a l'hora d'utilitzar altres metodologies d'intervenció, ja que si fos per ells realitzarien una intervenció molt més comunitària i no tant individualitzada.

Cal dir que donat que aquesta recerca es centra en una realitat concreta de tres municipis del Vallès Occidental, les conclusions que aquí s'exposen no pretenen ser categòriques, ni al·ludir a cap posicionament, sinó donar una primera aproximació sobre la resposta que ofereix el treball social a les problemàtiques socials derivades de la situació d'atur de llarga durada, per així fixar unes bases que donin peu a reflexions futures de com seguir donant resposta a aquest col·lectiu de persones de forma més eficaç i integral.

8. PROPOSTES DE MILLORA

Pel que fa a les propostes que es podrien realitzar per millorar la intervenció realitzada a les persones aturades de llarga durada, són les següents:

Una primera proposta, seria que des de Serveis Socials Bàsics es realitzés més Treball Social Comunitari, no quedant-se només amb els Plans de Desenvolupament Comunitari que segons com tan sols duren de 6 mesos a 1 any, o bé que és realitzessin inclús convenis col·laboratius amb entitats del Tercer Sector per vetllar pel manteniment en el temps d'aquest Treball Social Comunitari, però amb els recursos suficients. Això milloraria la capacitat resolutòria en temps i eficàcia tant de Serveis Socials Bàsics com d'entitats del Tercer Sector en l'atenció de persones, en aquest cas aturades de llarga durada, millorant així l'àrea relacional d'aquestes persones. Un clar exemple del bon funcionament d'aquesta metodologia d'intervenció de Treball Social Comunitari és ALEI-La Trobada, la qual considero que seria necessari que es fes més extensiu a altres municipis.

Una segona proposta, seria realitzar des del treball social una atenció a les persones aturades de llarga durada, més basades en la capacitat i l'apoderament d'aquestes, i no tant vinculant-ho al fet de si són reinseribles en el mercat laboral o no, donat que aquest està sent obsolet per algunes persones, com les majors de 50 anys.

Finalment, hi hauria la proposta de substituir la PIRMI, la qual actualment està sent únicament una prestació, i insuficient per a cobrir les necessitats bàsiques de les persones aturades de llarga durada, per una Renda Bàsica Universal, i d'aquesta manera a través d'una assignació monetària de 664€/mes garantits per a la qual no cal cap condició prèvia més enllà de ser ciutadà o ciutadana o resident acreditat, es dignificaria la vida de tothom i es combatria la desigualtat social. Aquesta es finançaria a partir de la reforma del IRPF, la lluita contra el frau i la supressió de totes les subvencions i els subsidis públics, fent front d'aquesta manera a la crisi econòmica.

9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Aganzo, A., Gavela, A. J., Nuño, J. i Sánchez, F. M. (2009). Inserción laboral de las personas en situación de pobreza y/o de exclusión social. *Educación social: Revista de intervención socioeducativa*, (41), 48-69. Obtingut a <http://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/viewFile/165614/374970>
- Ajuntament de Barcelona (2017). Renda mínima d'inserció RMI. Obtingut a <https://w30.bcn.cat/APPS/portaltmits/portalt/channel/default.html?&stpid=19970000725&style=ciudadano>
- Amber, D. (2016). *Mayores de 45 años en desempleo: Historias silenciadas y desafíos de la formación*. (Tesi doctoral no publicada). Universitat de Granada, Granada. Obtingut a <https://hera.ugr.es/tesisugr/26119626.pdf>
- Ander-egg, E. (1993). *Técnicas de investigación social*. Buenos Aires: Magisterio del río de la plata https://imas2009.files.wordpress.com/2009/04/ander-egg_135-175.pdf
- Bauman, Z. (2007). La utopía en la época de la incertidumbre. *Tiempos Líquidos: Vivir en una época de incertidumbre*. (p. 133-155). Mèxic: Tusquets. Obtingut a <http://148.228.165.6/PES/fhs/Dimension%20Etico-Politica/Drechos%20humanos%20II/Tiempos%20Liquidos.pdf>
- Bauman, Z. (2007). La vida líquida moderna y sus miedos. *Tiempos Líquidos: Vivir en una época de incertidumbre*. (p. 13-42). Mèxic: Tusquets. Obtingut a <http://148.228.165.6/PES/fhs/Dimension%20Etico-Politica/Drechos%20humanos%20II/Tiempos%20Liquidos.pdf>
- Botey, J. (2014). Passat, present i futur de l'Estat del Benestar. La intervenció dels serveis socials i el treball social. *Revista de Treball Social: Col·legi Oficial del Treball Social de Catalunya*, (200), 9-25.
- Brunet, I., Pastor, I. i Belzunegui, A.G. (2002) *Tècniques d'investigació social fonaments epistemològics i metodològics*. Barcelona: Pòrtic.
- Buendía, J. (1990). Psicopatología del desempleo. *Anales de psicología*, 6 (1), p. 21-36. Obtingut a http://www.um.es/analesps/v06/v06_1/03-06_1.pdf
- Callejo, M. J. (2001). *El grupo de discusión: introducción a una práctica de investigación*. Barcelona: Ariel.
- Carbonero, M.A., Caro, F., Mestre, J.M., Oliver, M.A., i Socas, C. (2012). Reconceptualizando los Servicios Sociales. Recuperar el Trabajo Social Comunitario como respuesta al nuevo contexto generado por la crisis. *Revista de Trabajo Social y Acción Social. Documentos de Trabajo Social*, (51), 9-27.

- Chávez Carapia, J. C. (2014). Modelos de intervención en la acción del Trabajo Social. A: Castro, M.,Chávez Carapia, J. C. i Vázquez, S. (Coor.). *Epistemología y Trabajo Social*, (75-86). Mexico: SHAAD. Obtingut a <http://www.acanits.org/images/EPISTEMOLOG%C3%8DA%20Y%20TRABAJO%20SOCIAL%20TOMO%20II.pdf>
- Codi d'Ètica i Deontològic del Col·legi de Treball Social de Catalunya revisat a l'any 2000 i aprovat l'any 1989.
- Codorniu, J. M. (2011). Els reptes de les organitzacions del Tercer Sector Social en el context de la crisi econòmica. *Revista de Treball Social : Col·legi Oficial del Treball Social de Catalunya*. (193), 22-32.
- Costa, M. (2014). Intervencions comunitàries des dels serveis socials d'atenció primària. *Revista de Treball Social: Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya*, (203), 113-119.
- De la Rica, S. i Anghel, B. (2014). *Estudios sobre la economía española 2010-2014: Los parados de larga duración en España en la crisis actual*. Universitat del País Basc i FEDEA. Obtingut a <http://documentos.fedea.net/pubs/eee/eee2014-10.pdf>
- Del Pozo, A. (2015). Balance: paro crónico y empleo precario: La legislatura acaba con caídas del paro y la ocupación y con un paro muy elevado (aunque menor). El desempleo de larga duración se enquista, los contratos pierden calidad. *Alternativas Económicas* (31). Obtingut a <http://alternativaseconomicas.coop/articulo/analisis-de-coyuntura/balance-paro-cronico-y-empleo-precario>
- Díaz, E. i Calandria, E. (2004). Salud Mental e inserción laboral. *Revista de Educación Social*, (3). Obtingut a <http://www.eduso.net/res/?b=5&c=44&n=129>
- Domínguez, M. i Coco, A. (2000). *Tècniques d'investigació social I*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- Espluga, J. Baltiérrez, J. i Lemkow, L. (2004). Relaciones entre la salud, el desempleo de larga duración y la exclusión social de los jóvenes en España. *Cuadernos de Trabajo Social*, (17), 45-62. Obtingut a <http://biblioteca.ues.edu.sv/revistas/10800247-3.pdf>
- Fernández, T., de Lorenzo, R, i Vázquez, O. (2012). *Diccionario de Trabajo Social*. Madrid: Alianza.
- Font, J. i Langarita, J. A. (2015). A propósito de la inserción laboral. Implicaciones de las nuevas políticas de empleo para el Trabajo Social. *Cuadernos de trabajo social*, 28 (1), 61-68.
- Gascón, S.,Olmedo, M., Bermúdez, J., García, J. i Ciccotelli, H. (2003). Estrés por desempleo y salud. *Cuadernos de medicina psicosomatica y psiquiatria de enlace*, (66), 9-18. Obtingut a https://www.researchgate.net/profile/Santiago_Gascon/publication/28063425_Estres_por_desempleo_y_salud/links/55d1b57708aee5504f68ec68.pdf
- Gavilan, A. i Llorens, M. (2013) El recurs som nosaltres. *Revista de Treball Social. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya*, (200), 99-105.

- Ginesta, M. (2011). Reflexions sobre el treball social als serveis socials bàsics. *Revista de Treball Social: Col·legi Oficial del Treball Social de Catalunya*. (194), 40-45.
- Gómez, M. (2000). *Els Serveis Socials i la seva avaluació: Models d'avaluació aplicats als serveis i programes socials*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- GRITS (2016). *La intervenció amb les famílies des del treball social*. Barcelona: Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya.
- Herrera, P. J. (2008). Trabajo Social Comunitario en contextos de riesgo de exclusión social. *Reflexiones teórico-prácticas. Documentos de trabajo social: Revista de trabajo y acción social*, (43-44), 97-113. Obtingut a http://www.trabajosocialmalaga.org/archivos/revista_dts_numeros/DTS_43-44.pdf
- Idescat (2016). *Taxa d'atur.2012-2016. Per grups d'edat i sexe*. Obtingut a <http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=320>
- Idescat (2016). *Taxa d'atur de llarga durada*. Obtingut a <http://www.idescat.cat/economia/inec?tc=3&id=8501>
- Institut Nacional d'Estadística (2015). *Tasa de paro de larga duración por edad y periodo*. Obtingut a <http://www.ine.es/jaxi/Datos.htm?path=/t00/ICV/dim2/l0/&file=21304.px>
- Institut Nacional d'Estadística (2016). *Parados por tiempo de búsqueda de empleo, sexo y según hayan o no trabajado antes*. Obtingut a <http://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=3966>
- Institut Nacional d'Estadística (2016). *Parados que han trabajado anteriormente por sexo y tiempo de búsqueda de empleo. Valores absolutos y porcentajes respecto del total de cada sexo*. Obtingut a <http://www.ine.es/jaxiT3/Datos.htm?t=4113>
- Kaztman, R. (2000). Notas sobre la medición de la vulnerabilidad social. *La medición de la pobreza: Métodos y aplicaciones*. (p.275-301). Mèxic: CPAL.
- Latorre, A. (2003) *La Intervención- acción : conocer y cambiar la pràctica educativa*. Barcelona: Graó.
- Ley 15/1999, de 13 de Diciembre, de protección de datos de carácter personal, BOE 298, 1 de disposiciones generales (1999).
- Lima, B. (1983). *Epistemología del Trabajo Social*. Humanitas. Buenos Aires.
- Lima, B. (1986). *Epistemología del Trabajo Social*. Humanitas. Buenos Aires.
- Lluch, F. D. (2014). Els impactes ocults de la crisi econòmica en la tercera edat. *Anuari de l'envelliment: Illes Balears*, 153-181. Obtingut a http://ibdigital.uib.cat/greenstone/collect/anuariEnvelliment/index/assoc/2014_anuari_envelliment/p153.dir/2014_anuari_envelliment_p153.pdf

- Macías, C. (2016). LA PAH: denúncia, propostes i acció directa. L'empoderament com a eina de transformació social. *Revista de Treball Social : Col·legi Oficial del Treball Social de Catalunya*, (209), 96-106.
- Malagón, J. L., Barrera, E. i Sarasola, J. L. (2007). Intervención/Investigación. La revisión de la cuestión metodológica en Trabajo Social. *Trabajo Social Hoy: Colegio Oficial de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales de Madrid*, (52), 21-44. Obtingut a <http://www.comtrabajosocial.com/documentos.asp?id=829>
- Manzanera, S. (2015). *La precariedad laboral y los nuevos espacios de exclusión social*. (Tesi doctoral no publicada). Universitat de Múrcia, Múrcia. Obtingut a <https://digitum.um.es/xmlui/bitstream/10201/47749/1/tesis.pdf>
- Martínez, A., Mira-Perceval, M. T., i Redero, H. (1996). Coordinación de los Servicios Sociales. A: M.C., Alemán, i J., Garcés (Ed.), *Administración social: Servicios de Bienestar Social*, (271-300).
- Miranda Ruche, X. (2013) Cohesió social i treball. Reflexions al voltant de les conseqüències de la crisi econòmica. *Revista de Treball Social. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya*, (200), 92-98.
- Navarro, F. (2010). Los planes de estabilización del empleo temporal en el estatuto básico del empleado público. *Temas laborales: Revista andaluza de trabajo y bienestar social*. (103), 67-98. Obtingut a <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3126698>
- Navarro, J. M. (2000). Pinzellades sobre la nova masculinitat: entre la necessitat física i l'exigència moral. *Fòrum de Recerca* (5). Obtingut a http://repositori.uji.es/xmlui/bitstream/handle/10234/80230/forum_1999_23.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Observatori del Vallès Occidental (2017). *Info Atur Febrer 2017: Taxa d'atur registrada per municipis*. [Mapa] Barcelona: Observatori del Vallès Occidental. Obtingut a http://www.ccvoc.cat/fitxer/2355/%C3%BAltim%20infoatur_febrer_2017.pdf
- Observatori Treball i Model Productiu (2016). *Taxa d'atur registral desembre de 2016*. [Mapa] Barcelona: Observatori Treball i Model Productiu. Obtingut a http://observatoritreball.gencat.cat/ca/obs_canals_interns/consultes_grafics_dinamics/obs_dashboards_tar/
- Observatori Vallès Occidental (2016). Informe de prestacions per desocupació al Vallès Occidental: Desembre 2016. Obtingut a http://www.ccvoc.cat/fitxer/2613/prestacions_desembre_2016.pdf
- Observatorio de la juventud en España (2013). *Situación actual del empleo juvenil en España*. Instituto de la Juventud de España. Madrid: Instituto de la Juventud. Obtingut a <http://www.injuve.es/sites/default/files/2014/39/publicaciones/Estudio%20situacion%20actual%20del%20empleo%20juvenil%20en%20Espa%C3%B1a.pdf>

- Quivy, R. i Van Carnpenhoudt, L. (2005). *Manual de investigación en ciencias sociales*. Mèxic: LIMUSA.
<https://www.scribd.com/doc/194853626/Quivy-Campenhoude-Manual-de-Investigacion-en-Ciencias-Sociales>
- Raya, E. i Caparrós, N. (2014). Acompañamiento como metodología de Trabajo Social en tiempos de cólera. (2014) *Cuadernos de Trabajo Social*, 27(1), 81-91. Obtingut a <http://revistas.ucm.es/index.php/CUTS/article/view/42645/43069>
- Rimbau, M. C. (2014). Gestió social en temps de crisi. L'impacte en el treball social. *Revista de Treball Social: Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya*, (202), 9-34.
- Rodríguez, J. L. (2015). Generación Sueños Rotos. Fundación porCausa y Consejo de la Juventud de España. Obtingut a <https://porcausa.org/suenosrotos/wp-content/uploads/2015/11/porCausa-An%C3%A1lisis-Generaci%C3%B3n-Sue%C3%B1os-Rotos.pdf>
- Roman, B. (2014). Crisi i vulnerabilitat social: principis d'actuació. A: M.,Galceran i C., Vilanou (Eds.), *Crisi, vulnerabilitat i pedagogia social: Perspectiva Humanista* (p.19-36). Barcelona: UOC.
- Ruiz, J. (2007). *Metodología de la investigación cualitativa*. Obtingut a <https://es.scribd.com/document/250867128/Metodologia-de-la-Investigacion-Cualitativa-JOSE-IGNACIO-RUIZ-OLABUENAGA-2012-pdf>
- Servicio Público de Empleo Estatal (2017) He deixat de cobrar l'atur. Obtingut a https://www.sepe.es/contenidos/ca/personas/prestaciones/distributiva_prestaciones.html
- Torres, J. (1987). *Historia del Trabajo Social*. Humanitas. Buenos Aires.
- Universitat de Barcelona (2010). *Codi de Bones Pràctiques en Recerca*. Obtingut a http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/28542/1/codibonespractiques_cat.pdf

10. ANNEXOS

10.1. ANNEX 1. FULL INFORMATIU PARTICIPANTS

10.1.1. Full informatiu participants entrevista del treball final de grau de treball social

Em dirigeixo a vostè per informar-li del treball final de grau de Treball Social pel qual se li demana la seva participació en aquesta entrevista.

L'**objectiu** d'aquest full és donar-li la informació necessària per tal de clarificar el que implica participar en aquesta entrevista, necessària per a elaborar el meu treball final de grau de Treball Social.

Aquest treball engloba dos elements: el treball social i les persones aturades de llarga durada. La línia d'enfocament d'aquest treball final de grau ve marcada pels objectius següents:

Objectiu general:

Conèixer la resposta que ofereix el Treball Social a les problemàtiques socials derivades de la situació d'atur de llarga durada, en persones en situació de vulnerabilitat social, del Vallès Occidental.

Objectius específics

1. Identificar les problemàtiques socials de la situació d'atur de les persones aturades de llarga durada en situació de vulnerabilitat social del Vallès Occidental.
2. Conèixer els recursos existents des del Treball Social per atendre aquestes problemàtiques.
3. Conèixer la intervenció del treball social davant d'aquestes problemàtiques.
4. Identificar els recursos de les persones aturades de llarga durada per combatre les problemàtiques derivades de la seva situació d'atur.
5. Conèixer la percepció de les persones aturades de llarga durada en relació a l'ajuda rebuda pel Treball Social.

Procediment: L'acceptació a participar en aquest treball, implica la seva participació en aquesta entrevista. La sessió durarà uns 60 minuts i serà gravada en audio.

La participació en aquesta entrevista és voluntària i en qualsevol moment pot abandonar-la, i/o negar-se a respondre a alguna pregunta en particular.

També té dret a una còpia d'aquest document.

Riscos: No existeix cap tipus de risc afegit pel fet de participar en aquesta entrevista i treball final de grau.

Beneficis: Els beneficis que s'esperen obtenir amb aquest treball és donar a conèixer la resposta que el treball social ofereix a les persones aturades de llarga durada. Podent vostè rebre un retorn dels resultats obtinguts amb aquest treball final de grau.

Confidencialitat: La informació que es reculli serà confidencial i anònima (Llei 15/1999, de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal), i només s'utilitzarà a nivell acadèmic per realitzar aquest treball final de grau de Treball Social.

Gràcies per la seva col·laboració.

Meritxell Viñolas Soler, alumne de 4t de Treball Social de la Universitat de Barcelona.

10.1.2. Full informatiu participants grup de discussió del treball final de grau de treball social

Em dirigeixo a vostè per informar-li del treball final de grau de Treball Social pel qual se li demana la seva participació en aquest grup de discussió.

L'**objectiu** d'aquest full es donar-li la informació necessària per tal de clarificar el que implica participar en aquest grup de discussió, necessari per a elaborar el meu treball final de grau de Treball Social.

Aquest treball engloba dos elements: el treball social i les persones aturades de llarga durada. La línia d'enfocament d'aquest treball final de grau ve marcada pels objectius següents:

Objectiu general:

Conèixer la resposta que ofereix el Treball Social a les problemàtiques socials derivades de la situació d'atur de llarga durada, en persones en situació de vulnerabilitat social, del Vallès Occidental.

Objectius específics

1. Identificar les problemàtiques socials de la situació d'atur de les persones aturades de llarga durada en situació de vulnerabilitat social del Vallès Occidental.
2. Conèixer els recursos existents des del Treball Social per atendre aquestes problemàtiques.
3. Conèixer la intervenció del treball social davant d'aquestes problemàtiques.
4. Identificar els recursos de les persones aturades de llarga durada per combatre les problemàtiques derivades de la seva situació d'atur.
5. Conèixer la percepció de les persones aturades de llarga durada en relació a l'ajuda rebuda pel Treball Social.

Procediment: L'acceptació a participar en aquest treball, implica la seva participació en un grup de discussió. La sessió durarà uns 120 minuts i serà gravada en audio.

La participació en aquest grup de discussió és voluntària i en qualsevol moment pot abandonar-lo, i/o negar-se a respondre a alguna pregunta en particular.

També té dret a una còpia d'aquest document.

Riscos: No existeix cap tipus de risc afegit pel fet de participar en aquest grup de discussió i treball final de grau.

Beneficis: Els beneficis que s'esperen obtenir amb aquest treball és donar a conèixer la resposta que el treball social ofereix a les persones aturades de llarga durada. Podent vostè rebre un retorn dels resultats obtinguts amb aquest treball final de grau.

Confidencialitat: La informació que es reculli serà confidencial i anònima (Llei 15/1999, de 13 de desembre, de Protecció de Dades de Caràcter Personal), i només s'utilitzarà a nivell acadèmic per realitzar aquest treball final de grau de Treball Social.

Gràcies per la seva col·laboració.

Meritxell Viñolas Soler, alumne de 4t de Treball Social de la Universitat de Barcelona.

10.2. ANNEX 2. MODELS CONSENTIMENT INFORMAT

10.2.1. Model consentiment informat participants entrevista

Sr./Sra.....manifesta que ha estat informat/da per sobre els objectius i propòsit del treball final de grau, així com de la llibertat d'abandonar l'entrevista en qualsevol moment.

Ha estat també informat/da que:

- La seva decisió de participar en aquesta entrevista és completament voluntària.
- No hi haurà cap conseqüència desfavorable per a vostè en cas d'abandonar l'entrevista.
- En cas de que no vulgui contestar a alguna pregunta, té la llibertat de no contestar-la.
- No rebrà cap remuneració per la seva participació.
- En acabar el treball final de grau, podrà sol·licitar informació actualitzada sobre el mateix a l'estudiant que ha realitzat aquest treball.
- La informació obtinguda en aquest treball final de grau, a través d'aquesta entrevista serà mantinguda amb estricta confidencialitat per l'estudiant de Treball Social de la Universitat de Barcelona.
- En el treball final de grau es respectarà el seu anonimat, tot i que les seves paraules poden ser citades, però no es podrà identificar la persona concreta que ho ha expressat.
- Si firma aquest document, significa que ha llegit i ha entès la informació que se li ha ofert, i ha decidit participar en aquesta entrevista i treball final de grau, així com ser gravat/da durant el transcurs d'aquesta.

En cas de voler rebre un retorn dels resultats obtinguts amb aquest treball final de grau anoti aquí el seu correu electrònic.....

Nom del Participant

Nom de l'alumna de Treball Social

Signatura i data

Signatura i data

10.2.2. Model consentiment informat participants grup de discussió

Sr./Sra.....manifesta que ha estat informat/da per sobre els objectius i propòsit del treball final de grau, així com de la llibertat d'abandonar el grup de discussió en qualsevol moment.

Ha estat també informat/da que:

- La seva decisió de participar en el grup de discussió és completament voluntària.
- No hi haurà cap conseqüència desfavorable per a vostè en cas d'abandonar el grup de discussió.
- En cas de que no vulgui contestar a alguna pregunta, té la llibertat de no contestar-la.
- No rebrà cap remuneració per la seva participació.
- En acabar el treball final de grau, podrà sol·licitar informació actualitzada sobre el mateix a l'estudiant que ha realitzat aquest treball.
- La informació obtinguda en aquest treball final de grau, a través d'aquest grup de discussió serà mantinguda amb estricta confidencialitat per l'estudiant de Treball Social de la Universitat de Barcelona.
- En el treball final de grau es respectarà el seu anonimat, tot i que les seves paraules poden ser citades, però no es podrà identificar la persona concreta que ho ha expressat.
- Si firma aquest document, significa que ha llegit i ha entès la informació que se li ha ofert, i ha decidit participar en aquest grup de discussió i treball final de grau, així com ser gravat/da durant el transcurs d'aquest.

En cas de voler rebre un retorn dels resultats obtinguts amb aquest treball final de grau anoti aquí el seu correu electrònic.....

Nom del Participant

Nom de l'alumna de Treball Social

Signatura i data

Signatura i data

10.3. ANNEX 3. GUIÓ ENTREVISTA PROFESSIONALS I QÜESTIONARI OBERT

0. Dades personals de la professional entrevistada

Càrrec professional: Temporalitat exercint en SSB/entitat:

Titulació acadèmica: Col·lectius de persones ateses:

Municipi de SSB/entitat:

1. Persones aturades de llarga durada

Objectiu 1:

Identificar les problemàtiques socials de la situació d'atur de les persones aturades de llarga durada en situació de vulnerabilitat social del Vallès Occidental.

1. Quina tipologia de problemàtiques socials (manca d'habitatge, d'alimentació, salut, relacional, laboral, econòmica, addiccions, salut mental, etc), associades a la situació d'aturats de llarga durada, són les més freqüents?
2. Què els hi implica a les persones aturades de llarga durada sense suport socio-familiar quedar-se més d'un any a l'atur? Quines problemàtiques (habitatge, alimentació, subministres de la llar, etc) van associades?
3. Actualment aquesta situació d'atur de llarga durada tendeix a cronificar-se ? Implica a la llarga acabar en una situació d'exclusió social? En quins casos?
4. En les famílies en què els pares estan a l'atur, els fills en edat de treballar, es mostren predisposats a buscar feina? En troben?
5. Quines franges d'edat troba vostè que acudeixen més a la seva ajuda? I quin impacte social, creu que pot comportar aquest fet, en un futur?

2. Treball social amb persones aturades de llarga durada.

Objectiu 3:

Conèixer la intervenció del treball social davant d'aquestes problemàtiques.

1. Quina metodologia d'intervenció (diagnòstic, programació, execució, avaluació, seguiment o acompanyament, contenció emocional, etc) utilitza vostè per intervenir com a treballadora social, amb les persones que estan en situació d'atur de llarga durada?
2. Considera vostè que des del treball social de Serveis Socials Bàsics s'estan duent a terme actuacions eficaces per combatre la situació d'atur d'aquestes persones? Perquè?
3. Considera que des del treball social de Serveis Socials Bàsics s'estan duent a terme actuacions eficaces per combatre l'evolució creixent de persones en risc de vulnerabilitat social, que poden caure en una situació d'exclusió social en un futur?

En cas afirmatiu. Quines?

En cas negatiu. Quines proposaria?

4. Existeixen prioritats en l'atenció de casos de persones aturades?
5. L'atenció que reben les persones aturades de llarga durada és de forma individual i integral? Explora la situació socio-familiar de la persona?
6. Ha contemplat fer treball social grupal per fer front a aquesta problemàtica?

Objectiu 5:

Conèixer la percepció de les persones aturades de llarga durada en relació a l'ajuda rebuda pel Treball Social.

1. Quin grau de satisfacció creu que tenen les persones aturades de llarga durada vers la seva atenció com a professional i l'ajuda rebuda (del 1 al 10) ? Perquè? I quina valoració faria vostè sobre la seva intervenció professional com a treballadora social i l'ajuda que ofereix a aquestes persones (del 1 al 10)? Perquè?
2. Existeix un compromís real o contraprestacional d'actuació per part de les persones aturades de llarga durada, en la cerca activa de feina?

3. Recursos per a persones aturades de llarga durada**Objectiu 2:**

Conèixer els recursos existents des del Treball Social per atendre aquestes problemàtiques.

1. Quins serveis ofereix vostè a les persones aturades de llarga durada? Aquests els duen a terme treballadors socials? De quina tipologia són (formatius, reinserció laboral, cerca activa de feina, etc)?
2. Quins ajuts econòmics ofereix als aturats de llarga durada? Considera que li és suficient per viure dignament a la persona que el pot rebre?
3. Què n'opina de les polítiques socials que el govern està duent a terme per ajudar a les persones aturades de llarga durada, les veu adequades? Què permeten fer i què no? Creu que fan realment front a la problemàtica en la globalitat o genera ajudes que solucionen el problema durant un període curt de temps?
4. En el municipi on intervé, o en els del Vallès Occidental, podria anomenar entitats en què treballadors socials atenguin a persones aturades de llarga durada? Hi esteu vinculats d'alguna manera?

Objectiu 4:

Identificar els recursos de les persones aturades de llarga durada per combatre les problemàtiques derivades de la seva situació d'atur.

1. Observa casos en què les persones generen les seves pròpies estratègies o recursos per combatre la seva situació d'aturats de llarga durada? Quines? Són il·legals o fregant el marc de la legalitat?(habitatge, ingressos, subministres, etc)
2. Creu que els recursos que ofereix a les persones aturades de llarga durada són suficients per viure dignament? I són resolutius a curt o a llarg termini?
3. En què considera que es veuen limitats els Serveis Socials Bàsics en l'ajuda que ofereixen a les persones aturades de llarga durada: prestacions econòmiques, programes d'inserció, serveis, etc? Què en pensa d'aquest fet?

4. En què considera que es veuen limitades les entitats del Tercer Sector, en l'oferiment de recursos a les persones aturades de llarga durada? (anomenar tipologia de recurs que manca)
Què en pensa d'aquest fet?
5. Quin buit creu que es produeix entre els recursos que ofereixen els Serveis Socials Bàsics i els que ofereixen les entitats del Tercer Sector que fan front a les problemàtiques de les persones que es troben en situació d'atur de llarga durada?

Ja per tancar l'entrevista, li agrairia si em pogués anomenar què creu que s'hauria de millorar de l'actuació, les ajudes econòmiques i/o els serveis que s'estan oferint a les persones aturades de llarga durada? En quina línia valoreu una millora factible?

10.4. ANNEX 4. GUIÓ GRUP DE DISCUSSIÓ PERSONES EN SITUACIÓ D'ATUR DE LLARGA DURADA

0. Presentació dels membres assistents

Cada persona assistent es presentarà, prenent així trencar el gel i oferir un clima de confiança que permeti major interacció entre els membres.

1. Poden dir-nos el seu nom, edat, el temps que fa que estan a La Trobada, el que fa que estan a l'atur i la professió a la que es dedicaven?

1. Persones aturades de llarga durada

Objectiu 1:

Identificar les problemàtiques socials de la situació d'atur de les persones aturades de llarga durada en situació de vulnerabilitat social del Vallès Occidental.

1. Què els hi ha implicat, i els hi està suposant estar a l'atur durant tot aquest temps que hi han estat?
 - a. Laboralment: habilitats professionals, rutines horàries, pèrdua d'identitat professional, etc.
 - b. Econòmicament: ingressos, despeses de llar, de subministres, alimentació, etc.
 - c. Salut: salut emocional i física, i alimentació.
 - d. Relacional: trencament o enfortiment de vincles socio-familiars.
 - e. Ajuda de Serveis Socials Bàsics: acompanyament, orientació, ajudes econòmiques, participació en programes de reinserció laboral, etc.
2. Amb quines problemàtiques s'estan trobant que quan treballaven no els hi passava?
 - a. Laboralment: habilitats professionals, rutines horàries, pèrdua d'identitat professional, etc.

- b. Econòmicament: ingressos, despeses de llar, de subministres, alimentació, etc.
 - c. Salut: salut emocional i física, i alimentació.
 - d. Relacional: trencament o enfortiment de vincles socio-familiars.
3. S'han sentit sols, en algun moment, desprotegits o amb sentiment d'incomprensió per part de les persones del seu entorn?
 4. En quin moment va donar el pas d'acudir a l'atenció d'un/a treballador/a social, ja sigui en una entitat del Tercer Sector o dels Serveis Socials Bàsics? I com es va produir aquest accés a requerir el suport d'un/a treballador/a social?

2. Treball social amb persones aturades de llarga durada.

Objectiu 3:

Conèixer la intervenció del treball social davant d'aquestes problemàtiques.

1. De quina manera els treballadors socials intervenen (orienten, acompanyen, ofereixen ajudes econòmiques, contenció emocional, etc) en la seva problemàtica, de trobar-se desocupats durant varis anys?

Objectiu 5:

Conèixer la percepció de les persones aturades de llarga durada en relació a l'ajuda rebuda pel Treball Social.

1. S'han sentit acompanyats i ben orientats al llarg del procés en què han estat atesos per la treballadora social Serveis Socials Bàsics? De quina manera?
2. S'han sentit acompanyats i ben orientats al llarg del procés en què han estat atesos per la l'educador social de La Trobada? De quina manera?
3. Quins canvis (salut, alimentació, habitatge, laboral i emocional) han observat vostès que s'han produït en les seves vides des que estan a l'atur després de l'actuació d'un/a treballador/a social?
4. Consideren que l'ajuda rebuda pels treballadors socials (prestacions econòmiques, ajudes alimentàries, subministres, etc) és suficient per viure dignament? Aquestes ajudes les viuen com beneficiàries a curt termini o a llarg termini?
5. S'han sentit partíceps en la intervenció realitzada pels treballadors socials cap a vostès?
6. Quines propostes de millora factibles farien sobre la intervenció rebuda pels treballadors socials i les ajudes rebudes?

3. Recursos per a persones aturades de llarga durada

Objectiu 2:

Conèixer els recursos existents des del Treball Social per atendre aquestes problemàtiques.

1. Han acudit a Serveis Socials Bàsics en busca d'ajuda per superar aquesta situació d'atur de llarga durada? Un/a treballador/a social els hi ha ofert alguna ajuda de tipus econòmica, material, o de servei d'ajuda per a la cerca de feina? Quines?

2. Han acudit a alguna entitat en busca d'ajuda per superar aquesta situació d'atur de llarga durada? Una treballadora social els hi ha ofert alguna ajuda de tipus econòmica, material, o de servei d'ajuda per a la cerca de feina? Quines?
3. Quant temps fa que reben ajuda de la treballadora social de Serveis Socials Bàsics o d'alguna altre entitat?

Objectiu 4:

Identificar els recursos de les persones aturades de llarga durada per combatre les problemàtiques derivades de la seva situació d'atur.

1. Actualment, com fan front vostès a les despeses que comporta viure una vida dignament, donada la seva situació d'atur de llarga durada? (Aliments, subministres, roba, lloguer, etc.)
2. Rep suport econòmic i/o de recursos de la seva xarxa familiar i/o d'amistats, o de cap de les dues?
3. Realitzen cerca activa de feina, sols o a través d'algun programa o servei d'alguna entitat? Quina?

Ja per finalitzar els hi agrairia que molt breument, m'anomenessin cadascun de vostès **màxim tres propostes de millora** al voltant de l'atenció, els serveis i/o l'ajuda econòmica rebuda pels treballadors socials, ja sigui de Serveis Socials Bàsics o d'entitats del Tercer Sector que vetllen per la reinserció laboral de persones aturades de llarga durada.

COMIAT I AGRAÏMENTS ALS MEMBRES ASSISTENTS AL GRUP DE DISCUSSIÓ.

10.5. ANNEX 5. QÜESTIONARI DE XARXES D'ENTITATS DEL VALLÈS OCCIDENTAL

Entitat entrevistada i municipi	Entitats i municipi a les que deriva usuaris	Entitats i municipi amb les que es coordina	Entitats i municipi amb les que realitza treball en xarxa